

**การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น:
กรณีศึกษาเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล
ในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย**

ว่าที่ร้อยโท มงคล เกษประทุม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2552

**The Building of Political Power Bases by Local Politicians: A Case Study of
the Municipality and Sub-district Administrative Organizations
in Khiri Mat District, Sukhothai Province**

Acting Lt. Mongkol Kedprathum

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Political Science in Politics and Government

School of Political Science

Sukhothai Thammathirat Open University

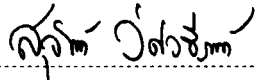
2009

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาล
ตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย
ชื่อและนามสกุล ว่าที่ร้อยโทมงคล เกษประทุม
แขนงวิชา การเมืองการปกครอง
สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร.เสนีย์ คำสุข
2. รองศาสตราจารย์ ฐปนรรต พรหมอินทร์

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้ให้ความเห็นชอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วัลลภ คำพาย)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.เสนีย์ คำสุข)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ฐปนรรต พรหมอินทร์)

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชา
การเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ วิสวธีรานนท์)
วันที่ 17 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2553

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.เสนีย์ คำสุข และ รองศาสตราจารย์ฐปนรรต พรหมอินทร์ ที่ได้สละเวลาอัน มีค่าให้คำปรึกษา คำแนะนำ และติดตามตรวจสอบการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้อย่างใกล้ชิดตลอดเวลารวมทั้งขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.วัลลภ ลำพาย ที่กรุณาเป็นคณะกรรมการในการสอบ วิทยานิพนธ์ ขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โอภาส ปัญญา รองศาสตราจารย์พรณยูพานพริก อาจารย์จรินทร์ บุญมัธยะ ที่ได้เกื้อกูลและให้คำแนะนำในการทำวิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณนายกเทศบาลตำบล นายกองค้ำการบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาเทศบาลและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ที่ช่วยสนับสนุนด้านข้อมูลพร้อมให้คำชี้แนะ

ขอขอบพระคุณนายยุทธชัย จอมพงษ์ สิบตำรวจตรีเจริญรัตน์ บำรุงนา พี่ น้อง และเพื่อนๆ นักศึกษาทุกคน และพี่ น้อง และเพื่อนๆ บัณฑิตอาสาสมัคร (บอ.) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ดูแล ติดตามให้คำแนะนำ ตลอดจนให้กำลังใจ ให้มีความพยายามและให้มีแรงต่อสู้กับอุปสรรคในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ตลอดจนผู้บังคับบัญชาในหน่วยงานที่เปิดโอกาสให้มีเวลาในการศึกษาอย่างเต็มที่

สุดท้ายผู้เขียนขอระลึกถึงพระคุณของพระครูไพบูลพัชรสุนทร วัดชัยอุดมมงคลธรรม อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ และอาจารย์ป๋วย อึ้งภากร รวมถึงคุณตาเจ๊ก คุณยายคำปิ่น จำเรียง และ คุณปู่เหลื่อม เกษประทุม ผู้ล่วงลับ ที่เป็นแรงบันดาลใจในการทำมาดีและทำงานเพื่อสังคม และชาวซึ่งในความห่วงใยของทุกคนในครอบครัว คุณย่า คุณลุง พี่ ป้า น้า อา น้องสาว และอาจารย์ อนันต์ พงษ์เขตกิจ ที่มีส่วนสร้างกำลังใจที่ดีที่ทำให้ชีวิตก้าวเดินมาถึงจุดหมาย ขอขอบพระคุณคณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาราช นอกจากนี้ผู้เขียนขอยกย่องความคิดของวิทยานิพนธ์นี้ให้กับ คุณพ่อเสวก คุณแม่บุญเกิด เกษประทุม บิดาและมารดา ผู้ให้กำเนิดทั้งสองท่าน และผู้ที่ไม่ได้เอ่ยนามได้หมดในการทำวิทยานิพนธ์นี้ จงประสบแต่ความสุขความสำเร็จในชีวิตตลอดไป

ว่าที่ร้อยโท มงคล เกษประทุม

กันยายน 2552

ชื่อวิทยานิพนธ์ การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย

ผู้วิจัย ว่าที่ร้อยโท มงคล เกษประทุม ปริญญา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร. เสนีย์ คำสุข (2) รองศาสตราจารย์ฐปนรต พรหมอินทร์

ปีการศึกษา 2552

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา (1) กระบวนการและขั้นตอนในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองส่วนท้องถิ่นในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย และ (2) ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองส่วนท้องถิ่นใน อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง 24 คน ได้แก่ นักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบล 6 คน นักการเมืองในองค์การบริหารส่วนตำบล 18 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า (1) กระบวนการและขั้นตอนในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย จำแนกออกเป็น 4 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนก่อนสมัครรับเลือกตั้ง นักการเมืองอุทิศเวลาให้กับงานส่วนรวม งานสังคม หรือช่วยงานตามหมู่บ้าน งานศาสนพิธี เพื่อเป็นการแสวงหาผู้สนับสนุน ขั้นตอนระหว่างการสมัครรับเลือกตั้ง นักการเมืองมีกระบวนการณรงค์หาเสียงโดยการพูดคุยกันในหมู่ญาติ พี่ น้อง หรือเพื่อนก่อน แล้วจึงพูดคุยเป็นวงกว้างขึ้น ขั้นตอนระหว่างการดำรงตำแหน่ง นักการเมืองท้องถิ่นใช้อำนาจกำหนดนโยบาย ตลอดจนทบทวน แก้ไขเพิ่มเติมนโยบายต่างๆ พัฒนาท้องถิ่นให้ตรงตามที่ตนหาเสียง และตอบสนองต่อความต้องการของผู้สนับสนุน และขั้นตอนเตรียมความพร้อมในการสมัครรับเลือกตั้งครั้งใหม่ คือการติดต่อประสานงาน ประสานความร่วมมือกับผู้สนับสนุนอย่างสม่ำเสมอ แสวงหาผู้สนับสนุนใหม่จากการออกงานชุมชน หมู่บ้านที่เป็นส่วนรวมมากขึ้น (2) ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย จำแนกออกเป็น 6 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านครอบครัว เป็นปัจจัยพื้นฐานของนักการเมืองท้องถิ่นที่ให้การสนับสนุนจนได้รับการเลือกตั้ง ปัจจัยด้านเครือข่าย เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อนักการเมืองท้องถิ่นรองจากปัจจัยด้านครอบครัว ซึ่งหากได้รับการสนับสนุนจากเครือญาตินักการเมืองจะประสบความสำเร็จในการเลือกตั้ง ปัจจัยด้านเพื่อน เป็นปัจจัยที่ช่วยนักการเมืองลงพื้นที่ ช่วยในการแสวงหาผู้สนับสนุนให้นักการเมืองได้รับการเลือกตั้ง ปัจจัยด้านผู้อุปถัมภ์ เป็นทั้งปัจจัยภายใน และปัจจัยเสริมจากภายนอกที่ช่วยสนับสนุนนักการเมืองให้ประสบความสำเร็จจากบารมีของผู้อุปถัมภ์ โดยเฉพาะผู้อุปถัมภ์เป็น รัฐมนตรี นักการเมืองระดับประเทศ ข้าราชการระดับสูงในจังหวัด ปัจจัยด้านผู้รับอุปถัมภ์ เป็นปัจจัยที่สนับสนุนนักการเมืองโดยการรักษารฐานคะแนนในพื้นที่ ตามหมู่บ้าน หรือกลุ่มบ้าน และปัจจัยด้านเงินทุน เป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนนักการเมืองให้ประสบความสำเร็จในการเลือกตั้งและการดำรงตำแหน่งทางการเมือง แหล่งที่มาของเงินทุนมาจากครอบครัว หรือผู้ให้การอุปถัมภ์

คำสำคัญ การสร้าง ฐานอำนาจทางการเมือง นักการเมืองท้องถิ่น สุโขทัย

Thesis title: The Building of Political Power Bases by Local Politicians: A Case Study of the Municipality and Sub-district Administrative Organizations in Khiri Mat District, Sukhothai Province

Researcher: First Lieutenant (appointed) Mongkol Ketprathum; **Degree:** Master of Political Science (Politics and Government); **Thesis advisors:** (1) Dr. Senee Comsook, Associate Professor; (2) Thapanat Prom-in, Associate Professor; **Academic year:** 2009

Abstract

The objectives of this research were to study: (1) the steps in the process of building political power bases by local politicians in Khiri Mat District, Sukhothai Province; and (2) factors that affected the building of political power bases by local politicians in Khiri Mat District, Sukhothai Province.

This was a qualitative research based on a sample of 24 people, consisting of 6 local politicians in the municipal area and 18 local politicians in Sub-district Administrative Organizations. Data were collected using an in-depth interview form and analyzed using descriptive analysis.

The results showed that (1) there were 4 steps in the process of building political power bases used by local politicians in Khiri Mat District, Sukhothai Province. For the pre-election step, the politicians spent their time joining in social activities, village gatherings, and religious ceremonies to secure supporters. During campaign time, the politicians started their campaigns by speaking to their immediate families, relatives and friends and then broadened their circles. For the post-election step, they used their powers to set policies, revise old policies, fulfill their election promises to develop the community, and meet the needs of their constituents. For the re-election preparation step, the local politicians continued to regularly coordinate with their supporters and joined in more social activities to find new supporters. (2) Six factors were identified that affected the building of political power bases by local politicians in Khiri Mat District, Sukhothai Province. First, the family factor was a fundamental factor that supported the politicians resulting in their success in elections. Second, the extended family and relations factor was the second most important factor that supported their success. Next, the friends factor helped the politicians in their campaign and, thus, won more votes in their elections. Another factor that was both an internal and external factor was the factor of influential people who gave their patronage to the politicians, especially national-level politicians, members of Cabinet, or high-ranking provincial bureaucrats. Next, people to whom the politicians gave their patronage or who owed obligations to the politicians were a factor that helped them earn votes in their constituents, including villages and houses. Lastly, the factor of campaign funding, which usually came from the politicians' families or patrons, was another supporting factor leading to their success in elections and in their careers.

Keywords: Building political power bases, Local politicians, Sukhothai

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	5
กรอบแนวคิดการวิจัย	6
ขอบเขตการศึกษา	7
นิยามศัพท์	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	9
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	11
แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับระบบการเมืองท้องถิ่น	11
แนวคิดเกี่ยวกับระบบอุดมภ์	18
แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง	24
แนวคิดเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์	28
สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย	31
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	37
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	41
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	41
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	44
การเก็บรวบรวมข้อมูล	44
การวิเคราะห์ข้อมูล	47

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	48
การวิเคราะห์ข้อมูล	48
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	85
สรุปการวิจัย	85
อภิปรายผล	90
ข้อเสนอแนะ	97
บรรณานุกรม	102
ภาคผนวก	
ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ	109
ข แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยและและแบบประเมินเครื่องมือวิจัย	111
ค บัญชีรายชื่อผู้ประกอบการเมืองท่องเที่ยวในกลุ่มตัวอย่างในเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วน ตำบลในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย	119
ประวัติผู้วิจัย	122

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1	นักการเมืองในเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ของอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย 42
ตารางที่ 3.2	กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย 43
ตารางที่ 3.3	ระยะเวลาและประเด็นการสัมภาษณ์ 46
ตารางที่ 4.1	ข้อมูลทั่วไปและสถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์ 49

ญ

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง	6
ภาพที่ 2.1 แสดงระบบแห่งความสัมพันธ์ของคนไทย	22
ภาพที่ 2.2 แผนที่ จังหวัดสุโขทัย	35
ภาพที่ 2.3 แผนที่อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย	36

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การปกครองท้องถิ่นมีความสำคัญในฐานะการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เป็นรูปการปกครองในลักษณะของการกระจายอำนาจในการปกครองและการบริหารงานท้องถิ่น ให้ท้องถิ่นสามารถดำเนินการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ของตนได้ด้วยคนในท้องถิ่น โดยมุ่งหวังให้สามารถบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และตรงกับความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น เพราะมีความเชื่อว่าคนท้องถิ่นย่อมรู้จักท้องถิ่นมากกว่าคนภูมิลำเนาอื่น และเชื่อในความรักความผูกพันของคนในท้องถิ่นต่อท้องถิ่นของตนเอง นอกจากนี้การปกครองท้องถิ่นยังเป็นการแบ่งเบาภาระหน้าที่ของรัฐบาลจากส่วนกลางและเป็นการปลุกฝังให้ประชาชนได้เข้าใจการปกครองตนเองในระดับล่างสุดในรูปแบบการปกครองท้องถิ่น อันเป็นความสำคัญมูลฐานของการฝึกฝนของความรับผิดชอบต่อท้องถิ่น และเป็นรากฐานของหลักประชาธิปไตยที่ต้องการให้ประชาชนเป็นผู้ปกครองตนเอง หรือสามารถดูแลและพัฒนาท้องถิ่นให้เป็นไปตามแนวทางที่คนในท้องถิ่นต้องการ และเป็นรากฐานปัจจัยส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นองค์พระประมุข ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการปกครองในระดับชาติ

แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นเริ่มเป็นที่รู้จักมากขึ้นอย่างแพร่หลาย ในทศวรรษที่ 1990 ภายหลังจากการแข่งขันทางด้านทหารของชาติมหาอำนาจมีแนวโน้มลดลง ขณะเดียวกันก็เป็นยุคที่เริ่มต้นของกระแสการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของประชาคมโลก โดยที่ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสาร และสารสนเทศเป็นตัวกระตุ้นรูปแบบการปกครองเป็นไปอย่างรวดเร็ว และมีความเข้มแข็งมากขึ้น กล่าวคือด้านกระแสประชาธิปไตย ประชาคมโลกจะมีเสรีภาพในการกำหนดชีวิตของตนเองมากขึ้น และมีการผลักดันให้เกิดค่านิยมประชาธิปไตย โดยมีปรัชญา “การปกครองของปวงชน โดยปวงชน และเพื่อปวงชน” และสำหรับการบริหารและการปกครองประเทศทั่วโลกจะเน้น “กระบวนการสันติประชาธิปไตย” ซึ่งหมายถึงการดำรงไว้ซึ่งเสรีภาพทางการเมือง โดยลดการรวมศูนย์อำนาจและสนับสนุนการกระจายอำนาจมากยิ่งขึ้น (สุกัญญา ติระวณิช อังใน เฉชะ สิทธิสุทธิ 2541: 1)

เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงในเวทีประชาคมโลกและเป็นกระแสที่ทั่วโลกยอมรับ ประเทศไทยหนึ่งในสมาชิกประชาคมโลกจึงจำเป็นต้องมีการปรับตัวตามกระแสดังกล่าวอย่าง

ต่อเนื่องจากพลังกดดันทั้งภายในรัฐบาลและภายในสังคมโดยรวมและจากสภาพของรัฐบาล ศูนย์กลางต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ มากมาย ยังผลให้เกิดความล่าช้าในการแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างทั่วถึงในระดับภูมิภาค รัฐบาลศูนย์กลางจึงถูกกดดันอย่างมากจากกระแสดังกล่าวที่ทำให้มองว่า “รัฐบาลศูนย์กลางเป็นรัฐบาลที่อ่อนแอ” ประกอบกับสภาพของประเทศต้องเผชิญกับความเดือดร้อนของภาคประชาชนและประเด็นความต้องการและปัญหาเร่งด่วนที่มีลักษณะเฉพาะที่มีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ ผลที่ตามมาคือความเสียหาย เกิดความเดือดร้อนของภาคประชาชนอย่างต่อเนื่องจนก่อให้เกิดความขัดแย้งในสังคม อันเนื่องมาจากการมีเอกภาพและการรวมศูนย์อำนาจมากเกินไปของรัฐบาล สภาพการที่ก่อให้เกิดปัญหานี้เองที่มีผลให้เกิดความไร้เสถียรภาพทางการเมืองตลอดมา และจากกระแสโลกที่ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วจึงได้สะท้อนให้เห็นว่าเอกภาพกับเสถียรภาพไม่จำเป็นต้องอยู่คู่กันเสมอไป ความหลากหลาย การกระจายอำนาจ และการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางของพลังส่วนต่างๆ ในสังคมย่อมนำมาซึ่งเสถียรภาพที่มีพลวัตได้เช่นกัน (ชัยอนันต์ สมุทวณิช 2536: 7)

ดังนั้นภายใต้ระบบเสรีประชาธิปไตยจำเป็นต้องมีการปฏิรูประบบการบริหาร และจัดการกระจายอำนาจรวมถึงกระบวนการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริงและมีเอกภาพ เพื่อให้ทุกส่วนของสังคมได้มีส่วนร่วม และมีบทบาทในการพัฒนาทุกมิติอย่างมีประสิทธิภาพในรูปแบบการปกครอง โดยกระบวนการประชาคมและการเสริมสร้างกระบวนการกระจายอำนาจที่เข้มแข็ง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนับเป็นประเด็นที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง และเป็นพื้นฐานหลักที่สำคัญประการหนึ่งเพราะเท่ากับว่ากระบวนการตัดสินใจทางการเมืองต่างๆ เปิดกว้างให้ประชาชนทุกระดับมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมที่จะมีผลต่อการดำเนินชีวิตของตนร่วมรับรู้และร่วมดำเนินการ รวมถึงการตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นอำนาจของรัฐ มิติของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจึงมีหลายมิติและเป็นองค์ประกอบหลักที่มีความสำคัญของระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

แต่อย่างไรก็ตามจนถึงขณะนี้นับเวลาเกือบศตวรรษที่ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการนำของกลุ่มชนชั้นนำระดับบนกลุ่มหนึ่ง ซึ่งไม่ได้เกิดจากการเรียกร้องต่อสู้ของประชาชนระดับล่างเหมือนที่เกิดขึ้นในหลายๆ ประเทศของตะวันตก ระบบการเมืองจึงมีลักษณะที่รวมศูนย์อยู่ในกลุ่มเล็กๆ มากกว่าที่จะกระจายอยู่บนพื้นฐานของมวลชนระดับล่าง (ปธาน สุวรรณมงคล 2540: 150)

ด้วยเหตุนี้เพื่อให้มีการสนองตอบต่อความต้องการของประชาชน และให้ชุมชนต่างๆ ได้มีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างกว้างขวาง รัฐบาลจึงมีการจัดตั้งการปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้น ซึ่ง

เป็นการจัดรูปแบบการปกครองในลักษณะของการกระจายอำนาจ ในการปกครองจากส่วนกลาง ลักษณะรวมศูนย์ไปให้ท้องถิ่น โดยมีการตราเป็นพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พุทธศักราช 2534 ทั้งนี้เพื่อต้องการให้ประชาชนในท้องถิ่นมีโอกาสในการปกครองและการบริหารงานภายในท้องถิ่นด้วยตนเอง เพื่อให้งานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนโดยตรง ด้วยเหตุผลที่ว่าประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมทราบถึงความ ต้องการ ทราบถึงปัญหาของท้องถิ่นตนเองได้ดีกว่าบุคคลอื่น และเหนือกว่าสิ่งอื่นใดประชาชนผู้ เป็นเจ้าของท้องถิ่นที่อยู่แห่งนั้นย่อมมีความรู้ลึกซึ้งผูกพันกับท้องถิ่นตนเองมากกว่าผู้อื่น

การเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในประเทศไทยถือเป็นการเปิด โอกาสให้ประชาชนได้เข้ามา มีส่วนร่วมในการบริหารและการปกครองตนเองอันเป็นจุดสำคัญของการที่จะช่วยให้ประชาชนได้ รู้จักวิธีการปกครองและการบริหารกิจกรรมในท้องถิ่น อย่างไรก็ตามการเข้ามามีส่วนร่วมใน การเมืองระดับท้องถิ่นก็ไม่ได้มีความราบรื่นและเปิด โอกาสให้ประชาชนและหน่วยงานต่างๆ ได้ เข้ามามีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเห็นกันได้จากการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน ปัจจุบัน จะมีการแข่งขันสูงมากของนักการเมืองท้องถิ่นไม่แพ้ระดับประเทศ เพื่อต้องการที่เข้ามา บริหารงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งนักการเมืองต่างๆ เหล่านี้มาจากครอบครัวชนชั้นนำ ในท้องถิ่น (ฐปนรรต พรหมอินทร์ 2540: 159)

กระบวนการเลือกตั้งกลายเป็นช่องทางที่ทำให้ชนชั้นนำในท้องถิ่นสามารถพัฒนา ศักยภาพทางอำนาจให้ตนได้สูงสุด เนื่องจากการเลือกตั้งที่เกิดขึ้นเน้นความสำคัญของทุนทรัพย์ใน การรณรงค์หาเสียง ซึ่งทำให้ผู้มีอิทธิพลทางการเงินในท้องถิ่นพยายามใช้ปัจจัยที่ได้เปรียบทาง เศรษฐกิจสร้างอำนาจทางการเมือง และพยายามขยายฐานอำนาจทางการเมืองออกไปให้กว้างมาก ที่สุด กลุ่มการเมืองใดมีฐานอำนาจทางการเมืองที่เข้มแข็ง กลุ่มการเมืองนั้นก็จะมีโอกาสที่จะชนะการ เลือกตั้งเพื่อเข้ามาบริหารงานในท้องถิ่นนอกจากนั้นอาจจะนำมาซึ่งการผูกขาดทางการเมือง นักการเมืองหน้าใหม่ไม่มีโอกาสได้เข้ามาปฏิบัติหน้าที่แทนนักการเมืองท้องถิ่นหน้าเดิม ซึ่งแม้ว่า นักการเมืองเหล่านี้จะอยู่ในตำแหน่งหน้าที่มาอย่างยาวนาน การครองตำแหน่งในด้านการบริหารของ นักการเมืองท้องถิ่นจะส่งผลให้ความคิดหรือมุมมองในเรื่องต่างๆ อยู่กับที่ ไม่ก่อให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงหรือพัฒนา รวมทั้งจะทำให้เกิดการยึดติดกับแนวคิดตนเองด้วย

สำหรับการปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งรูปแบบเทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ ถือว่าเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ราษฎรมีส่วนร่วมในการปกครองมากที่สุดในปัจจุบันก็มี ลักษณะการเปิดโอกาสให้ชนชั้นนำเข้ามามีอำนาจในท้องถิ่นและใช้อิทธิพลในลักษณะของการใช้ อำนาจทางการเมือง โดยนักการเมืองส่วนท้องถิ่นใช้ปัจจัยทางเศรษฐกิจในการให้การอุปถัมภ์ต่อ ท้องถิ่น ทำให้นักการเมืองส่วนท้องถิ่นมองว่าในกระบวนการเลือกตั้งในระดับการปกครองท้องถิ่น

จะทำให้คุณสามารถได้เปรียบในการที่จะให้นักการเมืองท้องถิ่นเข้ามามีอำนาจในการปกครอง ซึ่งในระยะยาวจะเป็นแนวทางหนึ่งในการสร้างอำนาจที่มาจากประชาชน และถือว่าเป็นการสร้าง ความชอบธรรมในการเข้าสู่อำนาจทางการเมืองอีกด้วย

โดยนักการเมืองท้องถิ่นที่ปรากฏในการเมืองการปกครองท้องถิ่นนั้นมักจะไม่มี การจัดตั้งเป็นกลุ่มของชนชั้นนำอย่างชัดเจน ถาวรเพื่อดำเนินการทางการเมืองร่วมกัน ซึ่งแตกต่างจาก มาตรฐานของกรอบของนักการเมืองตะวันตกที่เน้นการทำงานร่วมกันเป็นทีม และเป็นการใช้ กฎระเบียบในการควบคุมพฤติกรรมสมาชิกให้อยู่ในกรอบและแบบแผนของกลุ่ม โดยลักษณะ ดังกล่าวจึงมีอาจนำมาใช้ในการอธิบายพฤติกรรมทางการเมืองและการจัดองค์กรทางการเมืองใน การเมืองการปกครองท้องถิ่นไทยได้ เพราะการเมืองการปกครองท้องถิ่นไทยมิได้เป็นระบบการ จัดตั้งภายใต้ระเบียบและหลักการที่แน่นอนชัดเจน หากแต่เป็นระบบความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงชน ชั้นนำ ผู้นำและกลุ่มการเมือง โดยมีการแบ่งฝ่ายผู้นำกลุ่มย่อย ผู้มีอิทธิพลและนายทุน ฯลฯ ที่ รวมตัวกันขึ้นเป็นระบบความสัมพันธ์เชิงอำนาจระบบการเมืองไทยจึงตั้งอยู่บนพื้นฐาน ความสัมพันธ์ส่วนบุคคลไม่ใช่หลักการ หรือระเบียบ (ยศ สันติสมบัติ 2533: 237)

ปัจจุบัน (พ.ศ.2552) รูปแบบการเมืองการปกครองท้องถิ่นที่ถือว่ามีความเป็น ประชาธิปไตยมากที่สุดรูปแบบหนึ่ง ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นรูปแบบการปกครองที่ประชาชนมีส่วนร่วม มากที่สุด ได้แก่ เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล ก็ประสบปัญหาข้างต้นดังกล่าว คือการเข้า มามีอำนาจของนักการเมือง มีลักษณะของการเปิดโอกาสให้กลุ่มชนชั้นนำเข้ามามีอำนาจใน ท้องถิ่น และใช้โดยผู้มีอำนาจของนักการเมืองที่ใช้ปัจจัยทางเศรษฐกิจในการอุปถัมภ์ต่อท้องถิ่น กระบวนการนี้ทำให้นักการเมืองท้องถิ่นมองว่าในกระบวนการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นจะทำให้คุณ ได้เปรียบในการเข้ามามีอำนาจทางการเมือง ซึ่งในระยะยาวจะเป็นแนวทางหนึ่งในการสร้าง ฐานอำนาจที่มีมาจากประชาชนได้ และถือว่าเป็นความชอบธรรมในการเข้าสู่อำนาจทางการเมือง อีกด้วย การเคลื่อนไหวของนักการเมืองในลักษณะดังกล่าวเป็นการแสดงให้เห็นถึงความต้องการ ของนักการเมืองท้องถิ่นในการควบคุมอำนาจอำนาจรัฐ แต่ในขณะเดียวกันก็พยายามที่จะแก้ไข ปัญหาความทุกข์ยากของประชาชนในท้องถิ่นตนเอง เช่นกัน (สังสิต พิริยะรังสรรค์ และ ผาสุก พงษ์ ไพจิตร 2537: 171) และจากสภาพการเมืองการปกครองท้องถิ่นที่ผ่านมายังคงมีการวิพากษ์กันมาก ต่อพื้นฐานการสร้างอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น โดยมีแนวโน้มสองทัศนคติ คือ

ในทัศนคติแรกมองว่าเป็นการทำให้อำนาจชนบทมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องขึ้น และ เป็นการสร้างความเจริญให้กับท้องถิ่น แต่อีกทัศนคติหนึ่งมองว่าเป็นการพัฒนาธุรกิจการเมืองให้ เกิดขึ้นโดยพยายามในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการพัฒนามากขึ้น และจะเป็นปัญหาทาง การเมืองท้องถิ่นต่อไปในระยะยาว (เดชะ สิทธิสุทธิ 2541: 5)

และสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยเลือกที่จะศึกษาเรื่องการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น โดยจะทำการศึกษานักการเมืองท้องถิ่นของเทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย โดยสาเหตุที่ผู้วิจัยเลือกที่จะทำการศึกษานักการเมืองท้องถิ่นของเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย เนื่องมาจากสาเหตุสองประการ

ประการแรก พิจารณาว่าอำเภอคีรีมาศ เป็นอำเภอขนาดเล็กและมีสภาพความเป็นอยู่ที่ประชาชนมีความใกล้ชิดผูกพันกันในระดับที่ต้องพึ่งพากันและยังต้องอาศัยความสัมพันธ์แบบความเป็นอยู่อย่างวัฒนธรรมไทยที่เป็นชนบท โดยพื้นฐานประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นประชาชนหรือนักการเมืองยังต้องอาศัยปัจจัยระบบชาวบ้านที่เอื้อประโยชน์ต่อกัน ทั้งในทางการเมืองและการประกอบอาชีพ รวมถึงข้อมูลต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลของผู้กว้างขวางในชุมชน ข้อมูลเกี่ยวกับการเมืองและการเลือกตั้งในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัยและข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัย

ประการที่สอง ผู้ทำการวิจัยซึ่งรับราชการในส่วนของท้องถิ่น และปฏิบัติหน้าที่ในท้องถิ่นพื้นที่อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย จะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องในการประสานงานกับนักการเมืองในอำเภอคีรีมาศทุกระดับ โดยเฉพาะนักการเมืองส่วนท้องถิ่นในเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้วิจัยจึงมุ่งหวังที่จะทำการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าว และยังหวังผลว่าการศึกษาวิจัยคงเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อระบบการเมืองและการเลือกตั้งที่เกิดขึ้นในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย รวมถึงข้อเสนอแนะจะเป็นแนวทางต่อการพัฒนาการเลือกตั้งและการตัดสินใจเลือกตั้งของประชาชนในระดับท้องถิ่นต่อไป

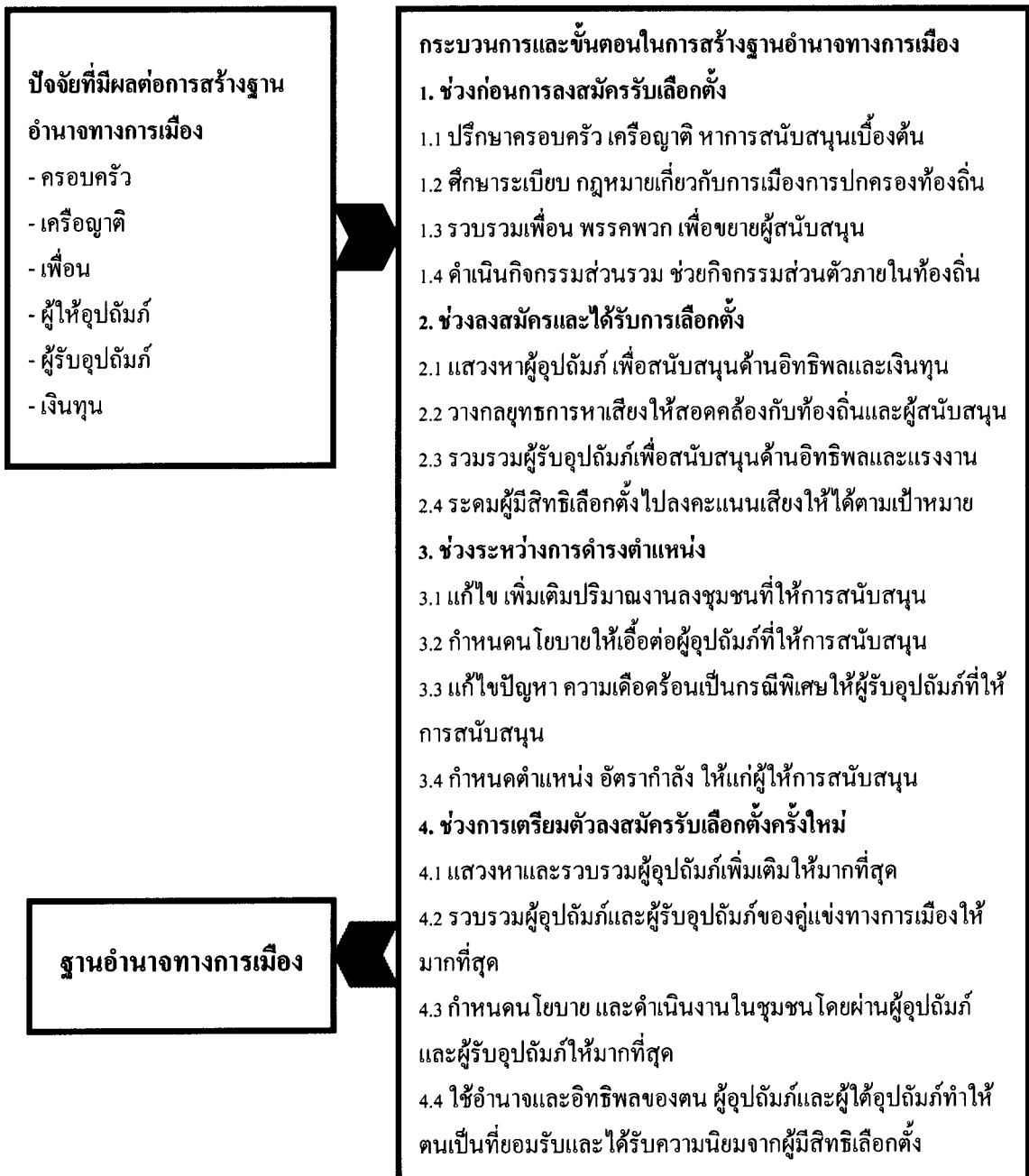
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษากระบวนการและขั้นตอนในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นใน อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองส่วนท้องถิ่นใน อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาถึงการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองการปกครองท้องถิ่น มีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กันในลักษณะการส่งเสริมทำให้นักการเมืองท้องถิ่นสามารถสร้างฐานอำนาจทางการเมือง ซึ่งสามารถนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

4.ขอบเขตการวิจัย

4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่การวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเจาะลึกพฤติกรรมในการสร้างฐานอำนาจของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลของอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย โดยเฉพาะ ซึ่งได้กำหนดสาระสำคัญอันเกี่ยวข้องกับการสร้างฐานอำนาจของนักการเมืองท้องถิ่น โดยมีประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือนักการเมืองท้องถิ่น ในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย จำนวนประชากรทั้งจังหวัด 240 คน (ข้อมูล มกราคม 2552 สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย) ซึ่งแบ่งเป็น 11 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยเทศบาลตำบลจำนวน 2 แห่ง คือ เทศบาลตำบลทุ่งหลวง เทศบาลตำบลบ้านโดนด องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง จำนวน 6 แห่ง คือ องค์การบริหารส่วนตำบลศรีคีรีมาศ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองจิก องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม องค์การบริหารส่วนตำบลหนองกระดิ่ง องค์การบริหารส่วนตำบลสามพวง องค์การบริหารส่วนตำบลนาเชิงคีรี และองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก จำนวน 3 แห่ง คือ องค์การบริหารส่วนตำบลโดนด องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งยางเมือง องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้ำพุ ในแต่ละองค์การบริหารส่วนตำบลผู้วิจัยได้ทำการเลือกเฉพาะเจาะจงนักการเมืองส่วนท้องถิ่น รวมจำนวนทั้งสิ้น 24 คน ซึ่งยังดำรงตำแหน่งอยู่ตั้งแต่วันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ.2548 จนถึงปัจจุบัน แยกได้ดังนี้

เทศบาลตำบลทั้ง 2 แห่ง จำนวน 6 คน แยกเป็น นายกเทศมนตรี จำนวน 2 คน และสมาชิกสภาเทศบาลแห่งละสองคนรวม 4 คน องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง จำนวน 3 แห่ง จำนวน 9 คน แยกเป็น นายกองค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่ง รวม 3 คน และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งละ 2 คน รวม 6 คน และองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก จำนวน 3 แห่ง จำนวน 9 คน แยกเป็น นายกองค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่ง รวม 3 คน และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งละ 2 คน รวม 6 คน

โดยองค์การบริหารส่วนตำบลได้จากการสุ่มเลือก คือ องค์การบริหารส่วนตำบลศรีคีรีมาศ องค์การบริหารส่วนตำบลนาเชิงคีรี องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็กทั้งหมด จำนวน 3 แห่ง คือ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้ำพุ องค์การบริหารส่วนตำบลโดนด องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งยางเมือง จำนวน 9 คน แยกเป็น นายกองค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่ง รวม 3 คน และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งละ 2 คน รวม 6 คน

4.2 ขอบเขตด้านเวลา

เพื่อให้การศึกษาการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย มีความชัดเจน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขอบเขตด้านเวลาที่ใช้ในการวิจัย โดยศึกษาการสร้างฐานอำนาจของนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอคีรีมาศที่ได้รับการเลือกตั้ง ตั้งแต่ 31 กรกฎาคม พ.ศ.2548 จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2552) เนื่องจากอำเภอคีรีมาศ จัดการเลือกตั้งการเมืองท้องถิ่น ครั้งที่ 3 ตั้งแต่การยกฐานะจากสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล และเป็นครั้งแรกที่อำเภอคีรีมาศ จัดการเลือกตั้งการเมืองท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2547 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5) พ.ศ.2546 คือ นายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

ในส่วนของกำกวมที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเรื่องการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นกรณีศึกษาเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย เพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน จึงกำหนดความหมายศัพท์ต่างๆ ดังนี้

5.1 นักการเมืองท้องถิ่น หมายถึง นายเทศมนตรีและนายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกและเลขาณุกรนายกเทศมนตรีและนายกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาเทศบาล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในพื้นที่อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย

5.2 การสร้างฐานอำนาจ หมายถึง การสร้างปัจจัยที่จะบังคับให้ผู้อื่นทำตาม ไม่ว่าจะสมัครใจหรือไม่ หรือสามารถบันดาลใจให้เป็นไปตามความประสงค์จนทำให้ได้รับความนิยมน การยอมรับ และการสนับสนุน จนได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อเข้ามาทำหน้าที่บริหารองค์กรปกครองท้องถิ่น

5.3 การเมือง หมายถึง การต่อสู้ช่วงชิง การรักษาไว้และการใช้อำนาจทางการเมือง ใน การที่จะวางนโยบายในการบริหารท้องถิ่น อำนาจที่จะแต่งตั้งบุคคลเพื่อช่วยในการนำนโยบายไปปฏิบัติ และ อำนาจที่จะใช้ข้าราชการ งบประมาณหรือเครื่องมืออื่น ๆ ในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

5.4 การสร้างฐานอำนาจทางการเมือง หมายถึง การสร้างอำนาจ อิทธิพลและปัจจัยต่างๆ ทางการเมืองเพื่อให้เกิดระบบอุปถัมภ์และการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ ซึ่งจะทำให้ตนได้รับความนิยมนและได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อเข้ามาทำหน้าที่บริหารองค์กรปกครองท้องถิ่น เพื่อการรักษาไว้และการใช้อำนาจทางการเมือง ในการที่จะวางนโยบายในการ

บริหารท้องถิ่น อำนาจที่จะแต่งตั้งบุคคลเพื่อช่วยในการนำนโยบายไปปฏิบัติ และ อำนาจที่จะใช้ ข้าราชการ งบประมาณหรือเครื่องมืออื่น ๆ ในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

5.5 ระบบอุปถัมภ์ หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคน 2 กลุ่ม สถานภาพ โดยฝ่าย แรกมีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมสูงกว่า จะใช้อำนาจและปัจจัยต่างๆ ให้ความคุ้มครองต่อ อีกฝ่ายหนึ่งที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำกว่า ซึ่งฝ่ายหลังจะตอบแทนโดยการช่วยเหลือในเรื่องต่างๆ ไป และอุทิศตัวรับใช้ผู้อุปถัมภ์

5.6 เทศบาลตำบล หมายถึง เทศบาลตำบลที่มีพื้นที่อยู่ในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย มีจำนวน 2 แห่ง

5.7 องค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีพื้นที่อยู่ในเขต อำเภอคีรีมาศ มีจำนวน 9 แห่ง

5.8 นักการเมืองท้องถิ่นฝ่ายบริหาร หมายถึง นักการเมืองในเทศบาลตำบล และ องค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ที่ดำรงตำแหน่ง นายกเทศมนตรีที่ ได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน และรองนายกเทศมนตรีในเทศบาลตำบลที่มาจาก การแต่งตั้ง และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน และรอง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มาจาก การแต่งตั้ง

5.9 นักการเมืองท้องถิ่นฝ่ายนิติบัญญัติ หมายถึง นักการเมืองในเทศบาลตำบล และ องค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ที่ดำรงตำแหน่ง สมาชิกเทศมนตรี ในเทศบาลตำบลที่ได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน และสมาชิกสภาองค์การบริหาร ส่วน ตำบลที่ได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน

5.10 อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย หมายถึง พื้นที่ที่ผู้วิจัยทำการศึกษาวิจัยโดยพื้นที่ ศึกษา คือ พื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล รวม 11 แห่ง คือเทศบาลตำบลทุ่งหลวง เทศบาลตำบลบ้านโหนด องค์การบริหารส่วนตำบลคีรี มาศ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองจิก องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม องค์การบริหารส่วน ตำบลหนองกระดิ่ง องค์การบริหารส่วนตำบลสามพวง องค์การบริหารส่วนตำบลนาเชิงคีรี องค์การ บริหารส่วนตำบล โหนด องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งยางเมือง องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้ำพุ

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ทำให้สามารถเข้าใจถึงกระบวนการและขั้นตอนในการสร้างฐานอำนาจทาง การเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น

6.2 ทำให้สามารถเข้าใจถึงปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของ
นักการเมืองส่วนท้องถิ่น

6.3 เป็นประโยชน์ต่อการเข้าใจการเมืองไทยในระดับท้องถิ่น

6.4 ผลการศึกษาสามารถใช้เป็นแนวทางในการค้นคว้าในเรื่องเกี่ยวกับการสร้างฐาน
อำนาจทางการเมือง

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาถึงพฤติกรรมการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอศีร์ษะเกษ จังหวัดสุโขทัย ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดดังต่อไปนี้ เพื่อให้สามารถทำความเข้าใจเนื้อหาของงานวิจัยครั้งนี้ ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

1. แนวคิดเกี่ยวกับระบบการเมืองท้องถิ่น
2. แนวคิดเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์
3. แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง
4. แนวคิดเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์
5. สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของอำเภอศีร์ษะเกษ จังหวัดสุโขทัย
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับระบบการเมืองท้องถิ่น

สภาพธรรมชาติกำหนดให้มนุษย์ ต้องเข้ามารวมตัวกันอยู่อย่างเป็นกลุ่มเป็นชุมชน ซึ่งพฤติกรรมทางการเมืองก็ย่อมปรากฏขึ้นทั่วไปทุกแห่งที่มนุษย์มารวมตัวกันอยู่นั้นก็คือ มีการรวมตัวกันอยู่เป็นหน่วยการปกครอง ซึ่งอาจกล่าวเป็นกลักได้ว่า “ที่ใดมีการปกครอง ที่นั่นย่อมมีการเมือง” (นภคกุล สุคนธรวิท 2539: 20)

ประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย หลักการสำคัญในการจัดระเบียบการปกครองประเทศ ตามอุดมการณ์ประชาธิปไตยประการที่หนึ่ง ได้แก่ “การกระจายอำนาจการปกครอง” (decentralization) ซึ่งเป็นการจัดรูปแบบการปกครองในลักษณะของการกระจายอำนาจในการปกครองจากส่วนกลางไปยังท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีโอกาสปกครองและบริหารท้องถิ่นด้วยตนเอง เพื่อให้งานดำเนินไปได้อย่างประหยัคมีประสิทธิภาพและตรงตามความประสงค์ของประชาชน ด้วยเหตุผลที่ว่าประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมจะทราบความต้องการของท้องถิ่นนั้นได้ดีกว่าบุคคลจากท้องถิ่นอื่น และยิ่งกว่านั้นประชาชนผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นที่อยู่แห่งนั้น ย่อมมีความรู้สึกผูกพันท้องถิ่นนั้นๆ ยิ่งกว่าผู้อื่น (สมพงษ์ เกษมสิน 2541: 141)

แต่อย่างไรก็ตาม กระบวนการทางการเมืองในท้องถิ่น มิใช่จะจำกัดอยู่แต่กิจการการปกครองท้องถิ่นเท่านั้น ทั้งนี้เพราะกระบวนการทางการเมืองที่เกิดขึ้นภายในท้องถิ่นจะเป็นตัวนำที่

ทำให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นได้เรียนรู้กระบวนการทางการเมืองที่เกิดขึ้นใกล้ตัวของเขาเสียก่อน และปัจจัยดังกล่าวจะเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการเมืองในระดับชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยที่ต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ของประชาชนเป็นกลไกในการสนับสนุนรูปแบบการปกครองเพื่อความชอบธรรมและประโยชน์สูงสุดของประชาชนที่อยู่ภายใต้การปกครองนั้น (ประหยัด หงษ์ทองคำ 2540: 182)

การเมืองในท้องถิ่นเป็นรากฐานและพลังที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงระดับชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาการเมืองระดับชาติ เกิดจากการพัฒนาการเมืองระดับท้องถิ่นก่อนการพัฒนาการเมืองระดับชาติจะเกิดขึ้นไม่ได้หรือเป็นการพัฒนาที่ปราศจากรากฐานหากรัฐบาลไม่ดำเนินการพัฒนาการเมืองในท้องถิ่นด้วย ประเทศประกอบไปด้วยสังคมหรือชุมชนเล็กเล็ก ที่กระจัดกระจายกันอยู่ทั่วประเทศหากการเมืองระดับท้องถิ่นมีความมั่นคง การเมืองระดับชาติก็จะมีความมั่นคงตามไปด้วย ในลักษณะที่ตรงข้ามหากการเมืองระดับท้องถิ่นล้มเหลวการเมืองระดับชาติก็จะถูกผลกระทบด้วยเช่นกัน ประเทศที่มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาการเมืองระดับชาติให้มีความเข้มแข็งจึงมักจะพัฒนาการเมืองระดับท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็ง เพื่อจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการเมืองโดยส่วนรวมแล้ว ยังเป็นวิธีการที่ดำเนินอย่างถูกวิธี เนื่องจากการเมืองท้องถิ่นเป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวของประชาชนมากกว่าการเมืองระดับชาติ การตัดสินใจเลือกผู้รับผิดชอบในกิจการของท้องถิ่นจะถูกต้องได้มากกว่าการเลือกตั้งระดับชาติ (อุทัย หิรัญโต 2540: 37-38)

ระบบการปกครองตนเองโดยประชาชนภายในท้องถิ่น เป็นระบบการเมืองที่แยกย่อย (sub-system) จากการเมืองระบบใหญ่ มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตการเมืองภายในท้องถิ่นมากกว่าการเมืองในระดับชาติ ประชาธิปไตยมักจะเริ่มต้นหรือแผ่ขยายไปยังท้องถิ่นเป็นการมุ่งเน้นถึงกิจการของท้องถิ่นเท่านั้น เพราะท้องถิ่นแบบการบริหารท้องถิ่นที่ต้องการทิศทางการปฏิบัติให้เป็นไปตามเจตจำนงของประชาชนในกิจการที่อยู่รอบๆ ตัวของประชาชนเอง และด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ประชาชนในท้องถิ่นควรมีความสนใจต่อสิ่งต่างๆ ในการเมืองเพื่อเรียนรู้ถึงประสบการณ์แนวคิด หรือแรงผลักดันใหม่ๆ ด้านการเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมือง เพื่อเข้าควบคุมและตอบสนองความคิดเห็นของตนได้ มองเห็นความสำคัญขององค์กรทางการเมืองและการปกครองท้องถิ่นที่ตนผูกพันเกี่ยวข้องอยู่ มีความคิดที่จะดำเนินการปกครองหรือดำเนินการทางการเมืองด้วยตนเอง

1.1 ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

แชมเบอร์ส เอ็นไซโคลพีเดีย (Chamber's Encyclopedia) (อ้างใน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2537: 9) ให้ องค์กรปกครองตนเองของท้องถิ่น ก็คือ องค์กรที่ทำหน้าที่บริหารงานในแต่ละท้องถิ่น โดยผู้แทนที่ได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นเป็น

ผู้รับผิดชอบต่อการบริหารงานอย่างอิสระ รวมทั้งมีอำนาจในการกำหนดนโยบายขององค์กรปกครองตนเองของท้องถิ่น

แดเนียล วิท (Daniel wit) (อ้างใน นพดล สุคนธวิท 2539: 22-23) ให้ความหมายว่าการปกครองท้องถิ่นเป็นผลมาจากการกระจายอำนาจการปกครองของรัฐบาลกลางไปให้กับองค์กรหนึ่ง ซึ่งไม่เป็นองค์กรในสายบังคับบัญชาของส่วนกลาง และองค์กรนั้นต้องมีอำนาจในการกำหนดนโยบายการตัดสินใจ และสามารถดำเนินการใดๆ ภายในท้องถิ่นของตนเท่านั้น

ฮาร์ริส จี. มอนทากู (Harris G. Montagu) (อ้างใน ไพโรจน์ บุญพุก 2520: 385) การปกครองโดยวิธีการ ซึ่งหน่วยปกครองในท้องถิ่นได้มีการเลือกตั้งผู้ทำหน้าที่ปกครอง โดยอิสระและได้รับอำนาจอิสระและความรับผิดชอบ ซึ่งสามารถที่จะใช้ได้โดยปราศจากการควบคุมของหน่วยปกครองส่วนภูมิภาคและส่วนกลาง แต่ทั้งนี้การปกครองท้องถิ่นยังอยู่ได้บังคับว่าด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศอยู่ มิใช่เป็นรัฐอธิปไตย

วิลเลียม เอ. รอบสัน (Willeam A. Robson) (อ้างใน ประหยัด หงษ์ทองคำ 2539: 37) การปกครองส่วนหนึ่งของประเทศซึ่งมีอำนาจอิสระ (autonomy) ในการปฏิบัติหน้าที่พอสมควร อำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของท้องถิ่นจะต้องไม่มากจนมีผลกระทบกระเทือนต่ออำนาจอธิปไตยของรัฐ เพราะองค์กรปกครองท้องถิ่นมิใช่เป็นชุมชนที่มีอำนาจอธิปไตย องค์กรปกครองท้องถิ่นมีสิทธิตามกฎหมาย (legal rights) และมีองค์กรที่จำเป็น (necessary organization) เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรปกครองท้องถิ่น

วิลเลียม เอ. ฮอลโลเวย์ (William A. Holloway) (อ้างใน นพดล สุคนธวิท 2539: 23) องค์กรที่อาณาเขตที่แน่นอน มีประชากรตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ มีอำนาจปกครองตนเอง มีการบริหารงานคลังของตนเองและสภาของท้องถิ่น ที่มีสมาชิกได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน

ประทาน คงฤทธิ์ศึกษกร (2525: 7) ให้ความหมายว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นระบบการปกครองที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐ และโดยนัยนี้จะเกิดองค์กรทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่นโดยคนในท้องถิ่นนั้นๆ องค์กรนี้จัดตั้งและถูกควบคุมโดยรัฐบาล แต่ก็มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเอง

อุทัย หิรัญโต (2523: 2) ให้ความหมายว่า การปกครองท้องถิ่น คือการปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง จัดการปกครองและดำเนินกิจกรรมบางอย่างโดยดำเนินการกันเองเพื่อบำบัดความต้องการของตน การบริหารงานของท้องถิ่นมีการจัดเป็นองค์กร มีเจ้าหน้าที่ซึ่งประชาชนเลือกตั้งเข้ามาทำหน้าที่ทั้งหมดหรือบางส่วน ทั้งนี้มีความ

อิสระในการบริหารงาน แต่รัฐบาลต้องควบคุมด้วยวิธีการต่างๆ ตามความเหมาะสมจะปราศจากการควบคุมของรัฐบาลได้ไม่ เพราะการปกครองท้องถิ่นเป็นสิ่งที่รัฐทำให้เกิดขึ้น

1.2 องค์ประกอบสำคัญของการปกครองท้องถิ่น

ลักษณะสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมี 4 ประการดังนี้ (อุทัย หิรัญโต 2542: 2)

1.2.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีฐานะเป็นนิติบุคคลจัดตั้งขึ้น โดยกฎหมาย แยกจากรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลแห่งชาติมีขอบเขตการปกครองที่แน่นอน

1.2.2 มีอิสระในการบริหารงาน สามารถใช้ดุลยพินิจของตนเองในการวินิจฉัยและการกำหนดนโยบายภายใต้การควบคุมของรัฐบาล

1.2.3 มีงบประมาณของตนเอง โดยมีอำนาจเก็บภาษีและรายได้อื่นๆ ตามกฎหมายกำหนดได้

1.2.4 มีนายกและสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้นทั้งหมด

1.3. หลักการปกครองท้องถิ่น

จากคำนิยามและความหมายของการปกครองท้องถิ่นนั้น สามารถแยกแยะอธิบายถึงหลักการของการปกครองท้องถิ่นในสาระสำคัญได้ดังนี้ คือ (ประหยัด หงษ์ทองคำ 2540: 37-39)

1.3.1 การปกครองท้องถิ่นนั้น หมายถึงการปกครองของชุมชนเหล่านั้นอาจจะมีลักษณะแตกต่างกันในด้านความเจริญ จำนวนประชากรหรือขนาดของพื้นที่ เช่น องค์การปกครองท้องถิ่นของไทย องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลก็มีลักษณะแตกต่างกัน โดยเหตุผลดังกล่าว

1.3.2 การปกครองชุมชนที่เรียกว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจอิสระ (autonomy) ในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสม หมายความว่าอำนาจอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นจะมีขอบเขตที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กร ถ้าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจน้อยเกินไปก็ไม่อาจจะปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดประโยชน์แก่ท้องถิ่นและประชาชน ได้อย่างกว้างขวางสมดังเจตนารมณ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในทางกลับกันถ้าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจมากเกินไปจนไม่มีขอบเขตจำกัดได้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นจะมีสภาพเป็นรัฐที่มีอำนาจอธิปไตย ประเทศหรือรัฐก็จะมีสภาพแตกแยกเป็นรัฐเล็กรัฐน้อย ดำเนินการปกครองและทำหน้าที่ทุกอย่างด้วยตนเองภายในชุมชนชั้น ซึ่งเป็นเรื่องที่เกิดความสามารถที่ท้องถิ่นจะทำได้เพราะข้อจำกัดของท้องถิ่น เรื่องอำนาจอิสระของท้องถิ่นนี้มีขอบเขตที่แตกต่างกันออกไป ตามลักษณะของความเจริญท้องถิ่น

ความสามารถของประชาชนในท้องถิ่นตลอดจนความใจกว้างของรัฐบาลกลางในอันที่จะพิจารณากระจายอำนาจให้กับองค์การปกครองท้องถิ่นมากน้อยแค่ไหน

1.3.3 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีสิทธิตามกฎหมาย (legal rights) ที่จะดำเนินการปกครองตนเอง สิทธิตามกฎหมายนี้อาจแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทด้วยกัน คือ

ประเภทแรก องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิที่จะตรากฎหมาย หรือระเบียบข้อบังคับต่างๆ ขององค์การปกครองท้องถิ่นเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ และเพื่อใช้บังคับแก่ประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ เช่น ข้อบัญญัติท้องถิ่น เป็นต้น

ประการที่สอง เป็นสิทธิที่สำคัญและเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินงานขององค์การปกครองท้องถิ่น คือ สิทธิในการกำหนดงบประมาณของตนเองในการจะดำเนินงานของท้องถิ่นนั้นๆ

1.3.4 มีองค์การที่จำเป็น (necessary organization) ในการปกครองตนเอง โดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 2 ฝ่ายด้วยกัน คือ องค์การฝ่ายบริหาร และองค์การฝ่ายนิติบัญญัติ เช่น การปกครองในรูปแบบเทศบาลมีนายกเทศมนตรี เป็นฝ่ายบริหาร และมีสภาเทศบาล เป็นฝ่ายนิติบัญญัติ หรือการปกครองของกรุงเทพมหานครมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นฝ่ายบริหาร และมีสภากรุงเทพมหานครเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ โดยทั้งสองฝ่ายจะได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการและวิธีที่กำหนดไว้ในกฎหมายเลือกตั้งสมาชิกสภาและผู้บริหารท้องถิ่น

1.3.5 ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองในท้องถิ่นอย่างกว้างขวาง การมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองในท้องถิ่นของประชาชนนั้น เป็นหัวใจสำคัญประการหนึ่งซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป สำหรับประเทศไทยเราได้ยอมรับหลักการดังกล่าว โดยกำหนดไว้ในมาตรา 196 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ที่บัญญัติให้การจัดการปกครองท้องถิ่นต้องเป็นไปตามหลักแห่งการปกครองตนเอง ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย จนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550

1.4 การปกครองท้องถิ่นกับการพัฒนาประชาธิปไตย

การปกครองท้องถิ่นเป็นระบบการเมืองย่อย ที่เน้นการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองเป็นระบบย่อยส่วน ที่อบรมสั่งสอนให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการเมืองการปกครอง เป็นรากฐานที่สำคัญของการเมืองระดับชาติ เราไม่สามารถปฏิเสธประชาชนที่อยู่ในท้องถิ่นที่จะให้เลือกตั้งตัวแทนของเขาในระบอบการปกครองก็จะทำให้สามารถเลือกบุคคลที่มาเป็นผู้นำทางการเมืองระดับชาติได้ดี และสามารถเข้าใจในกระบวนการบริหารประเทศ ซึ่งสามารถพัฒนาประเทศและประชาธิปไตยให้เจริญก้าวหน้าไปได้

เมื่อการปกครองท้องถิ่นนับเป็นระบบการเมืองหนึ่ง จึงจำเป็นที่ประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วม การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่สำคัญ สำหรับการปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นไปตามหลักการกระจายอำนาจ ที่ต้องการให้ท้องถิ่นได้มีการปกครองตนเอง ซึ่งหากประชาชนไม่ให้ความสนใจไม่มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงแล้ว ระบบการปกครองท้องถิ่นนั้นๆ ก็ไม่มีประโยชน์ทางการเมือง (ประทาน คงฤทธิศึกษากร 2525: 17) การมีส่วนร่วมในทางการเมืองจึงเป็นกลไกที่สำคัญนำไปสู่การพัฒนาการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบบการเมืองท้องถิ่นนั้น สามารถกระทำได้ในลักษณะต่างๆ เช่นการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคการเมือง การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองเข้ามามีส่วนร่วม โดยการแสดงออกทางการเมืองในลักษณะต่างๆ เป็นต้น

เมื่อการปกครองท้องถิ่นมีบทบาทในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมือง นั้นหมายความว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการพัฒนาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ด้วยเหตุที่ว่า การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นตัวชี้วัดถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการปกครองท้องถิ่น ความล้มเหลวในการมีส่วนร่วมทางการเมือง อาจมีปัจจัยจากเหตุประการอื่นๆ ด้วย เช่น วัฒนธรรมทางการเมืองที่ประชาชนส่วนใหญ่มีความนิ่งเฉยทางการเมือง การเลือกตั้งที่เป็นเพียงสัญลักษณ์ของการปฏิบัติตามคำ มั่นสัญญา หรือเป็นคำสั่งตลอดจน โครงสร้างรูปแบบการปกครองท้องถิ่น ที่มีลักษณะการรวมอำนาจของรัฐบาลกลาง และเป็นโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อย เป็นต้น การปกครองท้องถิ่นสามารถก่อให้เกิดการพัฒนาประชาธิปไตย ได้ดังนี้ (ประทาน คงฤทธิศึกษากร 2525 :14)

1.4.1 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสถาบันให้การศึกษาด้านการเมืองการปกครอง กล่าวคือ การปกครองท้องถิ่นเป็นระบบการปกครองแบบย่อส่วนจากระบบการเมืองในระดับชาติ การมีกิจกรรมโดยเฉพาะการเลือกตั้งเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่สำคัญที่ชักนำคนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง มีส่วนร่วมในการปกครอง เรียนรู้ถึงการปกครองตนเองในระบอบประชาธิปไตย เป็นสถาบันที่หล่อหลอมให้ความรู้ทางการเมืองแสดงให้เห็นถึงความซับซ้อนทางการเมือง ภัยอันตรายต่างๆ ที่พลเรือนต้องเผชิญ สอนให้เข้าใจถึงระบบการเมืองการปกครอง การปฏิบัติและการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริง

1.4.2 การสร้างประชาธิปไตยที่มั่นคง จะต้องสร้างจากระดับท้องถิ่นก่อน การปกครองท้องถิ่นเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญยิ่งของเสถียรภาพของประเทศหนึ่งๆ การเมืองท้องถิ่นที่ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยเป็นอย่างดีแล้วก็จะร่วมมือร่วมใจกันแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญ หากท้องถิ่นมีความล้าหลังไม่

เจริญส่วนกลางก็จะมั่นคงไม่ได้ ท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่นจึงเปรียบเสมือนจุดยุทธศาสตร์ที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ หากว่าทุกๆ ท้องถิ่นที่รวมกันเป็นประเทศนั้นๆ มีความเจริญ มีความมั่นคง มีเสถียรภาพ ประเทศนั้นๆ ก็ย่อมมีความเจริญมีความมั่นคงและมีเสถียรภาพเช่นเดียวกัน

1.4.3 การปกครองท้องถิ่นทำให้ประชาชนเกิดความรู้ทางการเมือง การปกครองท้องถิ่นมีส่วนทำให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้น เกิดการรอบรู้แจ่มแจ้งทางการเมือง (Political maturity) เพราะระบบการปกครองท้องถิ่นที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองนี้ทำให้ประชาชนรู้จักถึงการเมือง รู้ถึงวิธีการเลือกตั้ง การตัดสินใจ การบริหาร การเมืองท้องถิ่น การต่อสู้แข่งขันทางการเมืองและในที่สุดประชาชนก็จะรู้ถึงการรักษาผลประโยชน์ของตนเอง การมีส่วนได้ส่วนเสียในการเมืองการปกครองนั้นประชาชนจะรู้ว่าเขาควรเลือกใคร เลือกพรรคการเมืองใดที่จะสามารถสร้างและพัฒนาท้องถิ่นนั้นได้ดีที่สุด ทั้งนี้เพราะลักษณะของการปกครองท้องถิ่นเป็นรูปแบบการปกครองที่อยู่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด และประชาชนสามารถติดต่อสื่อสารเข้าถึงนโยบายและการบริหารงาน พฤติกรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นได้ดีกว่านักการเมืองระดับชาติ

1.4.4 การปกครองท้องถิ่นทำให้เกิดการเข้าสู่วิถีทางการเมืองของประชาชน การเข้าสู่วิถีทางการเมืองของประชาชน (Politicization) การปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด กิจกรรมทางการเมืองท้องถิ่นทำให้ประชาชนมีความเกี่ยวพันและผูกพันกับระบบการเมืองตลอดต่อเนื่อง การปกครองท้องถิ่นทำให้ประชาชนเข้าสู่สภาพการเมืองเดินเข้าไปสู่การเมืองเอาใจใส่ต่อการเมือง มีความรู้สึกที่ตนเองจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องไม่โดยตรงก็โดยอ้อม เห็นว่าการเมืองเป็นเรื่องสำคัญที่สมควรจะอุทิศเวลาตามสมควร การบริหารกิจการท้องถิ่นมีผลกระทบต่อผลประโยชน์อย่างทันตาเห็นมากกว่าการบริหารงานของรัฐ (อุทัย หิรัญโต อ้างใน นกคต สุคนธวิท 2539 : 28-30)

1.4.5 การปกครองท้องถิ่นที่เข้มแข็งจะขจัดระบบเผด็จการ โดยรัฐบาลกลาง กล่าวคือ เมื่อมีการกระจายอำนาจมากขึ้นท้องถิ่นจะเข้มแข็ง การที่สถาบันต่างๆ โดยเฉพาะพรรคการเมืองมีความมั่นคง การยึดอำนาจและการใช้อำนาจเผด็จการจากส่วนกลางก็เป็นไปได้ยาก Montesquieu ได้เขียนสนับสนุนการปกครองท้องถิ่นยุโรปสมัยนั้นว่า “ท้องถิ่นที่เข้มแข็งจะสามารถต่อต้านคลื่นการปฏิวัติรัฐประหารได้ และการปกครองท้องถิ่นที่มีอิสระจะช่วยส่งเสริมให้สถาบันการเมืองต่างๆ ในยุโรปให้มีความมั่นคงยิ่งขึ้น” (นิคม รัฐอมฤต และคณะ 2522: 19)

1.4.6 การเมืองท้องถิ่นเป็นเวทีสร้างนักการเมืองในระดับชาติ ความสำเร็จของการเมืองการปกครองท้องถิ่น ในด้านการสร้างผู้นำทางการเมืองก็คือการสร้างนักการเมืองท้องถิ่นให้กลายเป็มนักการเมืองระดับชาติ ซึ่งเป็นการการช่วยพัฒนาประชาธิปไตย การที่นักการเมือง

ระดับชาติได้เคยผ่านการเป็นนักการเมืองท้องถิ่นมาก่อนนั้นจะสามารถเรียนรู้และฝึกปฏิบัติ มีประสบการณ์ในการบริหารและแก้ไขปัญหาเข้าใจถึงลักษณะและปัญหาของท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี และจะสามารถพัฒนาคุณภาพของนักการเมืองในระดับชาติสูงขึ้นด้วย

2. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์

ทฤษฎีระบบอุปถัมภ์ (Patron-client Theory) วิวัฒนาการมาจากระบบชนชั้นและสถานภาพทางสังคม (Class and Status) ตามแนวคิดของ แมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber) คือ ผู้มีฐานะสูง มีทรัพย์สินมาก เป็นผู้อุปถัมภ์จะสร้างความสัมพันธ์กับผู้มีฐานะต่ำกว่า หรือยากจน ซึ่งถือว่าเป็นผู้อยู่ในความอุปถัมภ์ เพื่อต้องการได้รับการยอมรับ หรือมีความจำเป็นที่เรียกใช้ก็ได้รับการสนองตอบ รวมตลอดถึงความจงรักภักดีด้วย โดยเฉพาะประเทศไทยซึ่งเคยมีระบบทาสมาก่อน ทำให้สถานภาพของคนที่มีฐานะยากจนและ โอดาส มักแสวงหาที่พึ่งจากผู้มีฐานะร่ำรวยส่วนหนึ่ง คือนักการเมืองท้องถิ่นจึงใช้วิธีการให้ความอุปการะในด้านต่างๆ เช่น เวลาเจ็บไข้ได้ป่วยหรือเสียชีวิตญาติ พี่น้องก็จะไปขอความช่วยเหลือหรือที่เรียกอยู่ในความอุปถัมภ์ก็จะไปลงคะแนนเสียงให้เป็นการตอบแทนบุญคุณที่ตนเคยได้รับการอุปถัมภ์มาแต่เก่าก่อน (สุวิทย์ รุ่งวิสัย 2541: 12)

อีริก อาร์ วอล์ฟ (อ้างใน เทอดพงษ์ นราทิพย์ 2547: 7) ศึกษาความสัมพันธ์ระบบอุปถัมภ์พบว่า เป็นความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน เพราะในสังคมที่สลับซับซ้อนนั้น เครือญาติและกลุ่มเพื่อนมีความสำคัญต่อบุคคลในการแสวงหาผลประโยชน์ต่างๆ และเป็นความสัมพันธ์ที่เสียผลประโยชน์เพราะอีกฝ่ายหนึ่งมีฐานะสูงกว่าจึงทำให้ฝ่ายเสียผลประโยชน์ต้องทำตาม คือ ผู้ที่อยู่ในความอุปถัมภ์ต้องตอบแทนไม่ว่าจะเป็นวัตถุหรือไม่ใช้วัตถุ เช่น การแสวงหาความเคารพนับถือการแจ้งข่าวสาร หรือการหาเสียงสนับสนุนทางการเมืองให้ เป็นต้น

ฟรานซ์ จี อิม (อ้างใน เทอดพงษ์ นราทิพย์ 2547: 7) ได้กล่าวถึงระดับความสัมพันธ์ที่มีต่อกันระหว่างลูกพี่กับลูกน้อง หรือผู้ใหญ่มากับผู้น้อยว่าเป็นความสัมพันธ์ที่มีความสำคัญมากในองค์กรในสังคม ความสัมพันธ์ดังกล่าวอยู่บนพื้นฐานของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมที่ไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งเรียกว่าความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ ซึ่งผู้น้อยจะต้องให้การสนับสนุนและให้ความจงรักภักดีต่อผู้พี่ เพื่อตอบสนองผลประโยชน์ที่ตนได้รับ

ประวิณ แจ่มศักดิ์ (อ้างใน เทอดพงษ์ นราทิพย์ 2547: 8) ศึกษาพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งในระบบอุปถัมภ์ โดยการวิเคราะห์เชิงภูมิภาคเปรียบเทียบ สรุปว่า ความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์ต่อการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งระหว่างภูมิภาคมีความแตกต่างกัน โดยภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีค่าเฉลี่ยของความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์ต่อการเลือกตั้งสูงกว่าคนอื่นฯ และจังหวัดที่มีขนาดของ

เขตเลือกตั้งใหญ่จะมีค่าเฉลี่ยของความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์ ต่ำกว่าจังหวัดที่มีขนาดของเขตเลือกตั้งที่เล็ก ส่วนปัจจัยที่เป็นตัวแปรทำให้เกิดความสับสนในระบบอุปถัมภ์ต่อการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในแต่ละภาคแต่ละจังหวัดแตกต่างกัน คือ ระดับการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมประเพณี

อโณทัย วัฒนาพร (อ้างใน เทอดพงษ์ นราทิพย์ 2547: 8) มีความเห็นว่าความสัมพันธ์ทางสังคมและการเมืองของไทยเป็นความสัมพันธ์ทางสังคมและการเมืองของไทยเป็นความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์-ผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าวัฒนธรรมทางการเมืองของไทยเป็นวัฒนธรรมแบบอุปถัมภ์-ผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์ เป็นความสัมพันธ์ที่ปรากฏอยู่ทุกระดับ ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

จากแนวคิดทฤษฎีระบบอุปถัมภ์ ผู้ศึกษานำมาใช้เพื่ออธิบายพฤติกรรม ความสัมพันธ์ โดยบทบาทและสถานภาพระหว่างผู้สมัครรับเลือกตั้งกับหัวคะแนน และระหว่างหัวคะแนนกับผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ตลอดจนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งกับผู้สมัครเลือกตั้งในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น

สังคมทุกสังคมมีโครงสร้างและ โครงสร้างเป็นตัวกำหนดความสัมพันธ์ในส่วนต่างๆ ของทุกสังคม โครงสร้างสังคมไทยถูกเชื่อมโยงเข้าด้วยกันด้วยความสัมพันธ์ส่วนตัวดังจะเห็นได้จากทุกสังคมของไทยจะพบว่ามีความสัมพันธ์ส่วนตัวเข้าไปเกี่ยวข้องหรือเป็นตัวกำหนดลักษณะความสัมพันธ์ทางสังคมอยู่มากจนอาจกล่าวได้ว่าความสัมพันธ์ทางสังคมของไทยถูกกำหนดด้วยความสัมพันธ์ส่วนตัวเป็นสำคัญ ลักษณะของสังคมไทยมีการรวมกลุ่ม โดยมีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กันเป็นส่วนบุคคลในลักษณะของความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ (patron-clients) ซึ่งอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัว ความไว้วางใจและความใกล้ชิดสนิทสนมกันเป็นที่ตั้ง ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์มีลักษณะเช่นเดียวกับความสัมพันธ์แบบนายกับไพร่ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์แบบศักดินาที่ยังคงมีอิทธิพลอยู่มากในระบบความสัมพันธ์ทางสังคมของคนไทย กลุ่มอุปถัมภ์หากมองในเชิงประจักษ์ คือ กลุ่มที่ผู้อุปถัมภ์ที่มี ยศ อำนาจ หรือฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีกับลูกน้องจำนวนมากที่ต้องพึ่งพาอาศัย ผู้อุปถัมภ์ในด้านต่างๆ ส่วนทางสังคมวิทยา เจมส์ ซี สก็อต (James C. Scott) ให้คำจำกัดความไว้ดังนี้ “ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ คือความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนระหว่างคนในสังคมที่มีฐานะบทบาทแตกต่างกัน และอาจจะพิจารณาเป็นแบบหนึ่งของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลสองคน ซึ่งเป็นความผูกพันของมิตรภาพแบบประ โยชน์นั้ใช้สอย ซึ่งคนที่ฐานะทางเศรษฐกิจสังคมสูงกว่า คือผู้อุปถัมภ์ จะใช้อิทธิพลและสิ่งที่มีตนมีอยู่คุ้มครองให้ประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างแก่ผู้ที่มีฐานะต่ำกว่าหรือผู้ถูกอุปถัมภ์ ซึ่งจะต้องตอบแทนด้วยความจงรักภักดีแบบช่วยเหลือตอบแทน ทั้งนี้รวมถึงการอุทิศตนรับใช้แก่ผู้อุปถัมภ์”

นอกจากนั้น ม.ร.ว. อคิน รพีพัฒน์ ได้ให้คำนิยามระบบอุปถัมภ์ว่าหมายถึง ความสัมพันธ์คู่ ในลักษณะที่ผู้อุปถัมภ์มีฐานะเหนือกว่าผู้ถูกอุปถัมภ์ คุณลักษณะของความสัมพันธ์ อยู่ที่ความเป็นมิตรที่ต้องพึ่งพาซึ่งกันและกัน และการแข่งขันเพื่อให้เข้าถึงทรัพยากรที่ต้องการ (เดชะ สติธิสุทธิ 2541: 19)

โดยสรุประบบอุปถัมภ์จะมีลักษณะพื้นฐานดังต่อไปนี้ เอส เอ็น อีเซนส์เตด และ แอล โดนิงเกอร์ (S.N. Eisenstad and L.Roniger) (อ้างในเดชะ สติธิสุทธิ 2541: 19-20)

1. ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์โดยทั่วไปมีลักษณะเฉพาะและกระจายออกไป
2. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้ถูกอุปถัมภ์ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการแลกเปลี่ยนที่มีความแตกต่างกันในด้านทรัพยากร เครื่องมือที่ใช้ ฐานะทางเศรษฐกิจและทางการเมือง
3. การแลกเปลี่ยนทรัพยากรจะมีลักษณะเฉพาะตามความสัมพันธ์และประเภทของทรัพยากร
4. องค์ประกอบสำคัญของระบบอุปถัมภ์ คือ การไม่มีเงื่อนไขและการสร้างความเชื่อมั่นต่อกันที่ยาวนาน ซึ่งนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน
5. ความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดจะนำไปสู่ความผูกพันระหว่างบุคคล
6. ความสัมพันธ์ที่ถูกสร้างขึ้นระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้ถูกอุปถัมภ์มักจะเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่ชอบธรรม ขัดกับกฎหมายและมีลักษณะที่ไม่เป็นทางการ
7. ถึงแม้ว่าระบบอุปถัมภ์จะมีลักษณะเป็นความผูกพันมีระยะเวลาที่ยาวนานและคงทน แต่ต้องตั้งอยู่บนหลักการของความสมัครใจ
8. ความสัมพันธ์ของผู้อุปถัมภ์และผู้ถูกอุปถัมภ์เป็นความสัมพันธ์ที่ถูกสร้างขึ้นเป็นการส่วนตัว หรือมีลักษณะเป็นเครือข่ายระหว่างบุคคลในแนวดิ่ง (เน้นความสัมพันธ์แบบเผชิญหน้า) มากกว่าสัมพันธ์แบบกลุ่ม
9. ความสัมพันธ์แบบผู้อุปถัมภ์และผู้ถูกอุปถัมภ์ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความไม่เท่าเทียมกันของอำนาจระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้ถูกอุปถัมภ์

ในระบบอุปถัมภ์ผู้อุปถัมภ์ มักจะอยู่ในฐานะให้บริการและการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น ได้อย่างสะดวกสบาย ผู้ที่รับบริการและความช่วยเหลือนี้อาจเป็นครอบครัวชาวบ้านที่ยากจน ความช่วยเหลือด้านอื่นๆ อาจจะมีจำนวนมากสำหรับความอยู่รอดของตนและครอบครัว การรับบริการและความช่วยเหลือ โดยไม่สามารถตอบแทนคืนได้เต็มที่จะสร้างหนี้สินทางใจที่ผูกพันผู้นั้นเข้ากับผู้อุปถัมภ์ ซึ่งเป็นการเริ่มต้นกระบวนการแลกเปลี่ยนที่ไม่สมดุลขึ้น จนในที่สุดชาวบ้านต้องตกอยู่ในฐานะผู้ถูกอุปถัมภ์ เราจะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายต่างก็ต้องการและคาดหวัง

จะได้รับจากอีกฝ่ายหนึ่ง ในเรื่องนี้ ชีรยุทธ บุญมี กล่าวว่า ผู้อุปถัมภ์จะมีทรัพยากรอยู่ด้วยกัน 3 ลักษณะ คือ

1. ความรู้เฉพาะหรือทักษะของผู้อุปถัมภ์เอง
2. การควบคุมกรรมสิทธิ์ในปัจจัยต่างๆ เช่น ที่ดิน เงิน เครื่องจักร
3. การควบคุมอำนาจทางด้าน (public authority) เช่นการอยู่ในตำแหน่งกำนัน

ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น

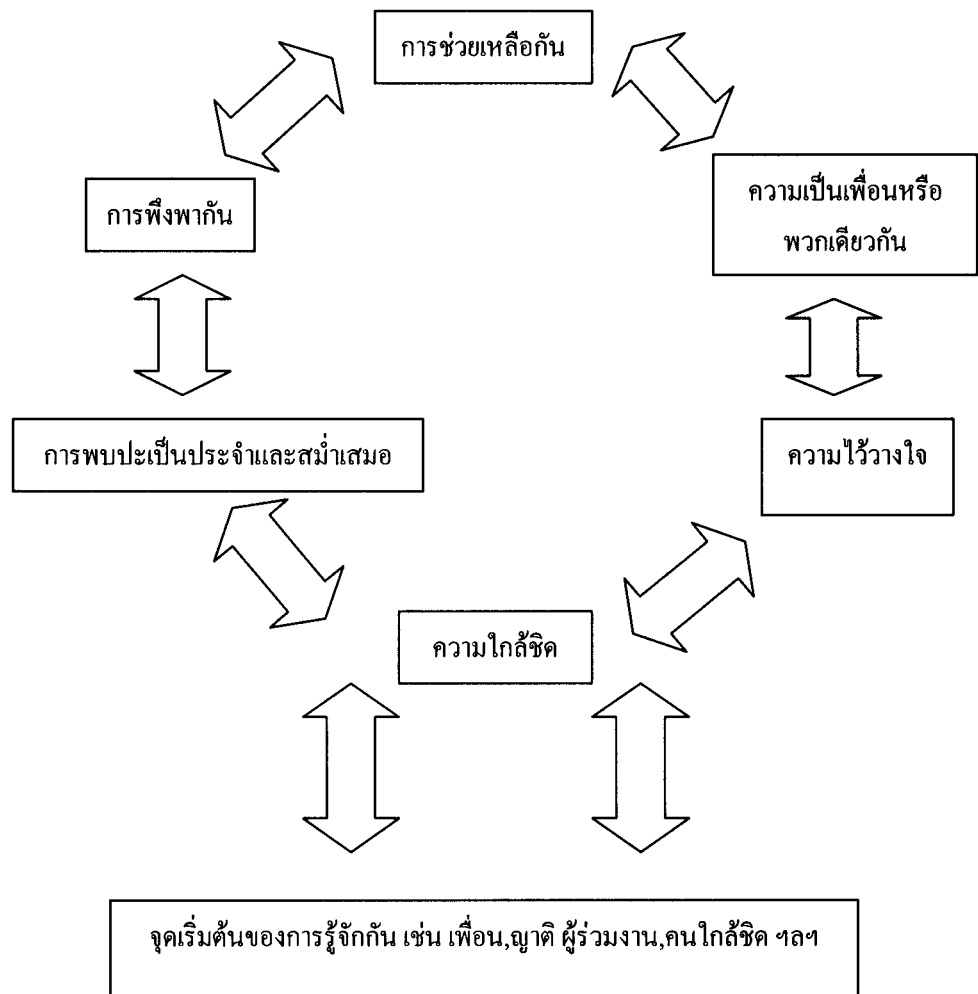
ส่วนผู้ถูกอุปถัมภ์ก็สามารถให้ประโยชน์แก่ผู้อุปถัมภ์ของตนได้ 4 ลักษณะ คือ

1. การตอบแทนด้วยแรงงานหรือด้านวัตถุ ในสังคมไทยที่เห็นบ่อยครั้งก็คือ การเอาแก๊งส้ม ต้ม หวาน มากำหนดให้แก่ผู้อุปถัมภ์ในลักษณะที่เป็นการแสดงความจงรักภักดี หรือความผูกพันเป็นครั้งคราว

2. การตอบแทนด้วยหน้าที่ทางทหารหรือการต่อสู้ในบางครั้งที่มีเหตุร้ายเกิดขึ้น หรือในกรณีที่อุปถัมภ์เป็นนักเลงในท้องถิ่นด้วย

3. การตอบแทนเชิงพิธีกรรมหรือศาสนา เป็นการแสดงออกในเชิงพิธีกรรมถึงความจงรักภักดี เช่น การที่ผู้ใต้อุปถัมภ์ต้องไปรดน้ำผู้ถูกอุปถัมภ์ในวันสงกรานต์ ไปอวยพรในวันเกิดหรือไปร่วมงานและช่วยงานในการประกอบพิธีกรรมที่ผู้อุปถัมภ์จัดขึ้น

4. การตอบแทนในทางการเมือง การเป็นหัวคะแนนช่วยหาเสียงแก่ผู้อุปถัมภ์ในการเลือกตั้ง

ภาพที่ 2.1 แสดงระบบแห่งความสัมพันธ์ของคนไทย

ที่มา: กนก วงษ์ตระหง่าน 2529 มิติทางการเมืองในปรากฏการณ์ของสังคมไทย สำนักพิมพ์มติชน

ลักษณะความสัมพันธ์ของคนไทยที่พบทั่วไป คือ การเริ่มต้นของการรู้จักกันซึ่งจะมีจุดเริ่มต้นที่แตกต่างกัน เช่น การเป็นญาติ เป็นเพื่อน เพื่อร่วมงาน เป็นต้น เมื่อรู้จักกันแล้วประเด็นที่สำคัญ คือ การพบปะกันเป็นประจำและสม่ำเสมอ ความใกล้ชิดก็จะเกิดขึ้นตามมาซึ่งเป็นรากฐานสำคัญที่ทำให้เกิดความไว้วางใจต่อกัน ความไว้วางใจสำหรับคนไทยตั้งอยู่บนพื้นฐานของความสัมพันธ์ส่วนตัวเป็นสำคัญ ถ้าไม่มีความสัมพันธ์ส่วนตัวก็จะไม่เกิดความไว้วางใจได้ในหมู่คนไทย บุคคลที่มีความไว้วางใจต่อกันจะถือว่าบุคคลนั้นจะมีลักษณะของความเป็นเพื่อนหรือพวกเดียวกัน แล้วด้วยคุณค่าของคนไทยจึงเกิดพันธะที่จะต้องช่วยเหลือเพื่อหรือพวกพ้องเสมอ ข้อสังเกตประการหนึ่ง คือ การช่วยเหลือเพื่อนจะมาก่อนหลักการและความถูกต้อง การช่วยเหลือกัน โดย

อาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวนี้สร้างเงื่อนไขสำคัญหนึ่งให้เกิดตามมา คือ การพึ่งพากัน นั่นหมายความว่าคนที่เป็เพื่อนกันจำเป็นต้องพึ่งพากัน โดยอาศัยความเป็นเพื่อนเป็นพื้นฐาน ถ้าความเป็นเพื่อนหมดไป การช่วยเหลือกันก็มักหมดตามไปด้วย เพราะฉะนั้นถ้าต้องการพึ่งพาอาศัยกันก็ต้องรักษาการพบปะกันเป็นประจำและสม่ำเสมอไว้ เมื่อถึงจุดนี้วงจรระบบแห่งความสัมพันธ์ก็จะหมุนตามตรรกะเดิมอีก

จากความเข้าใจวงจรแห่งความสัมพันธ์ของคนไทยเช่นนี้จะเห็นว่าคนไทยในกลุ่มต่างๆ จะต้องพยายามชักนำให้วงจรนี้หมุนไปได้อย่างราบรื่นและมั่นคง ด้วยเหตุนี้จะเป็นหลักประกันให้แก่คนไทยเหล่านั้นได้พึ่งพาซึ่งกันและกันหรือให้ประโยชน์จากกันและกัน ในขณะที่เพื่อนที่อยู่นอกวงจรมีจะไม่ได้รับ ถ้ามองในแง่นี้จะเห็นว่าวงจรมีส่วนช่วยให้คนไทยในวงจรสามารถมีอำนาจมากขึ้น หรือได้รับบริการมากขึ้นได้ เพราะถ้าพึ่งตัวเองเพียงคนเดียวจะไม่สามารถแก้ปัญหากระทำการบางอย่างได้อันเนื่องมาจากไม่มีคนคอยช่วยเหลือ ด้วยตรรกะนี้ทำให้เราพอจะมองเห็นได้ว่าผู้กระทำการทางการเมืองของไทยที่จะประสบความสำเร็จในทางการเมืองจะสามารถมีความสามารถที่จะมีเพื่อนหรือพวกจำนวนมาก และในทำนองเดียวกันสำหรับผู้ที่มีอำนาจทางการเมือง การจะรักษาอำนาจนั้นไว้ได้จะต้องมีเพื่อนหรือพวกคอยค้ำจุน ดังที่เราจะเห็นเสมอว่าการเมืองกับการเล่นพรรคเล่นพวกเป็นสิ่งคู่กันสำหรับการเมืองไทยและที่สำคัญคือ คนไทยมักจะยอมรับว่าเป็นสิ่งที่แก้ไขไม่ได้ นอกจากจะต้องปรับตัวเองให้อยู่กับมันให้ได้ ซึ่งเป็นการสะท้อนถึงคุณค่าของคนไทยที่มีส่วนช่วยให้ระบบการเมืองแบบพรรคพวกนี้คงอยู่ได้ในทางอ้อม (กนก วงษ์ตระหง่าน 2529: 23)

ยิ่งไปกว่านั้นความขัดแย้งทางการเมืองไม่จำเป็นที่จะต้องแก้ไขด้วยการประนีประนอมทางผลประโยชน์เสมอไปในทางการเมืองไทย แต่เรามักจะพบเห็นเสมอว่าความขัดแย้งทางการเมืองยุติหรือประนีประนอมได้ด้วยการอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวเป็นเครื่องมือเช่น การให้คนที่มีความสัมพันธ์ส่วนตัวต่อกันที่อยู่ในกลุ่มขัดแย้งกันเป็นตัวแทนที่จะมาตกลงประนีประนอมกัน และด้วยความสัมพันธ์ส่วนตัวของตัวแทนทั้งสองที่มีส่วนช่วยให้การประนีประนอมเพื่อลดหรือยุติความขัดแย้งของกลุ่มทั้งสองเกิดผลอยู่มาก ในด้านกลับกันในการที่จะต่อสู้กันสร้างฐานอำนาจเพื่อเพิ่มอำนาจทางการเมืองก็มักจะใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวเป็นเครื่องมือเช่นกัน กล่าวคือการพยายามที่จะสร้างความใกล้ชิด (รูปแบบหนึ่งของความสัมพันธ์ส่วนตัว) กับคนที่มีอำนาจสนับสนุนคนในการต่อสู้ทางการเมือง การที่ผู้มีอำนาจมาสนับสนุนโดยปริยาย คือ การสร้างฐานและการเพิ่มอำนาจทางการเมืองแก่ผู้กระทำการทางการเมืองคนนั้นนั่นเอง

จากระบบความสัมพันธ์ของคนไทยดังกล่าวมาแล้วข้างต้นจะพบว่าความสัมพันธ์ส่วนตัวของคนไทยสนับสนุนให้เกิดระบบอุปถัมภ์ในการเมือง โดยมีหัวหน้ากลุ่มการเมืองอยู่ใน

ฐานะผู้อุปถัมภ์และสมาชิกของกลุ่มเป็นผู้ถูกอุปถัมภ์ ผู้นำกลุ่มจะต้องมีความสามารถและความพร้อมที่จะช่วยเหลือสมาชิกกลุ่มของตนในยามที่สมาชิกกลุ่มได้รับความเดือดร้อน เพราะความอยู่รอดของกลุ่มจะขึ้นอยู่กับว่าผู้นำกลุ่มจะสามารถสร้างและรักษาสายใยแห่งความสัมพันธ์ระดับบุคคลไว้เพียงใด ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้มีส่วนกำหนดลักษณะและการเปลี่ยนแปลงของการเมืองไทยอยู่มาก

3. แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง

สังคมมนุษย์เป็นสังคมที่มีลักษณะที่ไม่เสมอภาคในลักษณะต่างๆ กัน (social inequality) ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของสังคม ชนชั้นสูงของสังคม ซึ่งมีอยู่จำนวนน้อย คนจำนวนนี้มีอำนาจและอิทธิพลมากที่สุด มีทรัพย์สินมากกว่าคนกลุ่มอื่นๆ เป็นกลุ่มคนที่ได้รับการยกย่องนับถือ กล่าวคือ เป็นกลุ่มคนที่ครอบงำการใช้อำนาจและการตัดสินใจเอาไว้ ซึ่งปัจจุบันการควบคุมอำนาจตัดสินใจดังกล่าวคือ อำนาจทางการเมือง

มีนักวิชาการหลายท่านด้วยกันที่ให้ความหมายคำว่า “อำนาจทางการเมือง” ไว้ ซีไรท์ มิลล์ (C. Wright Mills) (อ้างในเคซะ สิทธิสุทธิ 2541: 25) ได้ให้คำนิยามอำนาจทางการเมือง ว่าหมายถึง อำนาจที่จะตัดสินใจและการบังคับให้เป็นไปตามการตัดสินใจนั้นๆ ในส่วนที่มีความสำคัญต่อสังคม หรือกล่าวอีกในหนึ่งว่าผู้ที่มีอำนาจทางการเมืองสามารถที่จะจัดสรรความชอบธรรม (legitimacy) หรือสิทธิในการปฏิบัติหน้าที่ตามตัวบทกฎหมาย ตัวอย่างของบุคคลที่มีอำนาจทางการเมือง ได้แก่ นักการเมือง เช่น สมาชิกรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ตลอดจนบุคคลอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมายงานจากบุคคลเหล่านี้เป็นต้น

ฮารอลด์ ดี ลาสเวลล์ (Harold D. Lasswell) (อ้างในเคซะ สิทธิสุทธิ 2541: 26) ได้อธิบายอำนาจทางการเมืองหมายถึง

1. สิทธิในการออกกฎหมาย
2. กฎหมายใดสามารถมีโทษตั้งแต่ขนาดสถานเบาไปสู่สถานหนัก คือ การประหารชีวิต
3. คำสั่งของรัฐ หรือ กฎหมายนั้นมิอำนาจบังคับ (sanctions) ซึ่งหมายถึง
 - ก. บังคับในทางบวก ซึ่งเป็นการให้รางวัล หรือเป็นการเพิ่มคุณค่า (values)
 - ข. ในทางลบคือการทำให้ผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามต้องสูญเสียประโยชน์หรือคุณค่า

ไป

สรุปได้ว่า อำนาจทางการเมืองหมายถึง ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ซึ่งเกี่ยวข้องกับคนที่มนุษย์หรือกลุ่มสามารถใช้อิทธิพลโน้มน้าว หรือใช้กำลังบังคับข่มขู่ให้บุคคลอื่นๆ กระทำตามที่ผู้มีและใช้อำนาจทางการเมืองปรารถนา ผู้ที่มีอำนาจทางการเมืองจำเป็นต้องมีฐานอำนาจทางการเมืองเพื่อสร้างการยอมรับจากประชาชน รวมทั้งเป็นการเสริมสร้างอำนาจให้เข้มแข็งขึ้นเพื่อจะได้สามารถรักษาอำนาจที่ตนมีอยู่ไว้ได้ ซึ่งฐานอำนาจทางการเมืองมีแหล่งที่มา 3 ทาง คือ (สุจิต บุญบงการ อ้างใน นลินี ต้นธวณิช 2545: 13-14)

1. สิทธิอำนาจ (Authority) คือ สิ่งที่บุคคลหรือกลุ่มได้จากกฎเกณฑ์อันเป็นที่ยอมรับของคนในสังคม มีสถาบันทางสังคมรองรับ (Legal Authority) นอกจากนั้นสิทธิอำนาจยังเป็นฐานอำนาจที่ชัดเจนที่สุดในลักษณะของตำแหน่งอย่างเป็นทางการ (Formal Position) ซึ่งจะได้รับยอมรับการมีอำนาจเหนืออย่างไม่มีข้อโต้แย้ง ผู้มีอำนาจในลักษณะความหมายนี้ ได้แก่ ข้าราชการในท้องถิ่นเจ้าหน้าที่หน่วยงานต่างๆ ของรัฐบาล ผู้นำท้องถิ่นที่ได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการจากรัฐบาล เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือ คณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นต้น

2. ทรัพยากรทางวัตถุ (Material Resource) คือ สิ่งที่คนหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่งมีมากกว่าคนอื่นๆ เช่น เงิน ทรัพย์สิน ซึ่งเป็นสิ่งที่หายาก และเป็นสิ่งต้องการของคนในสังคม ชนชั้นนำผู้ใช้อำนาจจะมีทรัพยากรทางวัตถุที่มีมากกว่าคนอื่นและจะทำการแลกเปลี่ยน หรือประโยชน์ที่จะนำมาสู่ตนเองขณะเดียวกันชนชั้นนำจะใช้ประโยชน์อันเป็นประโยชน์ที่เห็นได้ชัด และสามารถให้ต่อแก่ผู้ยอมรับทำตามได้อย่างทันทีในลักษณะของการตอบโต้ได้ และประโยชน์ที่มีลักษณะเป็นวัตถุที่ตอบสนองความต้องการได้หลายอย่างมากกว่าจะมีความสำคัญ จะเห็นได้ว่าประโยชน์ในแง่นี้คือ ผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจผู้ที่มีอำนาจตามความหมายที่จะใช้ทรัพยากรทางวัตถุเป็นฐานอำนาจ ได้แก่ พ่อค้า คหบดี ผู้ร่ำรวยในชุมชน ชาวนา นายทุนผู้ว่าจ้างหรือนายทุนเงินกู้ เป็นต้น

3. ทรัพยากรที่ไม่ใช้วัตถุ (Non – Material Resource) คือ ทรัพยากรที่ไม่เป็นวัตถุจับต้องได้ เช่น เกียรติยศ ชื่อเสียง ตำแหน่ง ความเชื่อถือ ความรอบรู้ เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นฐานอำนาจของชนชั้นนำในลักษณะหนึ่งซึ่งจะได้รับการยอมรับ ความนิยมชมชอบ ตลอดจนความศรัทธารักใคร่จากคนในชุมชน หรือในสังคมนั้น ผู้ที่มีสิทธิอำนาจในลักษณะความหมายนี้ ได้แก่ พระ ครู ผู้สูงอายุ หัวหน้าครอบครัว เป็นต้น

นอกจากแหล่งที่มาของฐานอำนาจทางการเมืองทั้ง 3 ทางข้างต้นแล้วผู้ที่จะมีอำนาจทางการเมืองยังจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญอีก 2 ประการ ซึ่งถือว่าเป็นทรัพยากรที่มีใช้วัตถุเช่นกัน คือ

1. อุดมการณ์ในระดับบุคคล อุดมการณ์จะประกอบไปด้วยค่านิยมต่างๆ ทั้งทาง เศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ผู้ที่ต้องการมีอำนาจทางการเมืองจะต้องมีอุดมการณ์ที่จะเป็นใหญ่ มีหน้ามีตา มีเกียรติยศ มีชื่อเสียง จึงจำเป็นต้องแสวงหาอำนาจเพื่อตอบสนองอุดมการณ์ของตน

2. สถานที่ถืออำนาจไม่ว่าบุคคลจะมีคุณสมบัติพิเศษอย่างไร อำนาจจะไม่เกิดหาก สถานการณ์ไม่อำนวย อำนาจจะเกิดขึ้นต้องอาศัยสถานการณ์ที่เหมาะสม เช่น หากรัฐมนตรีไม่ ลาออกหัวหน้าพรรคการเมืองอื่นก็ไม่มีโอกาสเป็นนายกรัฐมนตรี หรือหากไม่เกิดรัฐประหารขึ้น นายพลคนหนึ่งก็จะไม่โด่งดัง กลายเป็นวีระบุรุษของชาติขึ้นมาได้

ในทางรัฐศาสตร์ถือว่าแหล่งที่มาของฐานอำนาจทางการเมืองทั้งหมดข้างต้นเป็น “ทรัพยากรการเมือง” (Political Resources) นั้นย่อมแสดงว่าผู้ใดจะมีอำนาจทางการเมืองมากน้อย เพียงใด มีความสามารถและทักษะในการใช้ทรัพยากรเหล่านั้นเพื่อการเมืองมากน้อยเพียงใด ความแตกต่างในด้านความสามารถและทักษะในการใช้ทรัพยากรทางการเมืองอาจขึ้นอยู่กับปัจจัย ทางด้านชีววิทยา เช่น ความแตกต่างทางสมอง เป็นต้น นอกจากนี้บุคคลมีทักษะและมีความสามารถต่างกันในด้านนี้ก็เพราะ โอกาสในการได้ฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ ซึ่งแต่ละคน ได้รับไม่เท่ากันและนอกจากนั้นอาจเกิดความแตกต่างในการตั้งใจฝึกฝนเพื่อประโยชน์ทาง การเมือง (สุจิต บุญบงการ อ่างใน เฉชะ สิทธิสุทธิ 2541: 28)

ปัจจัยที่ทำให้เกิดอำนาจ การสร้างอำนาจและอิทธิพลนั้น ดาฮ์ล (Dahl) ได้กล่าวว่า สาเหตุที่บุคคลมีอิทธิพลเหนือการตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งนั้น คือ (อ่างใน ชิตพล กาญจนกิจ 2540: 15)

1. บุคคลมีทรัพยากรทางการเมืองอยู่ในครอบครองมากกว่าบุคคลอื่น
2. แม้จะมีทรัพยากรทางการเมืองในครอบครองเท่ากันบุคคลบางคนอาจจะมีวิธีใช้ ทรัพยากรทางการเมืองได้มากกว่าคนอื่น ทำให้บุคคลนั้นมีอิทธิพลทางการเมือง
3. แม้จะมีทรัพยากรทางการเมืองในครอบครองเท่ากัน บุคคลบางคนสามารถจะ ใช้ทรัพยากรทางการเมืองได้ชำนาญและมีประสิทธิภาพมากกว่าบุคคลอื่น

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าปัจจัยที่ทำให้บุคคลมีอำนาจและอิทธิพลนั้น คือ การมีทรัพยากรทาง การเมือง ความสนใจและความชำนาญในการใช้ทรัพยากรทางการเมือง

สำหรับทรัพยากรทางการเมืองที่สำคัญนั้นสรุปได้ คือ เป็นความมั่งคั่ง ชื่อเสียงของวงศ์ ตระกูล ความสามารถที่จะควบคุมข้อมูลข่าวสารต่างๆ ตัวอย่างในทางสาธารณะ ได้รับความนิยม จากประชาชนอย่างกว้างขวาง การมีพรรคพวกบริวารที่จะมีวินัยและการจงรักภักดีตลอดจนการ ควบคุมหน่วยงานที่ไวต่อการรับรู้ข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการใช้ทรัพยากรทางการเมืองสร้างฐานอำนาจนั้นสามารถกระทำได้หลายวิธี ดังนี้ (ชิตพล กาญจนกิจ 2540: 32)

1. การกำจัดให้หมดไป (elimination) ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้กำลังเป็นตัวกำหนดอันเป็นการใช้กำลังกายภาพโดยตรง (direct physical) เช่น ประหารชีวิตหรือเนรเทศออกจากประเทศ หรือจำคุก เป็นต้น
2. การกระทำให้เกิดความเสียหาย (damage) เป็นวิธีการใช้อำนาจเพื่อให้อีกฝ่ายหนึ่งเกิดความเสียหายในด้านต่างๆ เช่น อาจจะเป็นการทำลายทรัพย์สินสมบัติ ทำร้ายชื่อเสียงหรือการใส่ร้าย เพื่อทำให้เกิดความเสียหายทั้งชื่อเสียงและเกียรติยศ เป็นต้น
3. การใช้อำนาจโดยการคุกคาม (threat) คือการแสดงเจตนา หรือความตั้งใจที่จะทำให้คู่แข่งเห็นว่าตนพร้อมที่จะกำจัดเขาให้หมดไป หรือทำให้เขาเสียหายได้
4. การติดสินบน คือการให้เงินทองหรือสิ่งของมีค่าต่างๆ เพื่อให้เขาเห็นด้วยหรือยอมทำตามหรือขัดขวาง
5. การชักจูงโน้มน้าว (persuasion) เป็นการใช้อำนาจด้วยการใช้เหตุผล ข้อมูลที่เป็นจริง (ข้อเท็จจริง) เพื่อให้อีกฝ่ายหนึ่งเห็นด้วยจนยอมทำตาม หรือไม่ขัดขวางการชักจูงด้วยการใช้สำนวนโวหาร เพื่อให้เห็นตามก็เป็นการใช้อำนาจชนิดหนึ่ง หรือการชักจูงโดยใช้เสน่ห์ดึงดูดหรือบุคลิกภาพอันเป็นที่ประทับใจ หรือศรัทธาก็เป็นการชักจูงชนิดหนึ่ง

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวกำหนดว่าใครจะมีอำนาจทางการเมืองหรือไม่ ก็คือ หนึ่งทรัพยากรทางการเมือง และสอง วิธีการใช้ทรัพยากรทางการเมืองนั้น สร้างฐานอำนาจทางการเมือง

ดังนั้นจะเห็นได้จากการเลือกตั้งซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญอันจะทำให้ผู้นำทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นมีอำนาจทางการเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ละคน จำเป็นต้องใช้ทรัพยากรทางการเมืองที่ตนมีอยู่ เช่น เงิน ทอง ชื่อเสียง และสื่อต่างๆ เป็นต้น เพื่อที่จะเปลี่ยนเป็นคะแนนเสียงให้ได้โดยวิธีการที่จะนำมาใช้ก็มีทั้งที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย และเมื่อได้เข้ามามีอำนาจทางการเมืองแล้วก็จำเป็นต้องใช้อำนาจทางการเมืองแสวงหาทรัพยากรทางการเมืองโดยการคอร์รัปชัน เพื่อทดแทนทรัพยากรที่ได้ไปใช้ในการเลือกตั้งและเพื่อเตรียมไว้ในการเลือกตั้งครั้งต่อไป ลักษณะเช่นนี้จึงเกิดขึ้นและกลายเป็นวงจรอยู่คู่กับการเมืองไทยมาจนถึงปัจจุบัน

4. แนวคิดเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์

ตัวแบบการแลกเปลี่ยน (Exchange model) ของทฤษฎีนี้มีสมมติฐานสำคัญว่า มนุษย์แต่ละคนมีความต้องการอะไรหลายอย่างในชีวิต แต่ตัวเองไม่สามารถสนองความต้องการเหล่านั้นด้วยจึงจะครบ นอกจากนั้นมนุษย์แต่ละคนยังต้องการผลตอบแทนจากการแลกเปลี่ยนสิ่งต่างๆ ระหว่างกันให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ เมื่อมนุษย์ต้องการสิ่งต่างๆ จากผู้อื่นจึงต้องเข้าสู่ความสัมพันธ์หรือติดต่อกับผู้อื่น และเนื่องจากแต่ละคนต้องการผลประโยชน์ตอบแทนที่มากที่สุดจากสิ่งที่ตนนำไปแลกเปลี่ยนกับผู้อื่น จึงต้องสร้างเกณฑ์หรือระเบียบแบบแผนในการแลกเปลี่ยนที่ดี มีความยุติธรรมขึ้น ความต้องการซึ่งกันและกันจึงทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างกัน กฎระเบียบที่ร่วมกันสร้างขึ้นจะควบคุมความประพฤติของกันและกัน กฎระเบียบที่อำนวยประโยชน์สูงสุดจะช่วยรักษาความสัมพันธ์ภาพที่ดำรงอยู่ได้นานและมั่นคง (สัญญา สัญญาวิวัฒน์ 2531,211)

แนวความคิดนี้มาจากการทดลองของ บี เอฟ สกินเนอร์ (B.F.Skinner) (อ้างในสัญญาสัญญาวิวัฒน์ 253: 212) ซึ่งได้แนวความคิดที่ว่า พฤติกรรมของมนุษย์ไม่แตกต่างจากสัตว์โลกชนิดอื่นๆ กล่าวคือ จะคบหาสมาคมกันสนิทใกล้ชิดหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลตอบแทนของความต้องการ และทำประโยชน์ช่วยเหลือกันและกันมากน้อยแค่ไหน การแลกเปลี่ยนช่วยเหลือซึ่งกันและกันของมนุษย์ คือ ความต้องการผลประโยชน์นับว่าเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของคนที่อยู่อาศัยร่วมกัน และเมื่อมองกว้างออกไปในระดับสังคม จะเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ (interaction process) กระบวนการดังกล่าวนี้ คือกระบวนการแห่งการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์นั่นเอง

เกียร์ซ โอมแมนส์ (Geerge Homans) (อ้างในสุวิทย์ รุ่งวิสัย 2545: 23-24) อธิบายว่า มนุษย์เราจะคบหาสมาคมกันใกล้ชิดหรือไม่ ก็ขึ้นอยู่กับผลตอบแทนของความต้องการและทำประโยชน์ช่วยเหลือกันและกัน ความต้องการผลประโยชน์จึงเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของคนที่อยู่ร่วมกันในด้านเศรษฐกิจ การสูญเสียผลประโยชน์ การได้รับรางวัลและการได้กำไร เป็นความรู้สึกสำนึกพื้นฐานในการคบหาสมาคม การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งก็คิดการบริการให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งก็คิดคนเราก็จะแสดงพฤติกรรมต่อผู้อื่นซึ่งจะทำให้ตนเองได้รับประโยชน์มากที่สุด ถึงจะสูญเสียอะไรไปบ้างก็เป็นการสูญเสียเพียงเล็กน้อย ผลจากการที่เราได้กระทำอะไรไปแล้ว คือ รางวัลหรือกำไรจำนวนมากจากผู้อื่นเป็นการตอบสนอง

โจเซฟ กาลาสกีเวียซ (Joseph Galaskiewicz) (อ้างในเคชะ สิทธิสุทธิ 2541: 32) อธิบายว่า การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์และทรัพยากรนั้นจะเห็นได้ชัดเจนในระดับย่อย (microlevel) คือ บุคคลและกลุ่มเพราะกลุ่มย่อยๆ ในสังคมก็เป็นส่วนรวมของสังคมทั้งหมด โดยศึกษาผ่านกระบวนการเลือกทางสังคมของแต่ละบุคคลแต่ละคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงสร้างทางสังคม ซึ่ง

ยึดแน่นอยู่กับการดำรงอยู่ของความแตกต่างทางอำนาจระหว่างบุคคลต่างๆ ในสังคมเดียวกัน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ บุคคลพยายามเพิ่มโอกาสในชีวิตของตนเองให้มากขึ้นขณะเดียวกันก็พยายามลดโอกาสของคนอื่นลง

ปีเตอร์ เอ็ม โบล (Peter M. Blau) (อ้างใน เคชชะ สิทธิสุทธิ 2541: 32) ได้อธิบายความหมายของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ว่าเป็นการกระทำโดยสมัครใจบุคคลที่ถูกจูงใจโดยผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับจากผู้อื่น

ดังนั้นการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์จึงเป็นกลไกอย่างหนึ่งที่ทำให้สายสัมพันธ์ระหว่างบุคคลดำรงอยู่ได้ และช่วยให้ข่ายของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลดำเนินอยู่ภายใต้ความเสี่ยงและความไม่แน่นอน บุคคลไม่อาจแน่ใจได้ว่าจะได้รับบริการหรือรางวัลที่ให้แก่ผู้อื่นกลับคืนมา เพื่อลดอัตราความเสี่ยงและความไม่แน่นอน คนเราจึงต้องสร้างข้อผูกมัด (Obligation) และความเชื่อถือในสายสัมพันธ์ขึ้นมา ความเชื่อถือซึ่งกันและกันจะเพิ่มมากขึ้นก็ต่อเมื่อคู่สัมพันธ์มีการสนองตอบข้อผูกมัดที่มีต่อกัน และความเชื่อถือซึ่งกันและกันที่เพิ่มขึ้นจะทำให้สายสัมพันธ์ที่มีต่อกันแนบแน่นยิ่งขึ้น ซึ่งมีข้อเสนอ 2 ประการสรุปได้ ดังนี้

1. เมื่อมีบุคคลหนึ่งที่มีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กับอีกบุคคลหนึ่งมากขึ้นเขาขอมารู้สึกว่าข้อผูกพันที่จะต้องตอบแทนผลประโยชน์ เป็นการลงทุนทางสังคมอย่างหนึ่งที่เรียกว่า “การพึ่งพาอาศัยใจไว้วางใจ” ซึ่งก่อให้เกิดความผูกพันที่มีต่อกัน (Commitment) และความผูกพันนี้กลับมีส่วนช่วยส่งเสริมให้เกิดความเชื่อถือ และข้อผูกมัดทางใจที่มีต่อกันมากขึ้น ซึ่งจะมีผลกระทบต่อพฤติกรรมในอนาคต

2. เมื่อบุคคลมีความผูกพันกับสายสัมพันธ์หนึ่งๆ มากเท่าใดเขาก็จะอุทิศเวลาและกำลังกาย กำลังใจมาเพื่อรักษาสายสัมพันธ์นั้นมากขึ้น อย่างไรก็ตามหากมีผู้ละเมิดปทัสถานของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์บุคคลนั้นก็จะถูกลงโทษ (Sanction)

ความสัมพันธ์ในเชิงแลกเปลี่ยนผลประโยชน์อาจนำไปสู่ความสัมพันธ์เชิงอำนาจได้ในกรณีที่ฝ่ายหนึ่งสามารถให้ผลประโยชน์ได้มากกว่า ในขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งไม่มีสิ่งใดตอบแทนหรือตอบแทนได้น้อยกว่าก็อาจจะใช้วิธีการอยู่ใต้อำนาจ (compliance) เป็นการแลกเปลี่ยน นั่นคือการที่ผู้มีทรัพยากรน้อยกว่ายอมอยู่ใต้อำนาจผู้ที่มีทรัพยากรมากกว่า อำนาจในลักษณะนี้หมายถึงการที่คนๆ หนึ่งหรือกลุ่มหนึ่งสามารถให้รางวัลแก่ผู้ที่ปฏิบัติตามและลงโทษผู้ที่ปฏิบัติตาม ไม่ได้ซึ่งเราสามารถจำแนกลักษณะการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ได้ 2 ลักษณะคือ

1. การแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจ

การสูญเสียประโยชน์การได้รับรางวัลและการได้กำไรเป็นความรู้สึกสำนึกพื้นฐานในการคบหาสมาคม การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งก็ดี การบริการให้อีกฝ่ายหนึ่งก็ดี คนเราก็ค

จะแสดงพฤติกรรมต่อผู้อื่นที่ซึ่งจะทำให้ตนเองได้รับผลประโยชน์มากที่สุด ถึงจะสูญเสียอะไรไปบ้างเป็นการสูญเสียเพียงเล็กน้อย ผลตอบแทนจากการที่เราได้ทำอะไรไปแล้วก็คือรางวัล หรือกำไรจำนวนมากจากผู้อื่นเป็นการตอบสนอง

2. การแลกเปลี่ยนด้านสังคม

การคบหาสมาคมกันระหว่างผู้ใหญกับผู้เยาว์ ผู้ปกครองกับผู้อยู่ใต้การปกครอง เป็นการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางสังคม เช่นตำแหน่งหน้าที่ เกียรติยศ ชื่อเสียง ซึ่งผู้เยาว์ได้รับก็เป็นการแลกเปลี่ยนกับการสวามิภักดิ์ ความจงรักภักดีต่อผู้ใหญ่ ซึ่งให้สถานภาพที่สูงขึ้นแก่ตนในทางตรงข้าม ผู้ใหญ่ก็ได้รับความยกย่องความจงรักภักดีเป็นการตอบแทน

จากทฤษฎีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์นี้ทำให้เราสามารถมองเห็นภาพของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำทั้งสองฝ่ายว่ามีฝ่ายเริ่มและฝ่ายตอบแทน มิได้มีเสีย เช่น การเข้าใจความสัมพันธ์เช่นนี้ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเข้าใจสังคมต่างๆ ไป เพราะว่าจะไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมทางสังคมและทางการเมืองการปฏิสัมพันธ์ของการแลกเปลี่ยนจะต้องถูกกำหนดโดยรูปแบบนี้ทั้งสิ้น

ลักษณะของการแลกเปลี่ยนดังกล่าวนี้ ไม่ได้เป็นการแลกเปลี่ยนระหว่างปัจเจกบุคคลเท่านั้น หากแต่ขยายความไปถึงการกระทำหน้าที่ที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมซึ่งถือว่าเป็นการแลกเปลี่ยนที่กว้างไกลออกไปในระดับสังคม (collectivistic orientation of society) และอาจนำมาศึกษาพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับการเลือกตั้งยุคปัจจุบันของประเทศไทย ยกตัวอย่างเช่น ผู้สมัครรับการเลือกตั้งบางคนจะจัดตั้งห้วคะแนน หรือห้วคะแนนออกไปพบปะกับประชาชนในเขตเลือกตั้งเพื่อหาคะแนนเสียงแทนตน ในลักษณะเช่นนี้จะเกิดการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกันขึ้นกับความสัมพันธ์ของบุคคล 3 ฝ่ายดังกล่าว คือ ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ตัวแทนหรือห้วคะแนนของผู้สมัคร และประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งอาจจะต้องจ่ายเงินจำนวนหนึ่ง หรือสิ่งของบางประเภท เช่น เครื่องอุปโภค บริโภค ซึ่งในที่นี้อาจเป็นอาหารรถยนต์ เป็นต้น เพื่อเป็นการตอบแทนให้กับตัวแทนหรือห้วคะแนนของตน

ขณะที่ตัวแทนหรือห้วคะแนนทั้งหลายต้องทำหน้าที่ตอบแทนผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยการหาคะแนนเสียงให้ นับตั้งแต่มีการออกไปพบปะพูดคุยกับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง การควบคุมคะแนนเสียงในบางหน่วยการเลือกตั้ง การโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้กับประชาชนให้รู้จักผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในขณะที่เดียวกันบรรดาห้วคะแนนซึ่งอาจจะทำหน้าที่เป็นตัวแทนของผู้สมัครก็จะต้องตอบแทนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ซึ่งลงคะแนนเสียงให้กับผู้ลงสมัครที่ตนทำงานหาเสียงให้ โดยการมอบเงินให้จำนวนหนึ่ง หรืออาจเป็นข้าวของบางอย่าง เช่น น้ำปลา อาหารแห้ง หรืออื่นๆ ตามที่เห็นสมควร หรือตาที่ตกลงกันไว้ก่อนกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง สิ่งเหล่านี้จะเห็นได้ว่าการที่ผู้สมัครรับ

เลือกตั้ง หรือได้รับคะแนนเสียงเป็นจำนวนมาก ตลอดจนสามารถที่จะสร้างฐานอำนาจได้มากแค่ไหนจึงขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างผู้สมัครรับเลือกตั้งเอง บรรดาตัวแทนหรือหัวหน้าคะแนน และประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั่วไป เช่นเดียวกันบางกรณีการที่จะได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งนั้น จำเป็นต้องขึ้นอยู่กับ การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กับผู้สมัครด้วยกันเอง เพราะนอกจากจะต้องพึ่งพาอาศัยทางการเงิน หรือทางด้านอื่นๆ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นความสัมพันธ์ ที่ขึ้นอยู่กับ ความมีผลประโยชน์แลกเปลี่ยนตอบแทนกันและกัน กล่าวคือถ้ามีผลประโยชน์ตอบแทนกันมากจนพอใจ ความสัมพันธ์ก็จะเป็นไปด้วยดี แต่ถ้าผลประโยชน์แลกเปลี่ยนกันน้อยเกินไป ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นก็อาจจะไม่ดีหรือห่างเหินไม่ราบรื่นได้เช่นกัน

จากรายละเอียดของทฤษฎีที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ทำให้สามารถอธิบายถึงการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากนักการเมืองส่วนท้องถิ่นนั้น คงเสมือนนักการเมืองในระดับชาติที่จำเป็นต้องสร้างฐานอำนาจทางการเมือง และเพื่อที่จะรักษาฐานคะแนนเสียงของตนไว้ให้ยาวนาน และมั่นคงที่สุด และแน่นอนอนที่ว่าเราไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงในการที่จะกล่าวถึง เกี่ยวกับเรื่องการให้การอุปถัมภ์ และการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ เพื่อที่เข้าใจถึงภาพของการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองได้อย่างชัดเจน

5.สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย

อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัดสุโขทัยห่างจากกรุงเทพฯ ไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 101 ประมาณ 420 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอต่างๆ ในเขตจังหวัดสุโขทัยและจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับอำเภอเมืองสุโขทัย
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอำเภอกงไกรลาส จังหวัดสุโขทัย และอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก
ทิศใต้	ติดต่อกับอำเภอลานกระบือ จังหวัดพิษณุโลกและอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับอำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย

สภาพภูมิประเทศอำเภอคีรีมาศมีอุทยานแห่งชาติรามคำแหง (เขาหลวง) อยู่ทางด้านทิศตะวันตกพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบมีลักษณะที่ค่อยๆ ลาดต่ำจากด้านตะวันตกไปทางด้านตะวันออก

สภาพภูมิอากาศของอำเภอคีรีมาศเป็นพื้นที่อยู่ในเขตร้อนชื้น 3 ฤดูกาล ฤดูร้อน อุณหภูมิโดยเฉลี่ย 25-40 องศาเซลเซียส ฤดูหนาวอุณหภูมิเฉลี่ย 5-20 องศาเซลเซียส และฤดูฝน อุณหภูมิเฉลี่ย 15-25 องศาเซลเซียส (แผนพัฒนาอำเภอคีรีมาศ 2551,10)

อำเภอคีรีมาศ มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 56,605 คน 14,562 ครัวเรือน (ข้อมูลประชากรอำเภอคีรีมาศ เดือนมกราคม 2552) ประชากรส่วนใหญ่ของอำเภอคีรีมาศประกอบอาชีพเกษตรกรรม ปศุสัตว์ และรับจ้าง

อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย แบ่งการปกครองเป็น 10 ตำบล ได้แก่ ตำบลโดนด ตำบลทุ่งหลวง ตำบลศรีคีรีมาศ ตำบลหนองจิก ตำบลบ้านป้อม ตำบลนาเชิงคีรี ตำบลบ้านน้ำพุ ตำบลสามพวง ตำบลหนองกระดิ่งและตำบลทุ่งยางเมือง

ในส่วนของอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย นับว่าเป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดสุโขทัยที่ประชาชนให้ความสนใจในทางการเมืองสูง โดยเฉพาะการเมืองในระดับท้องถิ่น เมื่อปี พ.ศ.2548 ซึ่งเป็นการเลือกตั้งพร้อมกันทั่วประเทศ อำเภอคีรีมาศมีผู้มาใช้สิทธิในการเลือกตั้งสูงถึงร้อยละ 78.97 ซึ่งมีพื้นที่ทั้งหมด 510.27 ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น 10 ตำบล 121 หมู่บ้าน 14,562 หลังคาเรือน มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ แยกเป็นเทศบาลตำบล 2 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล 9 แห่ง ดังนี้

เทศบาลบ้านโดนด มี 5 ชุมชน คือ (เทศบาลบางส่วนของตำบลโดนด)

ชุมชนพิลาศรวมใจพัฒนา ชุมชนน้ำห้กรวมใจ ชุมชนป่าตะแบกภูหลวงรวมใจ ชุมชนวัดโดนดรวมใจ ชุมชนเจ้าแม่ทับทิม

เทศบาลตำบลทุ่งหลวง มี 13 หมู่บ้าน (เทศบาลเต็มพื้นที่)

บ้านหัวรวป่าแค บ้านม่วงจาด บ้านเครื่องปั้นดินเผา บ้านวัดลาย บ้านท่ามะเกลือ บ้านบึงยายหอม บ้านวัดกลาง บ้านพัฒนาร่วมจิตร์ บ้านบึง บ้านวังยาง บ้านวัดบึง บ้านหนองอ้อ บ้านหนองเกรียง บ้านหนองหมี่

ตำบลบ้านโดนด มี 17 หมู่บ้าน คือ

บ้านาคง บ้านโดนดใต้ บ้านปากคลองเรือ บ้านยางแหลม บ้านหนองกระแส บ้านหนองกก บ้านหนองอีดอน บ้านหนองเรือ บ้านห้วยปลาต้าง บ้านเนินประดู่ บ้านกุยพะยอม บ้านกุยกลาง บ้านกุย บ้านทรายทอง บ้านวังชมแสง บ้านป่าตะแบก บ้านเหนือ

ตำบลหนองจิก มี 12 หมู่บ้าน คือ

บ้านหนองจิก บ้านหนองยาง บ้านหนองบัวเขาดิน บ้านบึงหญ้า บ้านบึงสนม บ้านหนองกระทุ่ม บ้านนิคมพัฒนา บ้านคงอี่ขาว บ้านบึงสนิท บ้านบัวทอง บ้านปลายนานนิคม

ตำบลศรีคีรีมาศ มี 11 หมู่บ้าน คือ

บ้านท่าดินแดง บ้านโนนประคู้ บ้านหลุมแก้ว บ้างหนองตลับ บ้านทานตะวัน บ้านโวังสระตลุง บ้านหนองหญ้าไว บ้านกงเสลียง บ้านสุวรรณคีรี บ้านโนนป่าแดง บ้านโนนใหญ่

ตำบลสามพวง มี 10 หมู่บ้าน คือ

บ้านห้วยน้ำใส บ้านตะเข้ขาม บ้านสามพวง บ้านหนองสีดา บ้านอานม้า บ้านหนองแล้ง บ้านปลายนาปานทอง บ้านหัวถนน บ้านาดง

ตำบลนาเชิงคีรี มี 10 หมู่บ้าน คือ

บ้านนากาหลง บ้านนาเชิง บ้านนาเค้าหมู บ้านขุนนางวัง บ้านโวังบ่อ บ้านมะขามเอน บ้านป่าดำ บ้านน้ำลาด บ้านเลี้ยวทอง บ้านคลองเตย

ตำบลนาบ้านป้อม มี 8 หมู่บ้าน คือ

บ้านเนินยาง บ้านวังผักบึง บ้านป้อม บ้านหนองปรือ บ้านนาไผ่ล้อม บ้านตะพังมะพลับ บ้านนาสระลวด บ้านโคกกระเซียง

ตำบลนาบ้านน้ำพุ มี 8 หมู่บ้าน คือ

บ้านน้ำพุ บ้านเขาทองผาจับ บ้านกั่วว บ้านน้ำตกสายรุ้ง บ้านใหม่โพธิ์ทอง บ้านลานเอื้อง บ้านน้ำพุใต้ บ้านเขาพร้าว

ตำบลหนองกระดิ่ง มี 6 หมู่บ้าน คือ

บ้านหนองกระดิ่ง บ้านลำคลองยาง บ้านห้วยขวิด บ้านเนินพะยอม บ้านแม่บ้านบ บ้านทุ่งกระโพ

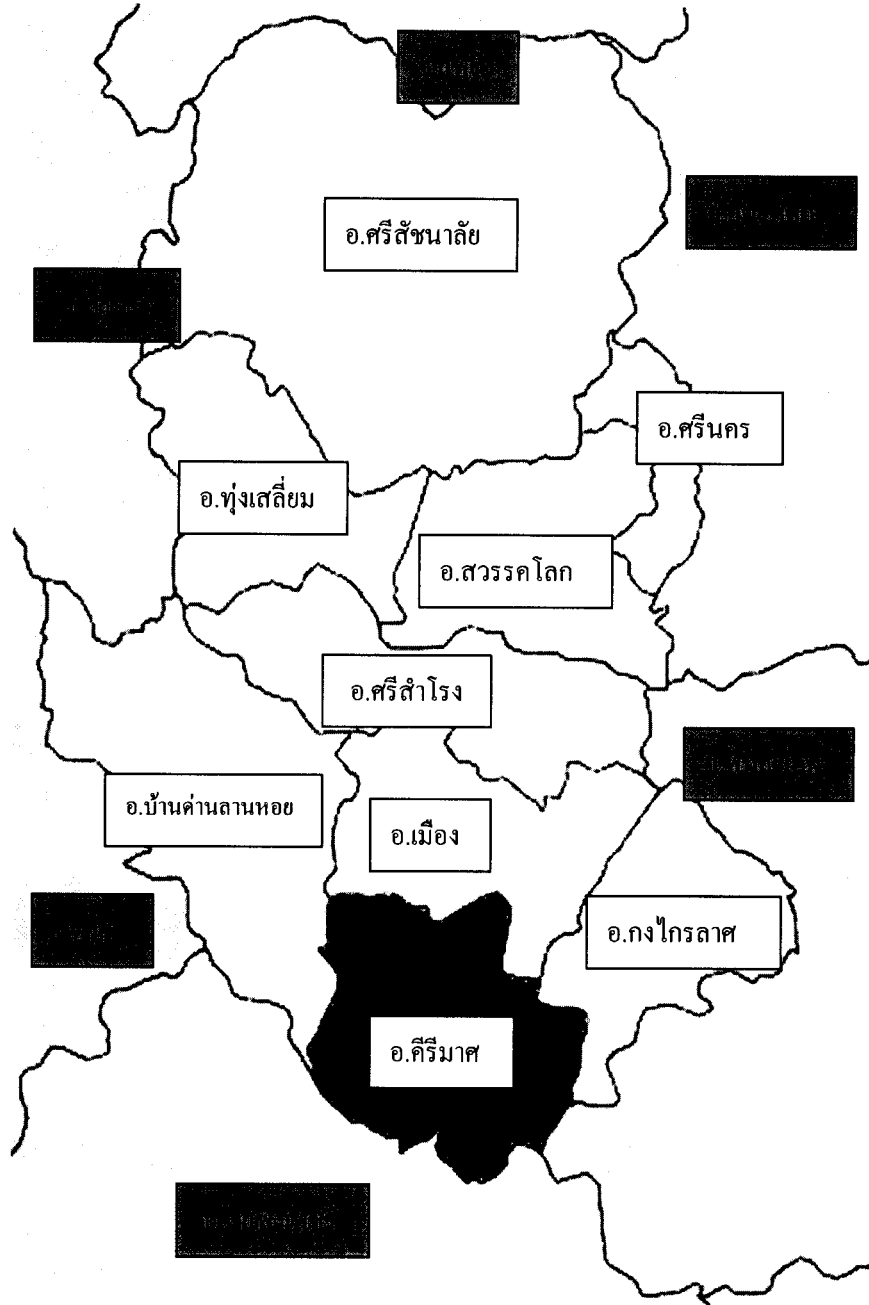
ตำบลทุ่งยางเมือง มี 5 หมู่บ้าน คือ

บ้านสงกระสา บ้านทุ่งยางเมือง บ้านเนินสะเดา บ้านวังกร่าง บ้านคลองน้ำเย็น
ลักษณะด้านการเมืองส่วนท้องถิ่น อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย มีหน่วยการบริหารราชการรูปแบบเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล รวม 11 แห่ง มีนัการเมืองส่วนท้องถิ่นฝ่ายบริหาร รวม 46 คน และนัการเมืองฝ่ายนิติบัญญัติ รวม 194 คน

โดยนัการเมืองที่ปรากฏในการเมืองการปกครองท้องถิ่นปัจจุบันมักจะเป็นกลุ่มชนชั้นนำในท้องถิ่น หรือเป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกับชนชั้นนำภายนอกหมู่บ้านและผู้นำทางการเมืองในระดับที่เหนือกว่า กลุ่มผู้มีอิทธิพลและนายทุนต่างๆ ทั้งในและนอกท้องถิ่น โดยการเมืองส่วนท้องถิ่นไทยในปัจจุบันส่วนใหญ่จึงวางอยู่บนพื้นฐานความสัมพันธ์ส่วนบุคคลไม่ใช่

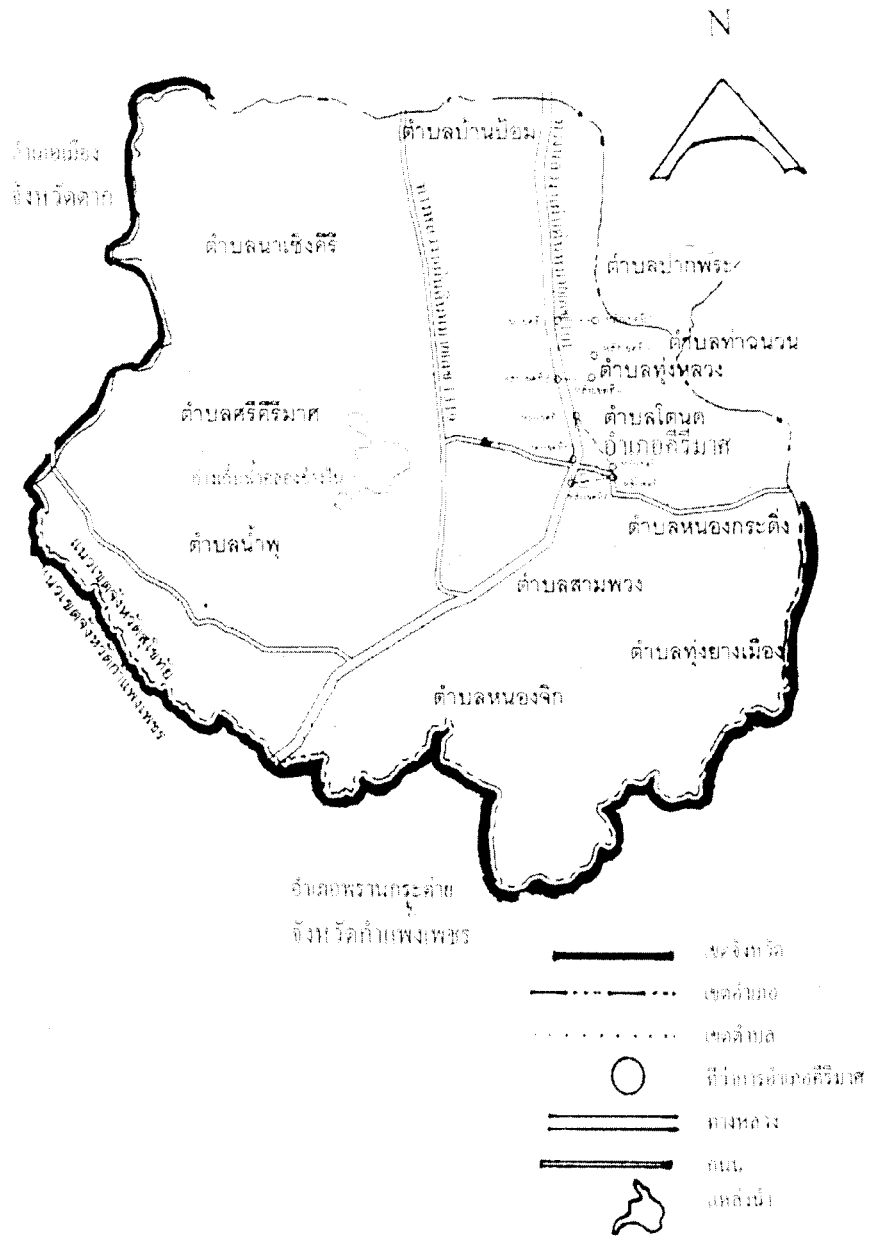
หลักการหรือกฎระเบียบที่ชัดเจน โดยการเคลื่อนไหวของนักการเมืองท้องถิ่นในลักษณะดังกล่าวนี้ เป็นการแสดงให้เห็นถึงความต้องการในการคุมอำนาจบริหารท้องถิ่นให้นานที่สุด ดังนั้นผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ของเทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล โดยนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ในเทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล มีทั้งหมด 240 คน

แผนที่จังหวัดสุโขทัย

ภาพที่ 2.2 แสดงแผนที่จังหวัดสุโขทัย

แผนที่ อำเภอกีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย

ภาพที่ 2.3 แสดงแผนที่ อำเภอกีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุริย์มภ์ จิรศักดิ์สุนทร (2531: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างหัวหน้าคณะกับผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในระบบการเลือกตั้งของไทย: ศึกษาเฉพาะกรณีเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดสุราษฎร์ธานี” ผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหัวหน้าคณะกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง พบว่าส่วนใหญ่และเป็นไปในลักษณะช่วยเหลือเกื้อกูลแบบผู้อุปถัมภ์-ผู้ใต้อุปถัมภ์ของหัวหน้าคณะกับผู้สมัครเป็นไปในลักษณะของ “ปิยะวาจา” “อรรถจริยา” และ “สมานัตตา” ผสมผสานกันอยู่

อภิชาติ พุ่มแก้ว (2533: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “พรรคการเมืองไทยกับฐานคะแนนเสียง: ศึกษากรณีของพรรคประชากรไทยในเขตกรุงเทพมหานคร” ผลการศึกษาพบว่า พรรคประชากรไทยสามารถสร้างฐานคะแนนเสียงในกรุงเทพมหานครได้ โดยอาศัยบุคลิกภาพของนายสมัคร สุนทรเวช หัวหน้าพรรคเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด นอกจากนี้การรักษาและการขยายฐานคะแนนเสียงก็ด้วยการทำประโยชน์ในลักษณะที่ตอบสนองต่อความต้องการของฐานคะแนนเสียงทั้งในเศรษฐกิจและสังคม ความสัมพันธ์ก็เป็นไปในลักษณะที่ก่อให้เกิดการพบปะติดต่อ ฟังพากันช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เป็นประจำสม่ำเสมอ

ฐานคะแนนเสียงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการเลือกตั้ง ซึ่งปัจจุบันมีระดับการแข่งขันที่สูงและทุ่มเท ประกอบกับประชาชนไม่ค่อยสนใจไปใช้สิทธิ การสร้างฐานคะแนนเสียงที่ถูกต้องจะทำให้การเมืองในระบบพรรคมีความเข้มแข็ง สามารถที่จะรวบรวมกลุ่มคนที่มีความรู้สึกรักใคร่เรื่องอุดมการณ์ทางการเมือง โดยเฉพาะการเลือกตั้งมีสูงขึ้น อันถือเป็นเจตนารมณ์ของผู้ปกครองทุกยุคทุกสมัยภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2547

ชัยวัฒน์ ชื่นโกสุม (2536: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การสร้างและรักษาฐานคะแนนเสียงของพรรคพลังธรรมในเขตกรุงเทพมหานคร” ผลการศึกษาพบว่า พรรคพลังธรรมมีวิธีการสร้างและรักษาฐานคะแนนเสียงในเขตกรุงเทพมหานครไว้ได้ โดยอาศัยภาวะผู้นำทางการเมืองของพรรค การจัดองค์การทางการเมืองของพรรค โรงเรียนการเมืองของพรรคและการทำโครงการเสริมสร้างภาพลักษณ์อันเป็นที่ยอมรับของฐานคะแนนเสียงของพรรค

सानิตย์ ปั้นสังข์ (2539: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนในเขตชนบท กรณีสุขาภิบาลศรีดอนไผ่ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ผลการศึกษาพบว่า

1. แบบแผนพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนในเขตชนบทพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยมีเหตุผลคือ ไปด้วยความสำนึกของตนเอง โดย

คำนึงถึงประโยชน์ของตนเองเป็นสำคัญ เกณฑ์สำคัญในการเลือกตั้ง สำหรับการเลือกตั้งกรรมการ
 สุขาภิบาล คือ คำนึงถึงตัวผู้สมัครและกลุ่มผู้สมัครพอๆ กัน และสำหรับการเลือกตั้ง ส.ส. คือ
 คำนึงถึงตัวผู้สมัครเป็นเกณฑ์สำคัญ สำหรับระยะเวลาในการตัดสินใจเลือกผู้สมัครกลุ่มตัวอย่าง
 ตัดสินใจเร็ว หรือเลือกผู้สมัครคนใดคนหนึ่งไว้ล่วงหน้า

2. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง
 ของประชาชนในเขตสุขาภิบาลศรีดอน ใฝ่อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง และได้แสดงความคิดเห็น
 เกี่ยวกับการบริหารงาน การพัฒนาท้องถิ่นและบริการต่างๆ ของสุขาภิบาลพบว่า พอใจต่อการ
 บริหารงานของสุขาภิบาล

3. ความรู้ความเข้าใจของประชาชนในด้านการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
 พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและ
 การปกครองท้องถิ่นรูปแบบสุขาภิบาล ที่มีประธานกรรมการสุขาภิบาลมาจากการเลือกตั้งในระดับ
 ปานกลาง

นภคล สุขนครวิท (2539: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “พรรคการเมืองไทยกับการเมือง
 ท้องถิ่น: ผลประโยชน์และฐานอำนาจ” ผลการศึกษาพบว่าพรรคการเมืองไทยและการเมืองท้องถิ่น
 ได้มีความสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้งและแนบแน่น โดยผ่านตัวนักการเมืองผู้สมัครรับเลือกตั้งในนาม
 นักการเมืองเป็นหลัก การเมืองท้องถิ่นถือเป็นแหล่งทรัพยากรทางการเมืองที่สำคัญ สำหรับพรรค
 การเมืองที่จะต้องแสวงหาและครอบครอง เพื่อเข้าสู่อำนาจทางการเมืองอันนำมาซึ่งอิทธิพลและ
 ผลประโยชน์ ความสัมพันธ์ระหว่างพรรคการเมืองไทยกับการเมืองท้องถิ่นนั้น มีลักษณะการ
 ครอบงำท้องถิ่นโดยพรรคการเมือง โดยอาศัยระบบราชการ กลไกการปกครองท้องถิ่นและการ
 จัดตั้งตัวแทนของพรรคเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์กับประชาชนภายในท้องถิ่น ในลักษณะที่ชักจูง
 หรือชักนำประชาชนได้ ทั้งนี้โดยอาศัยกลไกในระบบอุปถัมภ์ของสังคมไทย ควบคู่กันไปกับความ
 ‘ไม่รู้ไม่เข้าใจ’ ในเรื่องการเมืองการปกครองของประชาชน ภายใต้วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่
 ฟ้าจึงทำให้พรรคการเมืองและแสวงหาผลประโยชน์จากอำนาจทางการเมืองได้อย่างไม่จำกัด การ
 จัดสรรผลประโยชน์ต่างๆ ให้กับท้องถิ่นนั้นเป็นการทำเพื่อรักษาและสร้างฐานอำนาจของพรรค
 การเมืองอย่างหนึ่ง

นิวัฒน์ รุ่งสาคร (2540: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรม
 การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล: ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัด
 ประจวบคีรีขันธ์ ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีความเห็นว่าในการเลือกตั้งผู้นำนั้น
 เป็นหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติและไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปร อันได้แก่ ความเป็นเครือญาติ การ
 ช่วยเหลือเกื้อกูลและความรู้ความสามารถของผู้สมัครแต่อย่างใด

เดชะ สิทธิสุทธิ (2541: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มการเมืองในการปกครองท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณี กลุ่มสันติธรรม ในเทศบาลเมืองนครปฐม” ผลการวิจัยพบว่า ผู้ที่มีบทบาทในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองมากที่สุด คือ หัวหน้ากลุ่มโดยอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัว และการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กับสมาชิกภายในกลุ่ม และกลุ่มผู้สนับสนุนภายนอกเป็นปัจจัยสำคัญ เพื่อให้คุณสามารถชนะเลิศเข้ามาบริหารงานท้องถิ่น หลังจากนั้นการบริหารงานจะมีลักษณะที่เอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มผู้สนับสนุนและพวกพ้องของตนมากกว่าการทำหน้าที่เป็นพรรคการเมืองในท้องถิ่นอย่างแท้จริง

ณัฐชัย มีสะอาด (2541: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ระบบอุปถัมภ์กับพฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล: ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ผลการวิจัยพบว่า

1. ความสัมพันธ์เชิงระบบอุปถัมภ์มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
2. ผู้นำท้องถิ่นแบบทางการ ที่ดำรงตำแหน่งที่ดำรงตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และกรรมการหมู่บ้าน ไม่มีบทบาทต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
3. ปัจจัยต่างๆ เช่น ค่าใช้จ่ายในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง สถานภาพส่วนบุคคล และระบบห้วคะแนน เป็นต้น ไม่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

อรสา รัตนสินชัยบุญ (2544: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์เอกลักษณ์ของเขตเลือกตั้งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออกเสียงเลือกตั้ง: กรณีศึกษา การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า

1. การวิเคราะห์ทางด้านพื้นที่ ได้วิเคราะห์เอกลักษณ์ของเขตเลือกตั้งในด้านรูปร่าง ขนาด ลักษณะทางกายภาพ สังคม และสิ่งแวดล้อม ผลที่ได้คือ ลักษณะเขตการเลือกตั้งขนาดของเขตการเลือกตั้ง และลักษณะทางกายภาพและสังคมในกรุงเทพมหานคร มีผลต่อพฤติกรรมการออกเสียงเลือกตั้ง
2. ผลจากการวิเคราะห์แบบสอบถาม สามารถอธิบายได้โดยปัจจัยทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยมีหลักเหตุผลบางประการในด้านพฤติกรรมทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง และนโยบายของพรรคการเมือง มีผลต่อพฤติกรรมในการตัดสินใจใช้สิทธิของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งในการใช้สิทธิหรือไม่ใช้สิทธิการเลือกตั้ง

3. พ.ศ.2544 ขนาดของเขตเลือกตั้งเปลี่ยนไปมีขนาดเล็กกว่า พ.ศ.2539 จึงทำให้
ฐานคะแนนเสียงเปลี่ยนแปลงอย่างน่าตระหนก ฐานคะแนนเสียงของพรรคประชาธิปัตย์ไปเป็น
พรรคไทยรักไทย

สมเกียรติ ยูพาพิน (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออก
เสียงเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบล: ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัด
สุพรรณบุรี ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ความสัมพันธ์แบบเครือญาติ การ
สนับสนุนจากผู้สมัครรับเลือกตั้งและความรู้ความสามารถของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ไม่มีผลต่อการ
ตัดสินใจในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลของ อำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัด
สุพรรณบุรี

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยอาศัยการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวบรวมข้อมูลความคิดเห็นและข้อเท็จจริง จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง การสังเกตการณ์ไปพร้อมกัน โดยผู้วิจัยให้นำหน้าของข้อมูลทั้งสองฝ่ายเท่าๆ กัน กล่าวคือการสัมภาษณ์นักการเมืองท้องถิ่นถือเป็นข้อมูลปฐมภูมิ ซึ่งมีน้ำหนักของความเป็นข้อสรุปในปัจจุบันที่ชัดเจน ส่วนด้านเอกสารนั้นถือเป็นข้อมูลที่สำคัญในด้าน มิติของเวลา และการยืนยันของการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่นทั้งในส่วนของอดีตและปัจจุบัน ในการนำเสนอข้อมูลมาประกอบการพิจารณาศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรในการวิจัย คือนักการเมืองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย จำนวนทั้งหมด 240 คน (ข้อมูล มกราคม 2552 สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย) ซึ่งแบ่งเป็น 2 เทศบาลตำบล คือ เทศบาลตำบลบ้านโตนด เทศบาลตำบลทุ่งหลวง และ 9 องค์การบริหารส่วนตำบล โดยองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอคีรีมาศแบ่งเป็น องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง จำนวน 5 แห่ง คือ องค์การบริหารส่วนตำบลคีรีมาศ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม องค์การบริหารส่วนตำบลนาเชิงคีรี องค์การบริหารส่วนตำบลหนองกระดิ่ง องค์การบริหารส่วนตำบลสามพวง และ องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก จำนวน 4 แห่ง คือ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองจิก องค์การบริหารส่วนตำบลโตนด องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้ำพุ องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งยางเมือง

ตารางที่ 3.1 นักการเมืองในเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ของอำเภอคีรีมาศ
จังหวัดสุโขทัย

องค์กรปกครอง	จำนวนหมู่บ้าน	นักการเมืองฝ่ายบริหาร (คน)			นักการเมืองฝ่ายนิติบัญญัติ (สมาชิกสภาฯ/คน)
		นายก	รองนายก	เลขานุการ ฯ	
ทต.บ้านโตนด	2 (เขต)	1	2	1	12
ทต.ทุ่งหลวง	2 (เขต)	1	2	1	12
อบต. โตนด	15	1	2	1	30
อบต.หนองจิก	12	1	2	1	24
อบต.ศรีคีรีมาศ	11	1	2	1	22
อบต.สามพวง	10	1	2	1	20
อบต.นาเชิงคีรี	10	1	2	1	20
อบต.บ้านป้อม	8	1	2	1	16
อบต.บ้านน้ำพุ	8	1	2	1	16
อบต.หนองกระดิ่ง	6	1	2	1	12
อบต.ทุ่งยางเมือง	5	1	2	1	10
รวม	89	11	24	11	194

ที่มา: สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย 2548

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

โดยผู้วิจัยได้ทำการเลือกเฉพาะเจาะจงนักการเมืองในเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ซึ่งเลือกแบบเจาะจงเทศบาลตำบลทั้งสองแห่งคือเทศบาลตำบลบ้านโตนดและเทศบาลตำบลทุ่งหลวง รวม 6 คน แยกเป็นนายกเทศมนตรี จำนวน 2 คน และสมาชิกเทศมนตรีจำนวน 4 คนเลือกแบบเจาะจงองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง จำนวน 3 แห่งคือ องค์การบริหารส่วนตำบลศรีคีรีมาศ องค์การบริหารส่วนตำบลนาเชิงคีรี และองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม รวม 9 คน แยกเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 3 คน และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 6 คน และเลือกแบบเจาะจงองค์การบริหาร

ส่วนตำบลขนาดเล็ก จำนวน 3 แห่ง คือ องค์การบริหารส่วนตำบล โตนด องค์การบริหารส่วนตำบล
ทุ่งยางเมือง และองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้ำพุ รวม 9 คน แยกเป็นนายกองค์การบริหารส่วน
ตำบล จำนวน 3 คน และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 6 คน รวมนักการเมืองใน
เทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งหมด 24 คน จากจำนวนทั้งหมดของนักการเมือง
ในเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย จำนวน 240 คน
รวมกลุ่มตัวอย่างจากนักการเมืองในเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลใน
อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย จำนวน 24 คน ดังแผนภาพกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ตารางที่ 3.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน/คน	ชาย / หญิง
เทศบาลตำบล จำนวน 2 แห่ง		
เทศบาลตำบลบ้านโตนด	3 คน	3 / - คน
เทศบาลตำบลทุ่งหลวง	3 คน	3 / - คน
องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง จำนวน 3 แห่ง		
องค์การบริหารส่วนตำบลศรีคีรีมาศ	3 คน	2 / 1 คน
องค์การบริหารส่วนตำบลนาเชิงคีรี	3 คน	2 / 1 คน
องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม	3 คน	2 / 1 คน
องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก จำนวน 3 แห่ง		
องค์การบริหารส่วนตำบลโตนด	3 คน	3 / - คน
องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งยางเมือง	3 คน	3 / - คน
องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้ำพุ	3 คน	2 / 1 คน
รวม	24 คน	20 / 4 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองส่วนท้องถิ่น ในเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์รายบุคคล ตามจำนวนที่ได้กำหนดไว้ในตารางที่ 3.2 แล้ว โดยแบบสัมภาษณ์ไม่กำหนดโครงสร้างไว้ล่วงหน้า เพื่อให้ผู้ตอบสามารถตอบคำถามได้อย่างอิสระตามกรอบที่ผู้ศึกษาวิจัยได้กำหนดไว้ โดยให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการและขั้นตอนรวมถึงปัจจัยที่ทำให้ให้นักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลสามารถสร้างฐานอำนาจทางการเมืองได้ ว่ามีลักษณะอย่างไร สำหรับแบบสัมภาษณ์นักการเมืองท้องถิ่น แบ่งออกเป็น 3 ตอน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เป็นข้อมูลส่วนตัวของเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 กระบวนการและขั้นตอนในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นของเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นของเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย จำนวน 4 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเรื่องการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลมีการดำเนินการดังนี้

3.1 ประเภทของข้อมูล ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาวิจัย แบ่งตามแหล่งที่มีของข้อมูลได้เป็น 2 ประเภท

3.1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้แก่ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Interview) นักการเมืองท้องถิ่นของเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัยกลุ่มตัวอย่างวิจัย

3.1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้แก่ข้อมูลที่ได้จากระเบียบ กฎหมาย พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง ราชกิจจานุเบกษา ระเบียบกระทรวงมหาดไทย หนังสือสั่งการ

กระทรวงมหาดไทย งานวิจัย ตำรา เอกสาร สิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับ
สร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองส่วนท้องถิ่น หรือการปกครองส่วนท้องถิ่น

3.2 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.1 การเก็บข้อมูลจากเอกสาร เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากห้องสมุดของ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ห้องสมุดมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ห้องสมุด
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยรามคำแหงและหอสมุดแห่งชาติ ซึ่งเอกสารที่
เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองส่วนท้องถิ่น หรือ
การปกครองส่วนท้องถิ่นมีอยู่เป็นจำนวนมาก มีทั้งเอกสารที่เป็นปฐมภูมิ และทุติยภูมิ โดย
เฉพาะงานเขียน งานวิจัยที่เกี่ยวกับการเมือง การปกครอง หรือรูปถ่ายที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์
ทางการเมือง

3.2.2 การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยัง
เทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย จำนวน 8 แห่ง
ประกอบด้วย

- เทศบาลตำบลบ้านโดนด
- เทศบาลตำบลทุ่งหลวง
- องค์การบริหารส่วนตำบลคีรีมาศ
- องค์การบริหารส่วนตำบลนาเชิงคีรี
- องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม
- องค์การบริหารส่วนตำบลโดนด
- องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งยางเมือง
- องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้ำพุ

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาล
ตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลของอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ผู้วิจัยได้นัดหมายวัน
สัมภาษณ์เพื่อสัมภาษณ์เจาะลึกถึงพฤติกรรมต่างๆ ของนักการเมืองท้องถิ่นและการสร้างฐานอำนาจ
ทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น

3.2.3 การเก็บข้อมูลจากการสังเกตการณ์ เป็นการเก็บข้อมูลจากการลงพื้นที่ จัด
กิจกรรมและการประสานงานในท้องถิ่นอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่น
กับผู้วิจัย

3.2.4 ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างตามที่นัด ตามที่ได้ส่งหนังสือไปตามวันเวลา
ที่กำหนด โดยการสัมภาษณ์นักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลประกอบไปด้วยนายกเทศมนตรี

สมาชิกเทศมนตรี และองค์การบริหารส่วนตำบลนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลตามลำดับ โดยมีประเด็นสัมภาษณ์และตามด้วยประเด็นคำถามตามกรอบแนวคิดที่วางไว้เพื่อนำไปสู่คำตอบตามประเด็น ดังนี้

ตารางที่ 3.3 ระยะเวลาและประเด็นการสัมภาษณ์

ที่	ว/ค/ป	หน่วยงาน	ผู้ให้สัมภาษณ์	ประเด็นการสัมภาษณ์
1	25 พ.ค.2552	ทต.บ้านโตนด	1. นายกเทศมนตรี 2. สมาชิกเทศมนตรี 3. สมาชิกเทศมนตรี	1. กระบวนการและขั้นตอนในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น
2	27 พ.ค.2552	ทต.ทุ่งหลวง	1. นายกเทศมนตรี 2. สมาชิกเทศมนตรี 3. สมาชิกเทศมนตรี	2. ความถี่ในการดำเนินการตามวิธีการและขั้นตอนต่อการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น
3	30 พ.ค.2552	อบต.โตนด	1. นายก อบต. 2. สมาชิกสภาฯ 3. สมาชิกสภาฯ	3. ปัจจัยที่มีต่อการสร้างฐานทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น
4	1 มิ.ย. 2552	อบต.ศรีคีรีมาศ	1. นายก อบต. 2. สมาชิกสภาฯ 3. สมาชิกสภาฯ	4. วิธีการ และขั้นตอนในการรักษาฐานอำนาจที่สร้างขึ้น ของนักการเมืองท้องถิ่น
5	3 มิ.ย. 2552	อบต.นาเชิงคีรี	1. นายก อบต. 2. สมาชิกสภาฯ 3. สมาชิกสภาฯ	
6	5 มิ.ย. 2552	อบต.บ้านป้อม	1. นายก อบต. 2. สมาชิกสภาฯ 3. สมาชิกสภาฯ	

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

ที่	ว/ด/ป	หน่วยงาน	ผู้ให้สัมภาษณ์	ประเด็นการสัมภาษณ์
7	7 มิ.ย. 2552	อบต. โคนด	1. นายก อบต. 2. สมาชิกสภาฯ 3. สมาชิกสภาฯ	
8	10 มิ.ย. 2552	อบต. ห้วยยางเมือง	1. นายก อบต. 2. สมาชิกสภาฯ 3. สมาชิกสภาฯ	
9	13 มิ.ย. 2552	อบต. บ้านน้ำพุ	1. นายก อบต. 2. สมาชิกสภาฯ 3. สมาชิกสภาฯ	

3.2.5 นำข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ เทปบันทึกเสียงมาจัดพิมพ์ จัดเรียงข้อมูลไว้เป็นรายบุคคลและรวมกลุ่มสำหรับข้อมูลที่มีลักษณะเดียวกัน หรือข้อสำหรับนักการเมืองท้องถิ่น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ นำข้อมูลที่ได้จัดลำดับไว้เป็นรายบุคคลสำหรับการสัมภาษณ์นักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลตามประเด็นคำถาม จากนั้นนำข้อมูลมาสรุปและทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามประเด็นคำถามที่ตั้งไว้ เพื่อให้ได้คำตอบตามวัตถุประสงค์ในแต่ละข้อคือ กระบวนการและขั้นตอนในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นของเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นของเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย และนำเสนอผลการวิจัยเชิงพรรณนาอธิบายความ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการดำเนินการศึกษาวิจัย เรื่อง การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นของเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย จากการรวบรวมซึ่งมีรายละเอียด อันประกอบไปด้วยปัจจัยอันเป็นสิ่งหล่อหลอมความคิดทางการเมือง จากการรวบรวมด้านข้อมูลเอกสาร และการสัมภาษณ์ตลอดจนการนำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่วิเคราะห์ตีความข้อมูล หาค่าความเที่ยงตรง หาคำความน่าเชื่อถือของข้อมูล และเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามวัตถุประสงค์

การศึกษาครั้งนี้เป็นแบบคุณภาพ เมื่อได้มีการออกแบบสัมภาษณ์นักการเมืองท้องถิ่นของเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย และผ่านการตรวจสอบความน่าเชื่อถือ การครอบคลุมเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้วก็จะดำเนินการเก็บข้อมูลโดยสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant interview) ซึ่งประกอบไปด้วย นักการเมืองส่วนท้องถิ่น ตำแหน่งผู้บริหาร และสมาชิกสภา ในเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย โดยบันทึกเทปและสรุปประเด็นเนื้อหาสำคัญไว้ ทำให้เก็บข้อมูลได้ครบถ้วนตามจำนวนตัวอย่างงานวิจัย

เมื่อได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่างวิจัยดังกล่าวแล้ว จึงนำข้อมูลที่ได้นำมาเรียบเรียงตามประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลมาประเมินแล้วทำการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อสรุปผลการศึกษาดำเนินการตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังนั้นผู้ศึกษาวิจัยจึงขอเสนอข้อมูลต่างๆ ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 สถานของประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไป เป็นข้อมูลส่วนตัวของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย แบ่งออกเป็น 8 ข้อ ได้แก่ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา ตำแหน่งที่ดำรงอยู่ วาระการดำรงตำแหน่ง ชื่อหน่วยงาน ซึ่งจะวิเคราะห์ในเชิงปริมาณ โดยการนับจำนวนและคำนวณค่าร้อยละ ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปและสถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์

สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์	จำนวน	ร้อยละ
1. อายุ		
อายุ 21-30 ปี	2	8.33
อายุ 31-40 ปี	6	25.00
อายุ 41-50 ปี	10	41.67
อายุ 51 ปี ขึ้นไป	6	25.00
รวม	24	100
2. เพศ		
ชาย	20	83.33
หญิง	4	16.67
รวม	24	100
3. อาชีพ		
เกษตรกร	20	83.33
ค้าขาย	3	12.50
ธุรกิจ	1	4.17
รวม	24	100
4.ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	15	62.50
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	2	8.33
มัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า	6	25.00
มัธยมศึกษาปีที่ 3	1	4.17
รวม	24	100

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์	จำนวน	ร้อยละ
6. ตำแหน่งหน้าที่ที่ดำรงอยู่		
นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล	2	8.33
นายกองค์การบริหารส่วนตำบล	6	25.00
สมาชิกเทศมนตรีเทศบาลตำบล	4	16.67
สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล	12	50.00
รวม	24	100
7. วาระการดำรงตำแหน่ง		
ครั้งที่ 3	1	4.17
ครั้งที่ 2	14	58.34
ครั้งที่ 1	9	37.50
รวม	24	100
8. ชื่อหน่วยงาน		
เทศบาลตำบล	6	25.00
องค์การบริหารส่วนตำบล	18	75.00
รวม	24	100

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์จากจำนวน 24 คน ของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ส่วนใหญ่เป็นนักการเมืองจากองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00 และเป็นนักการเมืองจากเทศบาลตำบลจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 83.33 ผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุดดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีวาระการดำรงตำแหน่งมากที่สุดสองสมัยจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 58.34 มีวาระการดำรงตำแหน่งน้อยที่สุด คือ สามสมัยจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 4.17 ผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุด ที่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 41.67 ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่

ในชั้นปริญญาตรีมาก จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 62.50 ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากที่สุดจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 83.33

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากดำเนินการสัมภาษณ์นักการเมืองท้องถิ่นของเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ครบทั้งหมดแล้ว จึงนำข้อมูลมาประเมินผลและทำการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อสรุปผลการศึกษา ดังนี้ในบทนี้ผู้ศึกษาจะแบ่งประเด็นการวิเคราะห์การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 กระบวนการและขั้นตอนในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นของเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย

ตอนที่ 1 กระบวนการและขั้นตอนในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองส่วนท้องถิ่น

จากการสัมภาษณ์นักการเมืองท้องถิ่นของนักการเมืองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย พบว่า

การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น มีกระบวนการและขั้นตอนในการสร้างฐานอำนาจผ่านช่วงเวลา 4 ช่วง ดังต่อไปนี้

(1) ช่วงเวลาก่อนการลงสมัครรับเลือกตั้งให้เป็นนักการเมืองท้องถิ่น

จากการสัมภาษณ์นักการเมืองท้องถิ่นในประเด็นดังกล่าว พบว่านักการเมืองท้องถิ่นให้ข้อมูลที่สอดคล้องกัน

1.1 นักการเมืองท้องถิ่น อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ล้วนแล้วแต่เป็นคนในท้องถิ่นทั้งสิ้น อาจมีบ้างที่โยกย้ายบ้านเรือนไปตำบลข้างเคียงหรือแต่งงานกับตำบลข้างเคียงแล้วย้ายออกไปจากบ้านเกิด ไม่มีบุคคลอื่น เช่น ลูกเขย ลูกสะใภ้ มาเป็นนักการเมือง

สภาพทั่วไปของท้องถิ่นภายในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ส่วนใหญ่มีสภาพเป็นชนบทเกือบทั้งหมด มีความเจริญตามศูนย์กลางของเทศบาลทั้ง 2 แห่ง ในอำเภอคีรีมาศ ประชากร

ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตรเป็นหลัก เพาะปลูกข้าว ข้าวโพด ถั่ว งา และมันสำปะหลัง ภายในอำเภอมีโรงงานอยู่ 2 แห่ง ประกอบกิจการปลาร้า และเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป นอกจากนี้ยังมี วิสาหกิจครัวเรือนร้านซ่อมรถและเครื่องยนต์ เครื่องจักรกลทางการเกษตร และเครื่องปั้นดินเผา เป็นต้น โดยแยกได้ดังนี้

1. เกษตรกร ทำนา ทำไร่
2. ประกอบธุรกิจ เช่น ผู้รับเหมา ขยายอุปกรณ์ก่อสร้าง
3. ทำสวน สวนมะนาว สวนผลไม้
4. กิจการภายในครัวเรือน ทำเครื่องปั้นดินเผา
5. ค้าขายของชำ ค้าพืชไร่ ค้าน้ำมัน

อาชีพที่มีคนทำไม่มากในอำเภอศรีมราช คือ การค้ำน้ำมันค้ำคือ น้ำมันที่ใช้แล้ว ตามตู้ซ่อมรถยนต์ เครื่องจักรกลส่งต่อไปกับบริษัทกลั่นน้ำมัน ซึ่งมีนักการเมืองบางท่านที่สัมปทานค้ำน้ำมัน ได้ จึงเป็นอาชีพตลอดมา ทำให้มีความมั่นคง

ปรากฏคำสัมภาษณ์ ต่อไปนี้

“... แม้ว่าจะมาเป็นนักการเมืองท้องถิ่นก็ยังไม่ถือว่าเป็นอาชีพหลัก เพราะต้องทำงานของทางบ้านที่เคยทำเป็นประจำไปด้วยเพราะเป็นอาชีพที่เลี้ยงคนทั้งครอบครัว คือการทำนา เมื่อเสร็จจากฤดูทำนาก็ทำไร่ อีกประการทางบ้านก็มีกิจการเครื่องปั้นดินเผาที่ต้องดูแลร่วมกับคนอื่นๆ ในครอบครัวด้วย ...”

(สมาชิกเทศบาลตำบลทุ่งหลวง 1 2552: บทสัมภาษณ์)

“... อาชีพของครอบครัวคือเกษตรกรรม ทำนา ทำไร่ หากเห็นว่าปีไหนราคาพืชผลชนิดไหนดี ก็ปลูกด้วยเพื่อที่จะเลี้ยงครอบครัวให้อยู่รอด ส่วนอาชีพอื่นก็จะเข้าป่าเพื่อหาของป่าออกมาขายเป็นฤดูกาลไป เพราะในป่าเขาหลวงมีความอุดมสมบูรณ์มาก ในหนึ่งปีก็จะเริ่มหาผักหวาน เห็ดลม เห็ดเผาะ ต่อมาก็เป็นไข่มดแดง น้ำผึ้ง และก็เป็นเห็ดโคนที่ถือว่าทำรายได้ให้เป็นอย่างมากในปีหนึ่งๆ ...”

(สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเชิงคีรี 1 2552: บทสัมภาษณ์)

“... ก่อนที่จะมาเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อาชีพหลักของทางบ้านมีความมั่นคงอยู่แล้ว เพราะมีอาชีพค้ำน้ำมันค้ำ และขนส่งให้กับบริษัทกลั่นน้ำมัน ...”

(นายวิเชียร สุทธิวิสัย นายกองค์การบริหารส่วนตำบล โคนด 2552: บทสัมภาษณ์)

1.2 ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะแยกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 กลุ่มของนักการเมืองเก่าที่ได้รับเลือกตั้งให้กลับเข้ามาอีกครั้ง นักการเมืองกลุ่มนี้จะมีพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นเป็นอย่างดี เพราะในระหว่างที่ยังดำรงตำแหน่งอยู่ได้ผ่านการอบรม สัมมนา หรือประชุมให้ความรู้เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ กฎระเบียบเป็นอย่างดี

ปรากฏคำสัมภาษณ์ ต่อไปนี้

“... ผมเป็นนักการเมืองท้องถิ่นมาแล้ว สมัยนี้จึงเป็นสมัยที่ 2 ของผม แม้กฎระเบียบต่างๆ จะเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมบ้างเป็นบางข้อ แต่ก็ยังคงหลักการเดิมไว้ เมื่ออ่านกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องเพิ่มก็ทำความเข้าใจได้ไม่ยาก เช่น การเปลี่ยนจากประชารัฐมาเป็นการบริหาร มาเป็นนายก หรือการเลือกตั้งแต่เดิมประชาชนเลือกสมาชิกสภาขึ้นมาแล้วสมาชิกก็มาลงคะแนนเสียงโหวตให้คนใดคนหนึ่งดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล มาเป็นแบ่งการเลือกตั้งออกเป็นสองส่วน คือส่วนแรกเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และอีกส่วนหนึ่งเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ...”

(นายสมบุญ ติบุญ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งยางเมือง 2552: บทสัมภาษณ์)

“... จากประสบการณ์ที่เป็นนักการเมืองท้องถิ่น สมัยที่ผ่านมาก็ได้ผ่านการอบรมหลักสูตรของกรมส่งเสริมอยู่บ้าง วิทยากรก็อธิบายให้ทราบบางแม้ว่าจะไม่ละเอียดนัก หรือบางโครงการก็จะแจกกฎหมายเลือกตั้งฉบับร่างมาให้ศึกษาเป็นแนวทาง จึงพอจะมีฐานความรู้เดิมอยู่บ้าง เมื่อได้รับการเลือกตั้งให้มาเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลอีกสมัย ซึ่งครั้งนี้กฎหมายมีการแก้ไข เปลี่ยนแปลง จึงไม่มีผลอะไรมาก ...”

(สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม 1 2552: บทสัมภาษณ์)

กลุ่มที่ 2 กลุ่มนักการเมืองใหม่ที่ยังไม่เคยมีประสบการณ์ กับการปกครองรูปแบบการเมืองส่วนท้องถิ่นมาก่อนเลย นักการเมืองกลุ่มนี้จะมีรู้จากการศึกษาการเมืองท้องถิ่นในสมัยที่ผ่านมา ศึกษาจากการเมืองในระดับอื่นๆ ที่สูงขึ้น ไป เช่น สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นต้น ซึ่งบางครั้งก็ไม่รู้อย่างแน่ชัดจึงต้องศึกษาเพิ่มเติม ภายหลังจากที่ได้รับการเลือกเข้ามาดำรงตำแหน่งนักการเมืองท้องถิ่นแล้ว

นักการเมืองส่วนท้องถิ่นกลุ่มนี้จะต้องศึกษาระเบียบ ข้อบังคับ ที่เกี่ยวข้องกับการปกครองท้องถิ่นอีกระยะ จึงจะมีความรู้ความเข้าใจและกล้าที่เสนอ หรือแสดงความคิดเห็น ในการประชุม หรือได้รับความรู้ความเข้าใจมากขึ้นจากการเข้าร่วมอบรมสัมมนาตามโครงการที่หน่วยงานต่างๆ จัดขึ้นซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการปกครองท้องถิ่น

ปรากฏคำสัมภาษณ์ ต่อไปนี้

“... เมื่อได้รับเลือกตั้งเข้ามาเป็นนักการเมืองท้องถิ่นใหม่ๆ ก็คิดว่าตนเองพอที่จะรู้เกี่ยวกับกฎ ข้อบังคับต่างๆ ของท้องถิ่นดี แต่จริงแล้วกฎ ระเบียบต่างๆ มันเยอะมากจนทำให้ไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นออกไป บางครั้งต้องคอยสังเกตจากการปฏิบัติของคนอื่นๆ ที่เคยเป็นมาก่อน ...”

(สมาชิกสภาเทศบาลตำบลบ้านโดนด 1 2552: บทสัมภาษณ์)

“... ความรู้เกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นเดิมไม่ได้มีความสนใจ แต่เมื่อมีการเลือกตั้งใหม่ มีผู้สนับสนุนให้ลงสมัครรับเลือกตั้ง จึงได้เริ่มศึกษา แต่ก็ไม่รู้อะไรมากเพราะระยะเวลาสั้นเกินไป เมื่อได้รับการเลือกตั้งให้เข้ามาเป็นนักการเมืองท้องถิ่นจึงต้องศึกษาเพิ่มขึ้น ความเข้าใจก็มากขึ้นแต่ไม่ทั้งหมด เพราะเราไม่มีพื้นฐานมาก่อนประกอบกับกฎหมายท้องถิ่นมีการแก้ไขเพิ่มเติม ประกอบกับมีกฎ ระเบียบอีกมากจึงต้องใช้เวลา แต่เมื่อได้เข้าร่วมการอบรมตามโครงการที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจัดขึ้นสำหรับนายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จึงทำให้เข้าใจในบทบาทและบริบทของการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นอย่างดี ...”

(นายवल ป้อมทุ่ง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม 2552: บทสัมภาษณ์)

การเตรียมตัวในการลงรับสมัครเลือกตั้งเป็นนักการเมืองท้องถิ่น และผู้ที่สมัครคนอื่นๆ จะลงชุมชนอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือเป็นการเปิดตัวเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รู้ถึงความเอาใจใส่ต่อประชาชน ความเสียสละ รวมถึงการร่วมงานในพิธีต่างๆอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังส่งภรรยา หรือแม้กระทั่งบุตรไปในงานอื่นๆ ด้วยหากว่ามีพิธีกรรมต่างๆ ที่ตรงกัน แต่ที่จะพบเห็นกันเป็นประจำ หรือกล่าวได้ว่านักการเมืองท้องถิ่นและผู้ทีสนใจจะสมัครจะขาดไม่ได้คืองานบุญของวัด เพราะนั่นคือกระบวนการแสวงหาผู้สนับสนุนในการสมัครเป็นนักการเมืองท้องถิ่นอีกทางหนึ่ง

การเตรียมตัวในการลงสมัครเลือกตั้งเป็นนักการเมืองท้องถิ่นที่สำคัญอีกประการ คือ การร่วมงานของผู้ที่เหนือกว่าหรือผู้ที่มีตำแหน่งหน้าที่การงานที่เหนือกว่า เช่น งานของรัฐมนตรี งานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ในพื้นที่ งานของสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด

(ส.จ.) หรืองานของผู้บังคับบัญชา เพราะนั่นเป็นการแสวงหาผู้สนับสนุนในระดับที่เหนือตน (ผู้อุปถัมภ์) ซึ่งจะมีประโยชน์ในภายภาคหน้าของการเป็นนักการเมืองท้องถิ่น

ปรากฏคำสัมภาษณ์ ต่อไปนี้

“... ทุกคนไม่ว่าจะเป็นนักการเมืองหรือผู้ที่ลงสมัครปฏิบัติก่อนการลงสมัคร คือต้องลงพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ช่วยงาน ร่วมงานบุญตลอด หรือการเอื้อเฟื้อค้ำอื่น ๆ เห็นนำรถพาไปจังหวัด ไปโรงพยาบาล ไปประกันตัวผู้ต้องหาที่เป็นญาติ ระยะเวลาอาจจะกะเกณฑ์อะไรไม่ได้ ต้องทำไปเรื่อยๆ หากทำบ้างหยุดบ้างก็ไม่ได้ใจประชาชนในพื้นที่ หากจะมาทำเมื่อใกล้การเลือกตั้งคงจะไม่ทันคู่แข่งคนอื่นเขา ...”

(สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้ำพุ 1 2552: บทสัมภาษณ์)

“... ต้องยอมรับว่าสังคมไทยยังขาดระบบอุปถัมภ์ไม่ได้ ซึ่งก็ส่งผลให้นักการเมืองที่อยู่ระดับต่ำ หรือผู้ที่ลงสมัครรับเลือกตั้งให้เป็นนักการเมืองส่วนท้องถิ่นต้องแสวงหาให้ได้มาซึ่งหลักประกันความมั่นคงในตำแหน่งนักการเมือง จนทำให้เมื่อมีงานที่บ้าน ส.ส. มีงานที่บ้าน นายกอบจ. จวนผู้ว่าราชการจังหวัด หรืองานที่นายอำเภอเป็นผู้จัด ไม่ว่าจะป็นงานอะไรก็จะพบนักการเมืองท้องถิ่นเสมอ ตั้งแต่ นาย ก ถึงสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้วยหวังว่าจะสร้างฐานของตนเองจากผู้ที่อยู่เหนือกว่าเหล่านั้น ...”

(นายเข้ม จิวนารายณ์ นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลทุ่งหลวง 2552: บทสัมภาษณ์)

สิ่งที่ค้นพบจากการสัมภาษณ์นักการเมืองท้องถิ่นถึงกระบวนการและขั้นตอนก่อนการลงสมัครรับเลือกตั้ง เพื่อเป็นนักการเมืองท้องถิ่น สรุปได้ไปในทิศทางเดียวกัน จะมีแตกต่างกันอยู่บ้างในเรื่องของอาชีพส่วนตัวซึ่งมีพื้นฐานมาจากอาชีพครอบครัว และการมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่กับประสบการณ์และความสนใจของแต่ละคน

สำหรับประเด็นที่มีความเหมือนกันหรือเป็นไปในทิศทางเดียวกันจากการสัมภาษณ์นักการเมืองท้องถิ่น คือ กระบวนการเตรียมตัวก่อนการลงสมัครรับเลือกตั้ง โดยที่นักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอศีร์ษะเกษบริบทของพื้นที่ที่มีความเกี่ยวพันกันของท้องถิ่น มีความสนิทสนม มีการอาศัยพึ่งพาซึ่งกันและกัน เป็นเวทีหรือพื้นที่ในการเสนอตัวเพื่อลงสมัครรับเลือกตั้ง และกระบวนการเตรียมตัวนี้เอง จึงเป็นกระบวนการในการแสวงหาผู้สนับสนุนไปด้วย เพราะผู้สมัครต้องพบปะอยู่กับผู้อุปถัมภ์และผู้ได้อุปถัมภ์อยู่ตลอดเวลา

(2) ช่วงเวลาลงสมัครและได้รับการเลือกตั้งให้เป็นนักการเมืองท้องถิ่น

จากการสัมภาษณ์นักการเมืองท้องถิ่นในประเด็นดังกล่าว พบว่านักการเมืองท้องถิ่นให้ข้อมูลที่สอดคล้องกัน

การลงพื้นที่ก่อนการสมัครรับเลือกตั้ง นักการเมืองท้องถิ่นไม่มีนโยบายในการหาเสียงหรือเสนอให้ประชาชนได้พิจารณาในการตัดสินใจเลือกคนเข้าไปเป็นนักการเมืองท้องถิ่น อย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน เพราะบริบทของนักการเมืองท้องถิ่นกับประชาชนในพื้นที่ มีความสนิทสนมใช้ชีวิตประจำวันอยู่ร่วมกันในชุมชน มีการพบปะพูดคุยกันอยู่เป็นประจำ ทุกคนต่างมีความคุ้นเคยซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี

ปรากฏคำสัมภาษณ์ ต่อไปนี้

“...ไม่มีนโยบายกับเขาในการหาเสียง แล้วก็คิดว่าในอำเภอศิริมาศ คนที่จะลงสมัครเป็นนักการเมืองท้องถิ่นก็คงไม่มีใครที่น่าเสนอ นโยบายเช่นกัน ทั้งหมดจะอาศัยการลงพื้นที่ช่วยงานประชาชนในงานพิธีต่างๆมากกว่า...”

(นายอนัน ปิ่นโตนด นายองค์การบริหารส่วนตำบลศรีศิริมาศ 2552: บทสัมภาษณ์)

“... อำเภอศิริมาศ เป็นอำเภอที่ประชาชนต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด ต้องออกไปทำไร่นา จึงไม่มีความสนใจกับการเมืองที่มีมากมายในปัจจุบัน โดยเฉพาะการเมืองท้องถิ่นประชาชนยังให้ความสนใจน้อย ความสนใจอยู่ในวงจำกัด การเลือกตั้งการเมืองท้องถิ่นจึงยึดตัวบุคคลเป็นหลัก สถานทางครอบครัว หรือความสัมพันธ์ด้านเครือญาติกับผู้สมัครเป็นหลัก นโยบายจึงไม่เป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ช่วงหาเสียงจึงไม่มีนโยบายที่ตายตัว ...”

(นายบุญส่ง ชำนาญเสื่อ นายองค์การบริหารส่วนตำบลนาเชิงคีรี 2552: บทสัมภาษณ์)

กระบวนการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอศิริมาศ ก็ไม่แตกต่างจากการเตรียมตัวลงสมัครในช่วงแรกๆ คือ ต้องอาศัยความใกล้ชิดกับท้องถิ่น และผู้ที่เรียกได้ว่าเป็นผู้มีบารมี แต่ที่ต้องระวังคือความเสมอต้นเสมอปลายในการแสดงออก เพราะนั่นคือการรับประกันถึงผลที่จะออกมาในการเลือกตั้ง

ปัญหาในการรณรงค์หาเสียงการเลือกตั้งของผู้สมัคร คือ กลุ่มเป้าหมายในการหาเสียงเป็นกลุ่มเดียวกันกับคู่แข่ง ต้องมีความระมัดระวังสำหรับการหาเสียงกับผู้สนับสนุนของฝ่ายตรงข้าม เพื่อตัดปัญหาการแตกความสามัคคีภายในชุมชนหลังจากมีการเลือกตั้งแล้ว

ปรากฏคำสัมภาษณ์ ต่อไปนี้

“... การหาเสียงช่วงการสมัครรับเลือกตั้งแล้ว ก็จะเหมือนกับช่วงเตรียมตัว คือการเข้าชุมชน และการร่วมงานต่างๆ ที่ผู้ช่วยเหลือเราจัดหรือเป็นเจ้าของภาพ เพราะนั่นเป็นการแสดงออกถึงความเสมอต้นเสมอปลาย ในการเอาใจใส่ต่อท้องถิ่นและผู้สนับสนุน ซึ่งเป็นสิ่งที่ประชาชนเห็นอยู่ตลอดเวลาและเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกเรา ...”

(นายสุทิน อ่อนปาน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีคีรีมาศ 2552: บทสัมภาษณ์)

“... ก็ยังเข้าชุมชนเหมือนเดิม ช่วยเหลืองานไร้งานนาซึ่งกันและกัน เหมือนกับที่ยังไม่ลงสมัคร ผู้สมัครรับเลือกตั้งก็ทำแบบเดียวกันทุกคน ...”

(สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งยางเมือง 2 2552: บทสัมภาษณ์)

“... ปัญหาที่เกิดขึ้นกับการหาเสียงของผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งใหญ่ๆ จะไม่มี ในชุมชน ไม่มีการใช้กำลังทำร้ายคู่ต่อสู้ เพราะผู้สมัครรับเลือกตั้งต่างรู้จักกัน บางครั้งเป็นญาติกัน แต่ที่ต้องระวัง คือ ผู้สนับสนุนที่สนับสนุนเรา และสนับสนุนคู่แข่ง การหาเสียงต้องไม่ให้มีความขัดแย้งกัน เพราะภายหลังการเลือกตั้งจะมีปัญหาตามมาหากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ได้รับการเลือกตั้ง ...”

(นายประคิด พรจันทร์รักษ์ นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลบ้านโตนด 2552: บทสัมภาษณ์)

“... ปัญหาการหาเสียงในพื้นที่ไม่มี แต่จะมีก็การแตกความสามัคคีภายหลังจากการเลือกตั้งแล้ว ของชุมชนของผู้สนับสนุนเท่านั้น ...”

(สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโตนด 1 2552: บทสัมภาษณ์)

(3) ช่วงเวลาระหว่างการดำรงตำแหน่งเป็นนักการเมืองท้องถิ่น

จากการสัมภาษณ์นักการเมืองท้องถิ่นในประเด็นดังกล่าว พบว่านักการเมืองท้องถิ่นให้ข้อมูลที่สอดคล้องกัน

ท้องถิ่นอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ถือว่ายังเป็นพื้นที่ที่ห่างไกลความเจริญอยู่ ในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพ คือเกษตรกรรม แม้ว่านักการเมืองท้องถิ่นจะไม่มีนโยบายในการหาเสียงที่ชัดเจนเป็นมาตรฐาน เพื่อให้ประชาชนใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจเลือกตนเข้ามาเป็นนักการเมือง แต่ด้วยสภาพพื้นที่และความเป็นอยู่ดังที่ได้กล่าวมา นักการเมืองท้องถิ่นจะมีการรับปากที่จะดำเนินการช่วยเหลือเรื่องสภาพชีวิตความเป็นอยู่ เรื่องการประกอบอาชีพ หรือเรื่องต่างๆที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น เรื่องน้ำทำนา

ก่อสร้างถนน เป็นต้น หากว่าเราสามารถเข้ามาเป็นนักการเมืองได้ การรับปากถือได้ว่าเป็นคำมั่น สัญญาเฉพาะบุคคล และเมื่อได้เข้ามาดำรงตำแหน่งส่วนใหญ่จะดำเนินการช่วยเหลือ เป็นนโยบาย ลำดับแรก ๆ

ปรากฏคำสัมภาษณ์ ต่อไปนี้

“... การลงพื้นที่ก่อนการเลือกตั้งก็ไม่มีนโยบายในการหาเสียง เพียงแต่คนที่รู้จักกันจะมานั่งปรับทุกข์ถึงความเดือดร้อน ก็เพียงแต่รับว่าจะช่วยหากได้รับเลือกตั้ง ...”

(สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้ำพุ 1 2552: บทสัมภาษณ์)

“... ก็เห็นกันอยู่ระบุว่าบ้านเรามีปัญหาเรื่องน้ำ มันเป็นความเดิมอยู่แล้วที่จะเข้ามาดำเนินการในเรื่องนี้หากได้รับเลือกให้เป็นนักการเมือง แต่เมื่อมีชาวบ้านก็คุยปัญหาเรื่องเดียวกันก็ถือโอกาสแสวงหาผู้สนับสนุนไปด้วย ...”

(นายนวล ป้อมทุ่ง นายองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม 2552: บทสัมภาษณ์)

“... ที่คุยกันไว้ตั้งแต่ก่อนการเลือกตั้งก็ดำเนินการเรียบร้อยแล้ว ทั้งเส้นทางคมนาคม คลองระบายน้ำ หรืออื่นๆ ที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิต หรืออาชีพเขา ส่วนที่เหลือก็จะเป็นโอกาสต่อไป ...”

(นายบุญส่ง ชำนาญเสื่อ นายองค์การบริหารส่วนตำบลนาเชิงคีรี 2552: บทสัมภาษณ์)

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษากระบวนการและขั้นตอนในการสร้างฐานอำนาจ จากการสัมภาษณ์นักการเมือง ถึงการนำนโยบายไปปฏิบัติก็จะพบว่า นักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอศรีมหาศ จะมีการปรับเปลี่ยนแก้ไข เพิ่มเติมนโยบายอยู่เสมอ เพื่อเป็นการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนที่ให้การสนับสนุนตนเองได้เข้ามาเป็นนักการเมือง และจะเป็นที่รู้กันว่าผู้ที่ให้การสนับสนุนดำเนินการในเรื่องใดนักการเมืองท้องถิ่นก็จะจัดลำดับความสำคัญไว้ในลำดับต้นๆ เสมอ

ปรากฏคำสัมภาษณ์ ต่อไปนี้

“... สำหรับนโยบายในการพัฒนาท้องถิ่นก็มีการปรับ ทบทวนแก้ไขเสมอ เพื่อให้ดำเนินการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนอย่างตรงจุด ...”

(นายอนัน ปิ่นโตนด นายองค์การบริหารส่วนตำบลศรีคีรีมาศ 2552: บทสัมภาษณ์)

“... ต้องยอมรับว่านโยบายต่างๆ ล้วนแต่ต้องมีการทบทวนเสมอ เพราะบางครั้ง บางปี ปัญหาต่างๆ ไม่เหมือนกัน ซึ่งก็ต้องฟังเสียงของประชาชนในพื้นที่ก่อน ...”

(นายสิงห์ สังคง นายองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้ำพุ 2552: บทสัมภาษณ์)

ปัญหาการนำนโยบายที่หาเสียงไปปฏิบัติ จากการสัมภาษณ์ในเรื่องนี้จะได้ข้อมูลที่ตรงกัน เนื่องจากสภาพภูมิประเทศเหมาะแก่การทำเกษตรกรรม ปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่ก็เป็นเรื่องของการประกอบอาชีพดังกล่าว เมื่อมีการพัฒนาระบบต่างๆ เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรไม่ให้เกิดปัญหา จากที่ได้รับปากไว้สมัยที่ยังแสวงหาผู้สนับสนุนนั้น ถือว่าได้ประโยชน์กันเป็นส่วนรวม ปัญหาการร้องเรียนจึงไม่มีเกิดขึ้น

ปรากฏดังคำสัมภาษณ์ ต่อไปนี้

“... ไม่มีปัญหาในการพัฒนากับเรื่องที่ได้รับปากกับผู้สนับสนุนไว้เป็นเรื่องส่วนรวม เป็นปัญหาของเกษตรกรทุกคนในพื้นที่ และทุกคนทั้งผู้ที่ให้การสนับสนุนเราหรือไม่ก็ต่างต้องการให้ดำเนินการแก้ไขในปัญหานี้ๆ เมื่อมีการพัฒนาแม้จะเป็นนโยบายที่ได้หาเสียงไว้ก็จะไม่มีผู้คัดค้าน ...”

(นายวิเชียร สุทธิวิสัย นายองค์การบริหารส่วนตำบล โตนด 2552: บทสัมภาษณ์)

ข้อมูลที่สำคัญอีกประการจากการศึกษาถึงกระบวนการในการสร้างฐานอำนาจของนักการเมืองท้องถิ่น ก็จะพบว่า การประสานความร่วมมือกับผู้สนับสนุนถือว่าเป็นกระบวนการและขั้นตอนที่สำคัญของนักการเมืองส่วนท้องถิ่น เพราะจะเป็นผลประโยชน์ถึงอนาคต หากต้องการที่จะกลับเข้ามาเป็นนักการเมืองท้องถิ่นอีกครั้งหลังจากที่หมดวาระแล้ว

การประสานความร่วมมือกับผู้สนับสนุนมีหลายวิธี เช่น การรับผู้สนับสนุนเข้ามาเป็นพนักงานในท้องถิ่น หรือการเอื้อผลประโยชน์ด้านนโยบายด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ เพื่อให้ผู้สนับสนุนได้รับงานกันอย่างทั่วถึง

ปรากฏดังคำสัมภาษณ์ ต่อไปนี้

“... ผู้สนับสนุนมีอยู่หลากหลาย เมื่อเข้ามาเป็นนักการเมืองก็จะมีโครงการต่างๆ ให้ หรือมีการสั่งซื้อวัสดุครุภัณฑ์อยู่เสมอ ...”

(นายสมบุญ ดิบุญ นายองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งยางเมือง 2552: บทสัมภาษณ์)

“... ไม่รู้เหมือนกันว่าเป็นการประสานความร่วมมือกับผู้สนับสนุนหรือเปล่า แต่เห็นว่าโครงการต่างๆ ส่วนใหญ่จะดำเนินการในพื้นที่ที่เราถือว่าเป็นผู้สนับสนุนให้ขึ้นมาเป็นนักการเมือง ส่วนพื้นที่ไหนที่สมัยเมื่อการเลือกตั้งไม่ให้การสนับสนุนก็จะมีโครงการไม่มากนักในการไปพัฒนา ...”

(นายสุทิน อ่อนปาน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีคีรีมาศ 2552: บทสัมภาษณ์)

(4) ช่วงเวลาลงสมัครรับเลือกตั้งใหม่

จากการสัมภาษณ์นักการเมืองท้องถิ่นในประเด็นดังกล่าว พบว่านักการเมืองท้องถิ่นให้ข้อมูลที่สอดคล้องกัน

การเตรียมตัวสมัครรับเลือกตั้งใหม่ของนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ถือว่าเป็นกระบวนการและขั้นตอนที่สำคัญในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของตนให้ยาวออกไป

ซึ่งการเตรียมตัวเพื่อการเลือกตั้งครั้งใหม่ของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลของอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย จากการสัมภาษณ์พบว่าไม่มีความแตกต่างจากกระบวนการแรก ก่อนที่จะเข้ามาเป็นนักการเมืองท้องถิ่นปัจจุบัน แต่จะแตกต่างออกไปสำหรับผู้ที่เข้ามาเป็นนักการเมืองครั้งแรก คือ การเตรียมตัวสมัครรับเลือกตั้งครั้งนี้เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ มีอำนาจ แต่การเตรียมตัวไม่ต่างกัน คือ การลงชุมชนอย่างสม่ำเสมอ การช่วยเหลืองานพิธีกรรมต่างๆ ของท้องถิ่น หรือช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะบุคคล ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการปฏิบัติหน้าที่ระหว่างการค้าดำรงตำแหน่ง เป็นการเตรียมความพร้อมในการสมัครรับเลือกตั้งครั้งต่อไปด้วย

ปรากฏคำสัมภาษณ์ ต่อไปนี้

“... ก็ไม่มีการเตรียมตัวเป็นพิเศษ เพราะการทำหน้าที่ปัจจุบันก็เปรียบเสมือนการเตรียมตัวเพื่อการเป็นนักการเมืองครั้งต่อไปอยู่แล้ว แต่การลงชุมชนหรือช่วยเหลืองานพิธีกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นก็ให้การช่วยเหลืออย่างสม่ำเสมอ ...”

(นายเข้ม จีวนารายณ์ นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลทุ่งหลวง 2552: บทสัมภาษณ์)

“... เหมือนเดิมกับครั้งแรก แต่จริงๆ แล้วยกตัวปกติเหมือนก่อนที่จะมาเป็นนักการเมืองอีก คือ การช่วยเหลืองานส่วนรวม การเข้าร่วมงานพิธีกรรมต่าง อย่างสม่ำเสมอ ...”

(นางสร้อยสุดา ภาคนาม สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีคีรีมาศ 2552: บทสัมภาษณ์)

ด้านนโยบายในการเลือกตั้งก็ยังคงไม่มีแต่ก็ยังเชื่อว่ายังได้รับการสนับสนุนจากผู้สนับสนุนกลุ่มเดิมเหมือนเช่นเคย

สำหรับปัญหาการเตรียมความพร้อมในการสมัครเป็นนักการเมืองครั้งใหม่ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นักการเมืองท้องถิ่น อำเภอคีรีมาศ พบว่า ปัญหาหลักคือผู้สนับสนุนกลุ่มเดิมไปให้การสนับสนุนคนใหม่ หรือผู้สนับสนุนต้องการที่จะสมัครรับเลือกตั้งเป็นนักการเมืองท้องถิ่นเสียเอง

ปรากฏดังคำสัมภาษณ์ ต่อไปนี้

“ยังไม่มีครับ ผมคิดว่าการเมืองท้องถิ่นบ้านเรานโยบายไม่ใช่เรื่องสำคัญ แต่ข้อมูลที่ได้รับจากประชาชน เพื่อให้เรามาแก้ไขสำคัญกว่า ซึ่งนั้นก็หมายถึงว่าในการหาเสียงไม่จำเป็นต้องมีนโยบายก็ได้...”

(นายประกิต พรจันทรรักษ์ นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลบ้านโดนด 2552: บทสัมภาษณ์)

“... ไม่มี เหมือนครั้งที่ผ่านมา ...”

(สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม 1 2552: บทสัมภาษณ์)

“มีปัญหา คือ ผู้ที่สนับสนุนต้องการที่จะมาแทนที่เรา โดยใช้พื้นฐานการเป็นนักการเมืองเก่าในการแสวงหาผู้สนับสนุน ซึ่งก็เป็นกลุ่มเดียวกันกับที่เคยสนับสนุนเรา ...”

(นายประกิต พรจันทรรักษ์ นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลบ้านโดนด 2552: บทสัมภาษณ์)

“... ผู้สนับสนุนเห็นว่าการประสานความร่วมมือหรือการเอื้อประโยชน์ให้ไม่เหมาะสม จึงไปให้การสนับสนุนให้คนอื่น เพื่อลงสมัครแข่งขันกับเรา ...”

(นายสมบุญ ดินบุญ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งยางเมือง 2552: บทสัมภาษณ์)

สำหรับการแสวงหาและรวบรวมผู้สนับสนุนสำหรับการเลือกตั้งครั้งต่อไป พบว่า จากที่ได้ประสานความร่วมมือกันเป็นอย่างดีของนักการเมืองท้องถิ่นและผู้ให้การสนับสนุนในสมัยที่ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ทำให้ยังได้รับการสนับสนุนเช่นเดิม และผู้สนับสนุนก็จะมีปริมาณมากยิ่งขึ้นไปอีก เพราะการชักจูงของผู้สนับสนุนชุดเดิม

ปรากฏคำสัมภาษณ์ ต่อไปนี้

“... ยังคงเป็นกลุ่มเดิม ทั้งกลุ่มนักรบการเมือง ข้าราชการและประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ...”

(นายวิเชียร สุทธิวิทย์ นายองค์การบริหารส่วนตำบล โคนด 2552: บทสัมภาษณ์)

“... เหมือนเดิมกับครั้งที่ผ่านมา ...”

(นายสิงห์ สังคง นายองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้ำพุ 2552: บทสัมภาษณ์)

สรุปผลการศึกษา ตอนที่ 1 กระบวนการและขั้นตอนในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักรบเมืองท้องถิ่น

ข้อมูลที่ได้จากการสรุปในการสัมภาษณ์นักรบเมืองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย นำมาประเมินและวิเคราะห์เนื้อหาพบว่า กระบวนการและขั้นตอนในการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง 4 กระบวนการ จะขอเสนอเรียงตามลำดับ มีรายละเอียดดังนี้คือ

1. กระบวนการและขั้นตอนก่อนการลงสมัครรับเลือกตั้ง ให้เป็นนักรบเมืองท้องถิ่น ผู้สมัครเป็นนักรบเมืองท้องถิ่นประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นเฉพาะกลุ่มที่เคยเป็นนักรบเมืองท้องถิ่นมาก่อนแล้ว ส่วนผู้ที่สมัครเป็นครั้งแรกมีความรู้บ้างในบางส่วนแต่ไม่ทั้งหมด การเตรียมตัวเลือกตั้งจะมีการเตรียมความพร้อมตั้งแต่เดิมโดยความช่วยเหลืองานที่เป็นส่วนรวม หรือร่วมหรือช่วยเหลืองานพิธีกรรมต่างๆ ในท้องถิ่นและการแสวงหาผู้สนับสนุนจากนักรบเมือง ข้าราชการ ที่ประชาชนในพื้นที่ที่มีความเกรงใจเพื่อประโยชน์ในการเลือกตั้ง

กระบวนการก่อนการลงสมัครรับเลือกตั้งให้เป็นนักรบเมืองท้องถิ่นเป็นกระบวนการและขั้นตอนที่สำคัญในการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง เพราะทั้งด้านอาชีพ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครอง และการแสวงหาผู้สนับสนุนเป็นการเตรียมตัวลำดับแรกสำหรับผู้ที่มีความสนใจและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ต้องการเป็นนักรบเมืองอีกครั้ง

2. ส่วนกระบวนการและขั้นตอนลงสมัครและได้รับการเลือกตั้งให้เป็นนักรบเมืองท้องถิ่น นักรบเมืองท้องถิ่นให้ความสำคัญเป็น 2 ระดับ คือ

ระดับที่ 1 การกำหนดนโยบายและปัญหาในกระบวนการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง นักรบเมืองท้องถิ่นให้ความสำคัญไม่มากนัก

ระดับที่ 2 กระบวนการในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง และการแสวงหารวบรวม ผู้สนับสนุน เป็นขั้นตอนที่นักการเมืองท้องถิ่นให้ความสำคัญมากที่สุดในการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง

กระบวนการและขั้นตอนการลงสมัครและได้รับการเลือกตั้ง นโยบายในการรณรงค์หาเสียงการเลือกตั้งเพื่อประกอบการตัดสินใจในการลงคะแนนเสียงของประชาชน นักการเมืองท้องถิ่นไม่ให้ความสำคัญ โดยมีกระบวนการในการรณรงค์หาเสียงการเลือกตั้งคือการลงพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งมีปัญหาในกระบวนการการเลือกตั้งคือกลุ่มเป้าหมายการรณรงค์หาเสียงเป็นกลุ่มเดียวกันกับคู่แข่ง

3. ระหว่างการดำรงตำแหน่งเป็นนักการเมืองท้องถิ่น เป็นกระบวนการที่นักการเมืองท้องถิ่นให้ความสำคัญอย่างมาก ทั้งการกำหนดนโยบาย การทบทวนแก้ไขเพิ่มเติมขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งการให้ความสำคัญต่อกระบวนการนี้ของนักการเมืองท้องถิ่นจะเป็นการประสานความร่วมมือกับผู้สนับสนุน ซึ่งถือได้ว่าเป็นหัวใจของการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น

กระบวนการและขั้นตอนการสร้างฐานอำนาจระหว่างดำรงตำแหน่งทางการเมือง การปฏิบัติหน้าที่ระหว่างดำรงตำแหน่งซึ่งนโยบายที่กำหนดจะเป็นนโยบายที่ตอบสนองต่อกรหาเสียงเมื่อก่อนการเลือกตั้ง และมีการทบทวนแก้ไขให้มีการพัฒนาปัญหาที่เกิดขึ้นกับกลุ่มผู้ให้การสนับสนุนตลอดเวลา แต่ก็ไม่มีปัญหาในการนำนโยบายปฏิบัติ เพราะผลที่ได้รับจะเป็นประโยชน์ของส่วนรวม โดยงานส่วนใหญ่ของนักการเมืองท้องถิ่นและตอบแทนจะหาวิธีการให้ผู้สนับสนุนได้ดำเนินการ

4. ส่วนด้านกระบวนการและขั้นตอนในการลงสมัครรับเลือกตั้งใหม่ นักการเมืองท้องถิ่นที่ดำรงตำแหน่งอยู่จะใช้การปฏิบัติงานในพื้นที่เพื่อเป็นการแสวงหาผู้สนับสนุนในการเลือกตั้งครั้งต่อไป และเป็นการประสานความร่วมมือกับกลุ่มผู้สนับสนุนเก่าและผู้สนับสนุนใหม่ไปในขั้นตอนเดียวกัน

กระบวนการและขั้นตอนการเตรียมตัวเพื่อลงสมัครรับเลือกตั้งใหม่ นักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอดุสิตมาส ใช้การปฏิบัติหน้าที่ของการเป็นนักการเมืองในปัจจุบันแสวงหาผู้สนับสนุนไปด้วยในตัวเอง ด้านนโยบายการรณรงค์หาเสียงเพื่อการเลือกตั้งครั้งก็ยังมีความสำคัญเหมือนก่อนการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมามาแต่ที่นักการเมืองส่วนท้องถิ่นจะเน้นการลงพื้นที่และการร่วมงานพิธีกรรมที่ประชาชนในท้องถิ่นจัดขึ้น ส่วนการแสวงหาผู้สนับสนุนในการสมัครรับเลือกตั้งครั้งใหม่ก็ยังเป็นกลุ่มผู้สนับสนุนกลุ่มเดิม

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองท้องถิ่น

ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจในการปกครองอย่างแท้จริง การปกครองท้องถิ่นการสมัครรับเลือกตั้งตามระบอบก็เพื่อวัตถุประสงค์ในอันที่จะใช้อำนาจของประชาชน หรืออำนาจธิปไตย เพื่อประโยชน์โดยรวมของท้องถิ่น โดยการเสนอตัวผ่านกระบวนการเลือกตั้งในการก้าวเข้ามาเป็นนักการเมืองท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นแม้จะมีการจัดตั้งขึ้นมานาน แต่ก็มีกระแสเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา จึงทำให้ไม่สามารถพัฒนาได้มากนัก รูปแบบการปกครองท้องถิ่นของเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลในปัจจุบัน จึงเป็นรูปแบบที่มีวิวัฒนาการเก็บสมบูรณ์ในการปกครองท้องถิ่น เพราะ ท้องถิ่นเป็นนิติบุคคล มีอำนาจทางนิติบัญญัติ อำนาจทางบริหาร และเป็นอิสระในด้านงบประมาณ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้มีผู้สนใจที่เข้ามาเป็นนักการเมืองท้องถิ่น และเมื่อเข้ามาเป็นแล้วก็จะพยายามรักษาไว้ให้นานที่สุด ด้วยวิธีการต่างๆ จากการศึกษาข้อมูลจากเอกสารข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง ของนักการเมืองท้องถิ่นพอสรุปปัจจัยออกได้เป็น 6 ด้าน ดังนี้

1) ปัจจัยด้านครอบครัว

ครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้นของปัจจัยต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับนักการเมืองท้องถิ่น แรงผลักดันแรงสนับสนุนจากครอบครัว จึงมีส่วนสำคัญในการเลือกตั้ง

นักการเมืองท้องถิ่น ในอำเภอศรีมหาศ จังหวัดสุโขทัย ต่างได้รับการสนับสนุนจากทางครอบครัว โดยมีปัจจัยด้านเกียรติยศชื่อเสียงเป็นสำคัญ ส่วนด้านผลตอบแทนและประโยชน์อื่นๆ เป็นเรื่องรองลงมา โดยเฉพาะครอบครัวที่เป็นข้าราชการหรืออดีตข้าราชการ และผู้นำชุมชน ล้วนแล้วแต่ต้องการให้สมาชิกในครัวรั้วของตนเองเข้ามาเป็นนักการเมือง แม้จะเป็นนักการเมืองท้องถิ่นแต่ประชาชน โดยทั่วไปก็ยังมีความคิดว่าเป็นเรื่องของคนมีฐานะ ผู้ที่มาเป็นจะต้องเป็นที่เคารพนับถือของคนทั่วไป หรือเป็นผู้ที่มีอำนาจวาสนาโดยที่คนทั่วไปไม่สามารถเป็นได้

ปรากฏคำสัมภาษณ์ ต่อไปนี้

“... ผมได้รับการสนับสนุนอย่างดีจากครอบครัวในการสมัครเป็นนักการเมืองท้องถิ่น เพราะเมื่อเริ่มแรกของการมีองค์การบริหารส่วนตำบล พี่ชายผมเป็นกำนันจึงดำรงตำแหน่งประธานบริหาร ต่อมาพี่ชายได้เสียชีวิตลงประกอบกับมีการแก้กฎหมายใหม่ ผมจึงได้รับการสนับสนุนแทน ...”

(นายอนัน ปิ่น โคนด นายองค์การบริหารส่วนตำบลศรีศรีมหาศ 2552: บทสัมภาษณ์)

“... การมีตำแหน่ง มียศถาบรรดาศักดิ์ ในชุมชนจะเป็นที่เคารพนับถือ ไปด้วย พ่อ แม่ ครอบครัวจะมีความสุขเมื่อได้ยินเขาเรียกชื่อตำแหน่ง แทนชื่อลูก เมื่อผมมีความประสงค์ที่จะเป็นนักการเมืองท้องถิ่น ครอบครัวจึงให้การสนับสนุนเต็มที่ ...”

(สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งยางเมือง 1 2552: บทสัมภาษณ์)

“... ปัจจุบันเศรษฐกิจไม่ดี ผมเป็นคนหนึ่งที่ถูกเลิกจ้างจากกรุงเทพแล้วกลับมาอยู่บ้านอาชีพที่บ้านทำเกษตรกรรม แต่ต้องรอฤดูกาล บางปีก็ขาดทุน จึงต้องหารายได้มาจุนเจือครอบครัว เมื่อมีการเลือกตั้งของการเมืองท้องถิ่น ผมจึงได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว เพราะคิดว่ามีเงินเดือนประจำ ...”

(สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้ำพุ 2 2552: บทสัมภาษณ์)

“... ครอบครัวมีฐานะดีอยู่แล้ว มีธุรกิจขายวัสดุก่อสร้างแต่สาเหตุที่มาเป็นนักการเมืองท้องถิ่นเพราะครอบครัวสนับสนุน เพื่อจะได้มียศ มีตำแหน่ง ที่ถือว่าเป็นสัญลักษณ์ของการเป็นเจ้าของคนหลายคน ตามความเชื่อของพ่อ แม่ ...”

(นายนวน ป้อมทุ่ง นายองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม 2552: บทสัมภาษณ์)

2) ปัจจัยด้านเครือข่าย

เครือข่ายในชนบทถือว่าเป็นพี่น้องกัน ต้องช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน จากการข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอคีรีมาศ พบว่าทั้งหมดได้รับการสนับสนุนจากเครือข่ายเป็นอย่างดี เมื่อศึกษาถลกลงไปจะพบว่าในหมู่บ้าน หรือในตำบลของนักการเมืองเป็นเครือข่ายกันเกือบทั้งหมด บางครั้งอาจมีการเปลี่ยนนามสกุลไปบ้างเพราะการแต่งงาน แต่ก็ไม่ได้ตัดขาดจากกัน ยังคงช่วยเหลือกันอยู่

โดยเฉพาะนักการเมืองที่มีญาติเป็นผู้นำท้องถิ่น เป็นข้าราชการ ถือว่าญาติมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการตัดสินใจของประชาชนผู้ออกเสียงเลือกตั้ง และเมื่อได้รับการสนับสนุนจากเครือข่ายก็จะประสบความสำเร็จในการสมัครเลือกตั้ง

ปรากฏดังคำสัมภาษณ์ ต่อไปนี้

“... นักการเมืองทั้งหมดในอำเภอคีรีมาศได้รับการสนับสนุนจากเครือข่ายทั้งสิ้น ถึงแม้ได้มาเป็นนักการเมืองได้ในปัจจุบันและนักการเมืองที่ว่าเกือบทั้งหมดล้วนแต่มีญาติเป็นผู้นำชุมชน

เป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และรับราชการ โดยเฉพาะข้าราชการครูซึ่งเป็นที่นับถือของคนทั่วไป เมื่อบุคคลเหล่านี้สนับสนุนใครก็จะมีผลต่อการเลือกตั้งทั้งสิ้น ...”

(สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเชิงคีรี 2 2552: บทสัมภาษณ์)

“... การได้รับการสนับสนุนในการลงสมัครสมาชิกสภา เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้ผมชนะการเลือกตั้ง เพราะหมู่บ้านนี้ล้วนแล้วแต่เป็นญาติกันซะส่วนใหญ่ ...”

(สมาชิกเทศบาลตำบลบ้านโตนด 2 2552: บทสัมภาษณ์)

3) ปัจจัยด้านเพื่อน

เพื่อนเป็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการก้าวเข้ามาเป็นนักการเมืองท้องถิ่น อาจเป็นเพราะท้องถิ่นอำเภอคีรีมาศมีขนาดของสังคมที่ไม่กว้างนัก แต่ละตำบลจะมีโรงเรียนอยู่ไม่กี่แห่ง นักการเมืองท้องถิ่นในปัจจุบันต่างก็รู้จักกันเป็นอย่างดี ซึ่งบางคนอาจจะเรียนโรงเรียนเดียวกันมา เรียนชั้นเดียวกันมาหรือเรียนห้องเดียวกันมา

โดยข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นักการเมืองท้องถิ่น ของอำเภอคีรีมาศจะพบว่า เพื่อนเป็นผู้สนับสนุนอย่างดีและมีความสำคัญไม่แพ้ปัจจัยด้านอื่นๆ และเป็นกระบวนการแรกๆในการแสวงหาผู้สนับสนุนตั้งแต่ในกระบวนการก่อนการก่อนรับสมัครเลือกตั้ง ปัจจัยเรื่องเพื่อนที่เห็นได้อย่างชัดเจน คือ มีเพื่อนรับราชการ มีเพื่อนเป็นผู้ใหญ่บ้าน เพื่อนเปิดกิจการร้านค้าหรือเป็นผู้รับเหมา ปัจจัยด้านเพื่อนจึงมีอิทธิพลต่อเครือข่ายของเพื่อนด้วยในการสนับสนุนให้นักการเมืองส่วนท้องถิ่นอำเภอคีรีมาศ มีผลการลงคะแนนที่ดี จนได้มาทำงานการเมือง

ปรากฏคำสัมภาษณ์ ต่อไปนี้

“... ผมคิดว่าเพื่อนคือคนแรกๆ ที่ต้องคิดถึงเมื่อต้องการการสนับสนุนนอกจากครอบครัว ตำบลผมถือแม่จะมีพื้นที่ใหญ่ แต่ในหมู่บ้านทุกคนต่างเป็นที่รู้จักกันและเรียนมารุ่นๆ เดียวกัน อาจจะเป็นรุ่นพี่ รุ่นน้อง แต่อายุใกล้ๆ ก็เป็นเพื่อนช่วยเหลือกันมาตลอด ...”

(สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลโตนด 2 2552: บทสัมภาษณ์)

“... ส่วนใหญ่เพื่อนๆ ที่อยู่บ้านก็จะเป็นผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หรือเป็นหัวหน้ากลุ่มต่างๆ ที่ตั้งขึ้นในหมู่บ้าน ส่วนคนที่เรียนต่อก็จะกลับมาเป็นครู หรือรับราชการด้านอื่นๆ ในท้องถิ่นหรือใกล้ๆ ท้องถิ่นตนเองเมื่อต้องการการสนับสนุน เพื่อนจึงช่วยได้เป็นอย่างดี ...”

(สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม 2 2552: บทสัมภาษณ์)

“... เพื่อนที่สนับสนุนเราเต็มที่คือ เพื่อนที่เปิดกิจการห้างร้าน เป็นผู้รับเหมาก่อสร้าง หรือมีกิจการการค้า เมื่อพูดถึงนักการเมืองท้องถิ่น หรือเพื่อนต้องการลงสมัคร กลุ่มเหล่านี้จะสนับสนุนกันอย่างเต็มที่ ...”

(สมาชิกเทศมนตรีเทศบาลตำบลทุ่งหลวง 2 2552: บทสัมภาษณ์)

“... เพื่อนที่น่าจะถือว่ามีค่ามากในการสนับสนุนเรา คือ เพื่อนที่เป็นนักการเมืองส่วนท้องถิ่นด้วยกัน แม้จะอยู่ต่างหมู่บ้านแต่อย่าลืมว่าในตำบลล้วนแล้วแต่เป็นเครือญาติกันทั้งสิ้น ...”

(นางสร้อยสุดา ภาคนาม สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีคีรีมาศ 2552: บทสัมภาษณ์)

4) ปัจจัยด้านผู้ให้อุปถัมภ์

จากประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองไทย ประกอบกับการถ่ายทอดความรู้และกระบวนการกล่อมเกลாதองการเมืองของสถานทางการเมืองและสังคมทำให้สังคมไทยมีวัฒนธรรมทางการเมืองเฉพาะตัว วัฒนธรรมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนส่วนใหญ่ในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ยังเป็นลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า กล่าวคือประชาชนยังยอมรับอำนาจของรัฐ มีความรู้ความเข้าใจในระบบการเมืองท้องถิ่นโดยทั่วไป แต่ไม่สนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง การเข้ามามีส่วนร่วมเป็นไปในลักษณะของการเชิญชวน การร้องขอ และชี้้นำมากกว่าที่จะเกิดขึ้น โดยสมัครใจ กลุ่มที่สนใจการเมืองจึงเป็นกลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ และมีโอกาสในสังคมที่ดีกว่า

การยอมรับในฐานะของผู้มีอำนาจและผู้ที่มีโอกาสทางสังคมที่เหนือกว่า กลายเป็นลักษณะเด่นอย่างหนึ่งของสังคมชนบท ในสังคมชุมชนของอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย เคารพนับถือกันตามฐานะแห่งอำนาจ คนที่มีอำนาจน้อยกว่าคนที่มีอำนาจมากกว่า ความสัมพันธ์ระหว่างกันและกันก็เป็นลักษณะของความสัมพันธ์ในลักษณะแบบส่วนตัวที่ยึดถือตัวบุคคลพวกพ้องมากกว่าหลักการ จะเห็นได้จากชีวิตประจำวันโดยทั่วไปและในทางการเมืองในชีวิตประจำวัน โดยทั่วไป ในทางการเมืองท้องถิ่นจะเห็นได้จากการเลือกตั้งก็จะเลือกคนที่เคารพนับถือกัน มีบุญคุณกัน เคยช่วยเหลือกัน มากกว่าที่จะพิจารณาถึงความรู้ความสามารถของบุคคลและหลักการทางการเมือง

จากการสัมภาษณ์ด้านปัจจัยผู้อุปถัมภ์ของนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย จึงพบว่าทุกคนล้วนแล้วแต่มีผู้อุปถัมภ์ทั้งสิ้น เช่น นักการเมืองระดับชาติ นักการเมืองระดับจังหวัด ข้าราชการทุกระดับ ผู้ประกอบการร้านค้า เป็นต้น

ปรากฏคำสัมภาษณ์ ต่อไปนี้

“... ผมคิดว่านักการเมืองในระดับท้องถิ่นทุกคน ไม่เว้นแม้แต่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ต่างก็ มีผู้อุปถัมภ์ ให้การช่วยเหลือทั้งสิ้น โดยจะเห็นได้จากการจัดงานบวช งานแต่ง งานศพ หรืองาน พิธีกรรมต่างๆ ในท้องถิ่น จะมีประธานที่เป็นนักการเมืองระดับชาติ รัฐมนตรี หรือข้าราชการใน ระดับต่างๆ มาเป็นประธาน ทั้งสิ้น ...”

(สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้ำพุ 1 2552: บทสัมภาษณ์)

“... ส่วนใหญ่แล้วมีกันทุกคนครับ แต่ก็ถือว่าต่างคนต่างพึ่งพาอาศัยกัน ช่วยเหลือกัน คือ นักการเมืองระดับชาติที่ต้องแบ่งเขตเลือกตั้งเป็นระดับจังหวัด ก็จะลงพื้นที่ได้ไม่ทั่วถึง นักการเมืองท้องถิ่นก็จะดำเนินการแทนให้ ส่วนนักการเมืองท้องถิ่นที่มีเขตเลือกตั้งระดับเล็กลงมา นักการเมืองระดับชาติก็จะเป็นผู้ใช้บารมีในการช่วยเป็นการตอบแทน ...”

(นายเข้ม จิวนารายณ์ นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลทุ่งหลวง 2552: บทสัมภาษณ์)

“... ผมคิดว่าทุกคนที่จะมาเป็นนักการเมืองท้องถิ่นน่าจะรู้ดีนะว่าใครมีผู้สนับสนุนเป็น ใคร เพราะการเมืองระดับท้องถิ่นสังคมมันแคบ บางคนก็มี ส.ส.หรือ อดีต ส.ส. ช่วยเหลือ บางคนก็ เป็นนายก อบจ.หรือ ส.จ.ในพื้นที่ บ้างก็เป็นผู้รับเหมา บ้างก็เป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ทั้งในและนอก จังหวัดให้การช่วยเหลือ ...”

(นายประกิต พรจันทรรักษ์ นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลบ้านโคก 2552: บทสัมภาษณ์)

ปัจจัยด้านผู้อุปถัมภ์เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างมากของนักการเมืองท้องถิ่น โดย เพราะนักการเมืองในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย สรุปข้อมูลได้จากการสัมภาษณ์ คือ ทุกคนต่างมี ผู้อุปถัมภ์จนประสบความสำเร็จในการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านๆ มา ซึ่งผู้อุปถัมภ์ของแต่ละคนก็จะแตกต่างกันออกไปมีทั้งนักการเมือง ข้าราชการ หรือผู้รับเหมา เจ้าของกิจการร้านค้าให้การสนับสนุน

การตอบแทนผู้อุปถัมภ์จึงเป็นสิ่งสำคัญที่นักการเมืองท้องถิ่นทุกคนจะละเลยเสียมิได้ เพราะนั่นหมายถึงการรักษาไว้ซึ่งโอกาสในการเป็นนักการเมืองท้องถิ่นในโอกาสต่อไปข้างหน้า และเป็นการรักษาผู้ที่ให้การสนับสนุนของตนเองไว้ ซึ่งนั่นก็คือฐานอำนาจทางการเมืองของตนเอง ต่อไป

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการตอบแทนผู้อุปถัมภ์ของนักการเมืองท้องถิ่นใน อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย พบว่า นักการเมืองท้องถิ่นเป็นมีการตอบแทนผู้อุปถัมภ์อยู่ตลอดเวลา รวมทั้งรับการอุปถัมภ์อยู่ตลอดเวลา เช่นกัน กล่าวคือ

ส่วนใหญ่ผู้ที่ให้การอุปถัมภ์นักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอศีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย จะเป็นนักการเมืองในระดับต่างๆ เช่น นักการเมืองระดับชาติ รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นักการเมืองระดับจังหวัด คือ นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัด สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นต้น ซึ่งนักการเมืองเหล่านี้อีกทางหนึ่งจะประกอบอาชีพผู้รับเหมา หรือมีผู้รับเหมาเป็นคนสนิท ดังนี้เมื่อเข้ามาดำรงตำแหน่งนักการเมืองท้องถิ่น ก็จะตอบแทนผู้อุปถัมภ์ในระดับนโยบาย และการปฏิบัติตามนโยบาย เช่น นโยบายด้านโครงสร้างพื้นฐาน ที่ต้องมีการก่อสร้าง จ้างเหมา หรือเหมาบริการ ผู้ที่ได้งานส่วนนี้ไปดำเนินการจะเป็นผู้อุปถัมภ์ หรือเป็นผู้แทน หรือผู้ใกล้ชิดผู้อุปถัมภ์

อีกลักษณะหนึ่งที่นักการเมืองท้องถิ่น ในอำเภอศีรีมาศปฏิบัติเป็นประจำ คือการช่วยงาน การร่วมงานหรือการประสานงานของผู้อุปถัมภ์ ในส่วนนี้ผู้อุปถัมภ์จะมีทั้งด้านการเมือง และด้านอื่นๆ เช่น ข้าราชการ ทั้งในจังหวัดและนอกจังหวัด

ปรากฏดังคำสัมภาษณ์ ต่อไปนี้

“... จะเห็นได้ว่าปัจจุบันการแข่งขันด้านการเมืองมีสูงมาก โดยเฉพาะการเมืองระดับสูงขึ้นไป เพื่อให้ฐานของนักการเมืองเหล่านั้นไม่หวั่นไหว จำต้องสนับสนุนให้คนของตนขึ้นมาใช้อำนาจอย่างเปิดเผย โดยการเป็นนักการเมืองท้องถิ่น ไม่ใช่เป็นหัวคะแนนเหมือนก่อน และเมื่อมีการเลือกตั้งทั่วไประดับประเทศ นักการเมืองท้องถิ่นที่ได้รับการสนับสนุนก็จะตอบแทนผู้อุปถัมภ์ด้วยการเป็นฐานเสียงในพื้นที่ ลงพื้นที่ให้ และประสานความต้องการระหว่างประชาชนในพื้นที่กับผู้อุปถัมภ์คนที่กำลังลงรับสมัครเลือกตั้ง ...”

(สมาชิกเทศมนตรีเทศบาลตำบลบ้านโตนด 1 2552: บทสัมภาษณ์)

“... การเมืองท้องถิ่นปัจจุบันในอำเภอศีรีมาศ บางพื้นที่เปรียบเสมือนอำนาจตัวแทน คือ ผู้มีอำนาจ ผู้มีอิทธิพลหรือแม้แต่ผู้รับเหมา จะไม่เข้ามาเป็นนักการเมืองท้องถิ่น โดยการเลือกตั้งของประชาชน แต่จะสนับสนุนคนของตนเองขึ้นมาเป็น และตนจะได้รับการตอบแทนโดยการเป็นนักการเมืองที่มาจากการแต่งตั้ง เช่น ตำแหน่งรองนายก เลขานุการนายกหรือแม้แต่ตำแหน่งที่ปรึกษานายก เพื่อเข้ามาหาประโยชน์จากงบประมาณในท้องถิ่นทางอ้อม ไม่ว่าจะป็นงานก่อสร้างต่างๆ การจัดซื้อจัดจ้างตามโครงการ ...”

(สมาชิกเทศมนตรีเทศบาลตำบลทุ่งหลวง 2 2552: บทสัมภาษณ์)

“... การตอบแทนผู้ให้การสนับสนุนของนักการเมืองมีหลากหลายนะ แล้วแต่พื้นที่ หรือแล้วแต่นักการเมืองแต่ละคน ว่าได้รับปากอะไรไว้หรือเปล่า หรือได้รับการร้องขอมาจากผู้ที่สนับสนุนตน แต่ที่เห็นกันอย่างชัดเจนของการเมืองท้องถิ่นในอำเภอคีรีมาศ คือ การรับลูก หลาน หรือญาติของผู้อุปถัมภ์ตนมาเป็นลูกจ้างของท้องถิ่นตน ...”

(นายบุญส่ง ชำนาญเสื่อ นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลนาเชิงคีรี 2552: บทสัมภาษณ์)

“... การตอบแทนในบางโอกาส เช่นการจัดงานเลี้ยง การจ้างวงดนตรีเพื่อมาแสดงในงานของผู้ที่สนับสนุนตน แต่ส่วนใหญ่จะเป็นนักการเมืองท้องถิ่น ระดับนายกนะ โดยเฉพาะเทศบาล เพราะพวกนี้จะมีเงินนอกเงินในมาก หากเป็นสมาชิกอย่างคึกคักช่วยงานหรือซื้อของเล็กๆ น้อยๆ มามอบให้เท่านั้น ...”

(สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งยางเมือง 1 2552: บทสัมภาษณ์)

5) ปัจจัยด้านผู้รับอุปถัมภ์

ผู้รับอุปถัมภ์ถือว่ามีความสำคัญอย่างมากกับนักการเมืองท้องถิ่น ไม่ต่างไปจากปัจจัยด้านอื่นๆ ที่มีส่วนทำให้ได้มาเป็นนักการเมืองท้องถิ่น เพราะผู้รับอุปถัมภ์เป็นกลุ่มแรกๆ ของผู้ที่มีความสนใจในการเป็นนักการเมืองส่วนท้องถิ่นจะต้องแสวงหาและรวบรวมเป็นลำดับแรก

ความสำคัญของผู้รับอุปถัมภ์จะให้ได้ว่าในท้องถิ่นคนกลุ่มนี้จะเป็นตัวแทนของนักการเมืองที่อยู่ในท้องถิ่นแต่ละจุด และเป็นกำลังในการเจาะลึกถึงฐานเสียงคู่แข่งและสะสมฐานเสียงไว้ให้ตน ซึ่งผู้รับอุปถัมภ์เหล่านี้ในการเมืองส่วนท้องถิ่น อำเภอคีรีมาศ ได้แก่ เพื่อน ญาติคน ญาติเพื่อน ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชนต่างๆ ลูกน้องหรือผู้ที่เคารพนับถือกัน เป็นต้น ซึ่งอาจเป็นกลุ่มเดียวกันกับประชาชนในท้องถิ่นของแต่ละคนหรืออาจเรียกได้ว่า “หัวคะแนน”

ปรากฏคำสัมภาษณ์ ต่อไปนี้

“... นักการเมืองส่วนใหญ่แล้วมีผู้ให้การสนับสนุนที่มีฐานะคือยกว่าเราทุกคนที่ให้การสนับสนุน แต่บางครั้งก็มีฐานะที่เท่าเทียมกันทุกคน โดยความเป็นจริงการเมืองท้องถิ่นของเราจะไม่เรียกว่าผู้ได้อุปถัมภ์ เพราะเป็นการดูถูกกัน ซึ่งอาจจะไม่ได้รับการช่วยเหลือจากเขา ส่วนใหญ่เราจะเป็นคนที่ไม่เคารพนับถือกันมากกว่า หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นหัวคะแนนก็ได้ที่ช่วยเหลือเราเรื่องหาคะแนนเสียงในพื้นที่ หรือในกลุ่มบ้าน ...”

(นายสิงห์ สังคก นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลบ้านน้ำพุ 2552: บทสัมภาษณ์)

“... ถือว่ามีความสำคัญครับ ซึ่งการเมืองท้องถิ่นจะขาดไม่ได้ ยิ่งถ้าเป็นพื้นที่มีขนาดใหญ่อย่างตำบล โคนด หรือพื้นที่มีสองฝั่งหรือมีหลายกลุ่มบ้านอย่างตำบลศรีศรีมาศก็ต้องมีความสำคัญมาก เพราะเขาจะเป็นผู้แจ้งข่าวต่างๆ ในพื้นที่ให้เราได้ทราบ หรือแจ้งข่าวการจัดงานต่างๆ ให้เราไปได้ไปหาคะแนนเสียงในพื้นที่ หรือเป็นผู้ติดต่อประสานงานให้เราในการแสวงหาผู้สนับสนุน ส่วนใหญ่จะเป็นญาติพี่น้อง หรือเป็นเพื่อนกันมากกว่า อาจเรียกว่าห้วคะแนนก็ได้ ...”

(นายอนัน ปิ่น โคนด นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลศรีศรีมาศ 2552: บทสัมภาษณ์)

“... มีความสำคัญมากและมีกันทุกคน ยิ่งใครมีมากยิ่งได้เปรียบมาก มีโอกาสมากกว่าคู่แข่ง โดยเฉพาะผู้ที่ต้องการเป็นนักการเมืองท้องถิ่นตำแหน่งนายก ต้องแสวงหาผู้สนับสนุนกลุ่มนี้ไว้ให้มากที่สุดจึงจะมีโอกาสชนะคู่แข่ง อีกประการเพราะถ้าเรามีมากนั้นก็หมายถึงผู้สนับสนุนคู่แข่งจะน้อยลง ประการสำคัญคือเราไม่ได้เสียค่าใช้จ่ายในส่วนนี้เพราะถ้วนแล้วแต่เป็นคนที่เราพบนับถือกันและเต็มใจมาช่วย ...”

(สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งยางเมือง 2 2552: บทสัมภาษณ์)

การตอบแทนผู้รับอุปถัมภ์ของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอศรีมาศ จังหวัดสุโขทัย มีลักษณะที่ไม่มีความแตกต่าง อันเนื่องมาจากการเมืองท้องถิ่นในอำเภอศรีมาศ นักการเมืองมีความสนิท สนม เป็นเพื่อน เป็นญาติพี่น้องกัน จึงปฏิบัติไปในทางเดียวกัน ซึ่งการตอบแทนในที่นี้ส่วนใหญ่จะมีการตกลง พุดคุยกันไว้ก่อนเลือกตั้ง คือการตอบแทนด้วยตำแหน่ง หน้าที่ในด้านการเมืองที่เป็นอำนาจของนายกเป็นผู้แต่งตั้ง เช่น ตำแหน่งรองนายกฯ เลขานุการนายกฯ ที่ปรึกษานายกฯ เป็นต้น และอาจให้การช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนในการอนุมัติโครงการ อนุมัติงบประมาณ เพื่อช่วยเหลือ เช่น การสร้างถนนเข้าบ้านเรือนที่พักอาศัย การขุดลอกคลองเพื่อการเกษตร โดยเน้นพื้นที่ของผู้อุปถัมภ์เป็นสำคัญ

การตอบแทนอีกประการหนึ่งที่นักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอศรีมาศพบได้ทุกท้องถิ่น คือ การตอบแทนด้วยการรับบุตร หลาน ญาติ หรือเพื่อน เข้ามาเป็นลูกจ้างในหน่วยงาน ซึ่งประเด็นนี้จะใช้กันเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะตำแหน่งนายกองจัดการปกครองส่วนท้องถิ่น

ปัจจุบันที่พบมากอีกประการหนึ่งคือการร่วมเป็นนายประกันผู้กระทำผิดกฎหมาย ซึ่งผู้ที่นักการเมืองท้องถิ่นเป็นนายประกันส่วนใหญ่จะเป็นลูก หลานของผู้ที่เราอุปถัมภ์ หรือเป็นญาติ พี่น้องเพื่อน ลูก หลานของประชาชนในพื้นที่ อาจจะกล่าวได้ว่าในการตอบแทนลักษณะนี้ของนักการเมืองท้องถิ่นจะเป็นการตอบแทนที่หวังผลตอบแทนคืนเช่นกัน คือการหวังถึงผลคะแนนในการเลือกตั้งในภายภาคหน้าของนักการเมืองท้องถิ่นนั่นเอง

ปรากฏคำสัมภาษณ์ ต่อไปนี้

“... การตอบแทนมีหลายรูปแบบทั้งให้การอุปถัมภ์สนับสนุนครอบครัว ด้านการเงิน การงานหรือเรื่องเค็ดครือนต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการรับเข้าทำงาน ...”

(สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งยางเมือง 1 2552: บทสัมภาษณ์)

“... มีการตอบแทนอยู่แล้วครับ โดยเฉพาะเทศบาลจะเห็นได้ชัดเจนที่สุด เพราะเป็นหน่วยงานที่มีงบประมาณมาก สามารถกระจายใช้ได้หลายได้ แต่ที่เห็นคือการเปิดสอบคัดเลือก ลูกจ้าง หรือแม้แต่ อบต.เองก็มีการปฏิบัติเช่นนี้ แม้จะเป็นการเปิดสอบคัดเลือก แต่กระบวนการสรรหาบที่ท้องถิ่น ซึ่งผู้ที่เข้ามาปฏิบัติงานก็จะเป็นกลุ่มเดียวกับที่อุปถัมภ์แทบทั้งสิ้น ...”

(สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโดนด 2 2552: บทสัมภาษณ์)

“... อาจไม่เรียกว่าเป็นการตอบแทนก็ได้ เพราะถือว่าเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพราะเราก็ถือว่าเขาช่วยเรามา เราก็น่าจะช่วยเขาบ้างหากทำได้หรือเขามีความเค็ดครือน หรือ ลูกหลาน ญาติมีความเค็ดครือนและขอให้เราช่วย ...”

(นายบุญส่ง ชำนาญเสื่อ นายองค์การบริหารส่วนตำบลนาเชิงคีรี 2552: บทสัมภาษณ์)

“... มีครบมีทุกอย่างทั้งการรับเข้าทำงาน หรือแต่งตั้งให้เป็นรองนายก เลขานุการหรือที่ปรึกษา ...”

(สมาชิกเทศบาลนครเทศบาลบ้านโดนด 1 2552: บทสัมภาษณ์)

6) ปัจจัยด้านเงินทุน

แหล่งเงินทุนสำคัญที่สนับสนุนในการเลือกตั้งของนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอคีรีมาส แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ประเภทเงินทุนส่วนตัว และประเภทเงินทุนจากผู้สนับสนุน

ประเภทเงินทุนส่วนตัว ที่ผู้สนับสนุนในการเลือกตั้งประเภทนี้ส่วนใหญ่ผู้ที่สมัครเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หรือสมาชิกเทศบาล จะต้องเป็นผู้ออกทุนเอง ทั้งหมด อันเนื่องมาจากตำแหน่งดังกล่าวในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอคีรีมาส สภาจะไม่มีอำนาจในการอนุมัติโครงการ แม้โดยหน้าที่จะเป็นผู้พิจารณางบประมาณ แต่ในความเป็นจริงการพิจารณาเป็นเรื่องของเสียงส่วนใหญ่ และเสียงส่วนใหญ่ก็เป็นกลุ่มของนายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งการคัดค้านจะไม่มีผลใดๆ ทำให้การระดมทุนในการเลือกตั้งจึงไม่สามารถหาผู้สนับสนุนได้

ส่วนตำแหน่งนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ที่สนใจจะเป็นการเมืองท้องถิ่นในตำแหน่งดังกล่าวจะต้องมีทุนส่วนตัวในการสนับสนุนการเลือกตั้งอยู่ส่วนหนึ่ง แต่จะสามารถแสวงหาผู้สนับสนุนด้านเงินทุนได้ เพื่อการแข่งขันในการเลือกตั้งจะมีสูงจึงต้องใช้งบประมาณมากตามไปด้วย

ปรากฏคำสัมภาษณ์ ต่อไปนี้

“... หากจะพูดกันถึงเรื่องเงินทุน ผู้ที่มีความสนใจจะเป็นนักการเมืองท้องถิ่นจะใช้เงินทุนส่วนตัวและครอบครัว ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งทั้งนั้น ...”

(นายสุทิน อ่อนปาน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลศรีศรีมาศ 2552: บทสัมภาษณ์)

“... ส่วนใหญ่จะเป็นเงินส่วนตัว โดยเฉพาะผู้ที่ลงสมัครเป็นสมาชิกสภา แต่หากสมัครชิงตำแหน่งนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็จะมีผู้สนับสนุน ...”

(สมาชิกเทศบาลตำบลบ้านโคก 1 2552: บทสัมภาษณ์)

ประเภทเงินทุนจากผู้สนับสนุน ทุนส่วนนี้จะเป็นการสนับสนุนการสมัครรับเลือกตั้งของการเมืองท้องถิ่นในตำแหน่งนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะเป็นตำแหน่งที่มีอำนาจในทางบริหารทั้งการตั้งโครงการ การอนุมัติโครงการตลอดรวมถึงเรื่องของงบประมาณ การระดมทุนสนับสนุนจากภายนอกที่จะใช้ในการเลือกตั้งจึงสามารถทำได้ง่าย โดยจะมีการตอบแทนกันภายหลัง โดยเฉพาะผู้สนับสนุนที่เป็นผู้รับเหมา ซึ่งจะหวังถึงประโยชน์ภายหน้าที่จะได้โครงการต่างๆ เป็นการตอบแทน ส่วนกลุ่มผู้สนับสนุนที่เป็นนักการเมืองอื่นๆ ก็จะมองถึงการเป็นที่เคารพนับถือของผู้ที่เป็นนักการเมืองในตำแหน่งนายก ซึ่งก็จะหวังถึงการเป็นตัวแทนในการระดมคะแนนเพื่อการเลือกตั้งครั้งต่อไป

ปรากฏคำสัมภาษณ์ ต่อไปนี้

“... อยู่ที่ว่าผู้ที่สมัครเป็นนักการเมืองจะลงชิงตำแหน่งใดในการเมืองท้องถิ่น จะเป็นสมาชิกสภา หรือเป็นนายก เพราะถ้าสมัครเป็นสมาชิกสภาจะใช้เงินส่วนตัวทั้งหมด แต่หากเป็นผู้ที่ลงสมัครชิงตำแหน่งนายกจะมีผู้สนับสนุนมาก จนบางครั้งไม่ต้องใช้ทุนส่วนตัว เพราะเป็นตำแหน่งที่สามารถเอื้อประโยชน์ต่อผู้สนับสนุนได้ ...”

(สมาชิกเทศบาลตำบลบ้านโคก 2 2552: บทสัมภาษณ์)

“... ส่วนใหญ่กลุ่มต่างๆ จะเป็นผู้สนับสนุนผู้ที่ลงสมัครนายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ก็ต้องยอมรับว่าการเมืองท้องถิ่นยังนับถือ หรือเชื่อในอำนาจเฉพาะบุคคล ซึ่งหากไม่มีกำลังจริงคงจะไม่กล้าที่จะสมัครเป็นนายกแน่นอน ...”

(สมาชิกรัฐสภาจังหวัดชลบุรี 1 2552: บทสัมภาษณ์)

ปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ได้จากการสัมภาษณ์ คือ มีนักการเมืองในท้องถิ่นระดับจังหวัดในพื้นที่ให้การสนับสนุน คือ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด สมาชิกสภาจังหวัดในพื้นที่ หรือนักการเมืองท้องถิ่นระดับเดียวกัน ส่วนนักการเมืองระดับชาติ คือ รัฐมนตรี หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จะให้การสนับสนุนคนของตนให้เป็นนักการเมืองท้องถิ่น ในจังหวัด

ซึ่งผู้ที่ให้การสนับสนุนเหล่านี้ทั้งหมดเป็นผู้ที่มีธุรกิจที่ผูกพันกับท้องถิ่น หรือต้องใช้พื้นที่ของท้องถิ่นในการดำเนินธุรกิจ เช่น กลุ่มผู้รับเหมา กลุ่มผู้ค้าขายวัสดุต่างๆ โดยจะได้รับการตอบแทนจากผู้ที่ดินสนับสนุนให้เป็นนักการเมืองท้องถิ่นเป็นการได้งานก่อสร้าง หรือจัดซื้อวัสดุจากผู้ที่ดินสนับสนุน

ส่วนนักการเมืองระดับชาตินั้น ถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการที่ทำให้ผู้ที่ดินสนับสนุนได้รับการเลือกตั้งเป็นนักการเมืองท้องถิ่น เพราะประชาชนในท้องถิ่น อำเภอกีรีมาศ ยังเคารพนับถือในผู้มีอำนาจ ยังแสวงหาประโยชน์จากผู้มีอำนาจ เมื่อผู้มีอำนาจกลุ่มนี้ให้การสนับสนุนใครประชาชนจะให้การสนับสนุนไปด้วย ในทางกลับกันนักการเมืองในระดับชาติจะได้ประโยชน์จากนักการเมืองท้องถิ่นเช่นกัน กล่าวคือ นักการเมืองท้องถิ่นเหล่านี้จะเป็นตัวแทนในการลงพื้นที่อย่างทั่วถึงและเจาะลึกแทน เพื่อรักษากฎหมายคະແນນເສີຍໃຫ້นั่นเอง

ปรากฏดังคำสัมภาษณ์ ต่อไปนี้

“... ในการเมืองท้องถิ่นต้องยอมรับว่ามีนักการเมืองต่างๆ สนับสนุนอยู่ โดยเฉพาะนายก ที่เปรียบเสมือนเป็นคนของเขาในการหาเสียงเลือกตั้ง ...”

(นายนวน ป้อมทุ่ง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม 2552: บทสัมภาษณ์)

“... ผู้ที่ให้การสนับสนุนล้วนแต่เคยเห็นหน้าเห็นตากันทั้งนั้น และเป็นผู้รับเหมางานของท้องถิ่นอยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็น ส.ส. หรือว่า ส.จ. ในจังหวัด ...”

(สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโดนด 1 2552: บทสัมภาษณ์)

“... นักการเมืองในระดับอื่นๆ ยังคงให้การสนับสนุนการเป็นนักการเมืองท้องถิ่นของตนเองอยู่ เพราะลูก หลาน หรือญาติ ยังทำงานอยู่ที่นี้ ...”

(นางสร้อยสุดา ภาคนาม สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีศรีรีมาศ 2552: บทสัมภาษณ์)

สรุปผลการศึกษา ตอนที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองท้องถิ่น ในเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลของอำเภอศรีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย

ข้อมูลที่ได้จากการสรุปในการสัมภาษณ์นักการเมืองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอศรีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย นำมาประเมินและวิเคราะห์เนื้อหาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองจะดำเนินการผ่านช่วงเวลาก่อนการสมัครรับเลือกตั้ง ช่วงเวลาลงสมัครและได้รับการเลือกตั้ง ช่วงเวลาระหว่างการดำรงตำแหน่งเป็นนักการเมืองและช่วงเวลาลงสมัครรับเลือกตั้งใหม่เป็นสำคัญ มีปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง 6 ด้าน จะขอนำเสนอเรียงตามลำดับ มีรายละเอียดดังนี้คือ

1. **ปัจจัยด้านครอบครัว** เป็นปัจจัยพื้นฐานที่ผู้มีความสนใจด้านการเมืองท้องถิ่นมีกันทุกคน ซึ่งปัจจัยนี้เป็นแรงผลักดันที่สำคัญในการก้าวสู่ขั้นต่อไปของการเตรียมความพร้อมสำหรับการเลือกตั้ง โดยเฉพาะครอบครัวที่มีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง รับราชการ หรือเป็นผู้นำท้องถิ่น
2. **ปัจจัยด้านเครือข่าย** เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลที่สำคัญในการสนับสนุนให้นักการเมืองท้องถิ่นมีการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง ซึ่งการสนับสนุนจากเครือข่ายนี้จะส่งผลสำคัญต่อการตัดสินใจในการออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งด้วย โดยเฉพาะครอบครัวที่มีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง รับราชการ หรือเป็นผู้นำท้องถิ่น
3. **ปัจจัยด้านเพื่อน** เป็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการก้าวเข้ามาเป็นนักการเมืองท้องถิ่น อาจเป็นเพราะท้องถิ่นอำเภอศรีรีมาศมีขนาดของสังคมที่ไม่กว้างนัก แต่ละตำบลจะมีโรงเรียนอยู่ไม่กี่แห่ง นักการเมืองท้องถิ่นในปัจจุบันต่างก็รู้จักกันเป็นอย่างดี ซึ่งบางคนอาจจะเรียนโรงเรียนเดียวกันมา เรียนชั้นเดียวกันมาหรือเรียนห้องเดียวกันมา ในปัจจุบันอาจมีอาชีพที่แตกต่างกันบางคนอาจเป็นนักการเมือง เป็นผู้นำชุมชน ประกอบกิจการร้านค้าหรือรับราชการจึงให้การสนับสนุนจนประสบความสำเร็จในการเลือกตั้งเป็นนักการเมืองท้องถิ่น
4. **ปัจจัยด้านผู้ให้อุปถัมภ์** นักการเมืองท้องถิ่นที่ดำรงตำแหน่งในปัจจุบัน ต่างมีผู้ให้การอุปถัมภ์ ผู้ที่มีความสนใจการเมืองส่วนท้องถิ่นปัจจัยที่สำคัญอีกประการที่ต้องแสวงหาคือผู้อุปถัมภ์ โดยส่วนใหญ่ผู้อุปถัมภ์ของนักการเมืองท้องถิ่นจะเป็นนักการเมืองในระดับต่างๆ ทั้งระดับชาติ ระดับจังหวัด รับราชการ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ประชาชนในท้องถิ่นมองว่าเป็นผู้มีวาสนา มี

อำนาจ จึงเป็นเหตุผลสำคัญในการตัดสินใจลงคะแนนให้นักการเมืองท้องถิ่น โดยมีการตอบแทนผู้
อุปถัมภ์ในระดับนโยบายและการปฏิบัติตามนโยบาย ทั้งนโยบายด้าน โครงสร้างพื้นฐาน ที่ต้องมี
การก่อสร้าง จ้างเหมา หรือเหมาบริการ ผู้ที่ได้งานส่วนนี้ไปดำเนินการจะเป็นผู้อุปถัมภ์ หรือเป็น
ผู้แทน หรือผู้ใกล้ชิดกับผู้อุปถัมภ์

5. ปัจจัยด้านผู้รับอุปถัมภ์ ความสำคัญของผู้รับอุปถัมภ์จะให้ได้ว่าในท้องถิ่นคนกลุ่ม
นี้จะเป็นตัวแทนของนักการเมืองที่อยู่ในท้องถิ่นแต่ละจุด และเป็นกำลังในการเจาะลึกถึงฐานเสียง
คู่แข่งและสะสมฐานเสียงไว้ให้ตน ซึ่งผู้รับอุปถัมภ์เหล่านี้ในการเมืองส่วนท้องถิ่น อำเภอกีรีมาศ
ได้แก่ เพื่อน ญาติคน ญาติเพื่อน ผู้นำชุมชนต่างๆ ลูกน้องหรือผู้ที่เคารพนับถือกัน เป็นต้น ซึ่งอาจ
เป็นกลุ่มเดียวกันกับประชาชนในท้องถิ่นของแต่ละคน การตอบแทนผู้รับอุปถัมภ์ของนักการเมือง
ท้องถิ่นในเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอกีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ส่วนการตอบ
แทนผู้รับอุปถัมภ์คือการให้ตำแหน่ง หน้าที่ในด้านการเมืองที่เป็นอำนาจของนายกเป็นผู้แต่งตั้ง เช่น
ตำแหน่งรองนายก เลขานุการนายก ที่ปรึกษานายก หรือตอบแทนในด้านนโยบาย

6. ปัจจัยด้านเงินทุน แยกออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ผู้ที่สมัครในตำแหน่งสมาชิกสภา
จะต้องใช้เงินทุนส่วนตัวในการลงเลือกตั้งของการเมืองท้องถิ่น ลักษณะที่สอง ผู้ที่สมัครเป็นนายก
ซึ่งเป็นตำแหน่งที่มีอำนาจในการวางแผนนโยบายต่าง มีอำนาจด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านเงินทุนจึงมี
ผู้สนับสนุนในด้านค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งและจะในเงินทุนส่วนตัวอีกบางส่วน ปัจจัยด้านอื่นๆ
นักการเมืองท้องถิ่นทุกคนต้องการที่จะกลับมาดำรงตำแหน่งอีกครั้ง เพราะมีความเชื่อว่าประชาชน
กลุ่มเก่าที่ให้การสนับสนุนเมื่อครั้งที่ผ่านมายังให้การสนับสนุนอยู่เช่นเดิม เพราะการพัฒนาท้องถิ่น
อย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง การลงพื้นที่อยู่ตลอดเวลาไม่ขาด ตลอดจนกลุ่มผู้ให้การสนับสนุนได้
ประโยชน์จากการดำรงตำแหน่งของตนจึงยังให้การสนับสนุนตนในการเลือกตั้งครั้งต่อไป ปัจจัย
ด้านคู่แข่งมีอยู่สองลักษณะ ลักษณะแรก การประสานความร่วมมือเพื่อให้คู่แข่งมาเป็นทีมงาน หรือ
มาดำรงตำแหน่งทางการเมืองจากการแต่งตั้งของอำนาจนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ
ลักษณะที่สอง การประสานความร่วมมือกับกลุ่มผู้นำท้องถิ่น ประการที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือยังมี
นักการเมืองในระดับต่างๆ ให้การสนับสนุน

ส่วนที่ 3 สรุปผลการวิเคราะห์

จากการศึกษางานด้านเอกสารและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกตามวัตถุประสงค์ เรื่อง
การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วน
ตำบล กรณีศึกษาอำเภอกีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย

ผู้วิจัยสรุปกระบวนการ ขั้นตอนและปัจจัย ในการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง ได้ดังนี้

1. จากการศึกษาพบว่า การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ของอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย โดยอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัว ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับผู้สนับสนุนที่เป็นผู้ให้การอุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ ซึ่งผู้ให้การสนับสนุนจะเป็นผู้ที่มีอำนาจ อิทธิพล ฐานะทางเศรษฐกิจการเงิน เป็นที่เคารพนับถือ เป็นที่เกรงกลัวของประชาชนโดยทั่วไป ซึ่งทำให้นักการเมืองนั้นๆ ได้รับการเคารพนับถือ และเกรงกลัวของประชาชนตามไปด้วย จึงเป็นปัจจัยในการชักนำให้ประชาชนลงคะแนนเสียงให้ในการเลือกตั้งเป็นอย่างดี และเมื่อเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองแล้ว ก็ได้ส่งผลให้เกิดกรณีการใช้อำนาจทางการเมืองเพื่อสร้างผลประโยชน์ให้กับตนเอง รวมถึงการให้ส่วนได้ส่วนเสียต่อผู้ที่เกี่ยวข้องได้ ทำให้ผู้ให้การสนับสนุนเหล่านี้ยังคงให้การช่วยเหลือในการเลือกตั้งให้กลับเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมืองอีกต่อไป ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นการสนับสนุนให้เกิดการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นนั่นเอง

2. มีการรักษาฐานอำนาจทางการเมือง โดยนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย จะพยายามรักษาฐานอำนาจทางการเมืองที่สร้างขึ้นไว้ให้นานที่สุด เพื่อโอกาสในการชนะการเลือกตั้ง จึงประสานประโยชน์กับผู้สนับสนุนในการเลือกตั้ง โดยการกำหนดนโยบายในการบริหารให้นำไปปฏิบัติให้มากที่สุด ซึ่งโครงการต่างๆ เหล่านี้ผู้ที่ได้งานจะเป็นผู้ที่สนับสนุนนักการเมือง หรือผู้ที่ให้ส่วนได้ส่วนเสีย โดยนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัยมักอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้ให้การสนับสนุนเป็นสำคัญ และข้อสังเกตที่ตามมาคือ การรักษาฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ไม่ใช่เพื่ออุดมการณ์ทางการเมือง แต่เพื่อผลประโยชน์ทางการเมือง ผลประโยชน์ส่วนตัว และพวกพ้องมากกว่า

ขณะที่ภาพอีกด้านหนึ่งนักการเมืองส่วนท้องถิ่นก็พยายามสร้างภาพกับประชาชนให้ศรัทธา เป็นที่เคารพนับถือ และเป็นที่เกรงกลัว เพื่อจะได้มีโอกาสในการชนะการเลือกตั้งอีกในครั้งต่อไป อีกทั้งยังจะสร้างประโยชน์ให้กับตนเองและท้องถิ่นในทางอ้อมเช่นกัน เพราะถ้ามองการเมืองในตำแหน่งนายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น การอยู่ในตำแหน่งนี้ย่อมสามารถที่จะใช้ตำแหน่งทางการเมืองของตนเป็นเครื่องมือสร้างให้เกิดผลประโยชน์ทางการเมืองแก่ตนและผู้สนับสนุนได้

จากการศึกษาพบว่า นักการเมืองในเทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล ของอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย สามารถได้รับการเลือกตั้งติดต่อกันหลายสมัย ซึ่งแสดงถึงฐานอำนาจ

และและความมั่นคงของฐานคะแนนเสียงจากประชาชนที่ให้การสนับสนุนการเลือกตั้งเป็นภาพสะท้อนความเข้มแข็งของฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น

เมื่อพิจารณาการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ของอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย โดยอาศัยการเมืองท้องถิ่นเป็นตัวอย่างให้เห็น ได้ชัดถึง นักการเมืองที่สร้างฐานอำนาจทางการเมืองได้ในการเมืองท้องถิ่น และยังคงแสดงให้เห็นถึงความต่อเนื่องและการแผ่ขยายอำนาจออกไปโดยอาศัยความสัมพันธ์ระบบอุปถัมภ์และการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์เป็นหลัก

จนกระทั่งในการเลือกตั้งครั้งต่อๆ ไปนักการเมืองท้องถิ่นเหล่านี้จะได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งทุกครั้ง จนสามารถนำบุคคลต่างๆ เช่น ญาติ พี่น้อง เพื่อน ชนชั้นการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ ซึ่งการนำบุคคลต่างชนชั้นการเลือกตั้งเข้ามาเป็นนักการเมืองย่อมทำให้นักการเมืองท้องถิ่นนั้นมีอำนาจในการต่อรองมากขึ้น และสามารถจะให้ผลประโยชน์กับบุคคลเหล่านี้ได้เช่นกัน

3. จากการสังเกตการณ์การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นของเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย พบว่าสภาพการอยู่ร่วมกันภายในสังคมท้องถิ่นของอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัยนั้น ชาวบ้านมักตั้งบ้านเรือนอยู่รวมกันเป็นกลุ่มมีความสนิทสนมกลมเกลียวกัน กล่าวได้ว่า ทุกคนนั้นต่างรู้จักกันและกันเป็นอย่างดี ไปมาหาสู่กันเป็นประจำ ความกลมเกลียวในสังคม โดยเฉพาะระดับหมู่บ้านนั้นจะมีความเหนียวแน่นกันมาก เชื้อพียงผู้นำท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และข้าราชการทุกระดับ เป็นอย่างดี เป็นประชากรที่ปกครองดูแลง่าย ให้ความร่วมมือในดำเนินงานส่วนรวมสาธารณะอยู่ในระดับดี

ในชุมชนแม้จะมีความแตกต่างกันบ้างในด้านการตื่นตัวและความสนใจกับเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลง รวมทั้งการแสดงออกต่อกิจกรรมของส่วนรวมในสังคมซึ่งอาจมีประชาชนบางส่วนสนใจในเรื่องการประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงตน มากกว่าที่จะสนใจกิจกรรมด้านการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมืองต้องอาศัยแกนนำของกลุ่มและเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นสำคัญในการกระตุ้นให้ประชาชนส่วนนี้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยทั่วไปแล้วประชาชนในส่วนนี้จะให้ความเกรงใจต่อแกนนำของกลุ่มและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตลอดจนผู้ที่มีฐานะทางสังคมสูงกว่า เช่น มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีกว่า สนใจแต่ประโยชน์ของตนที่จะได้รับมากกว่าที่สนใจในกิจกรรมของส่วนรวมและสาธารณะ ส่วนประชาชนที่มีความตื่นตัวและความสนใจต่อสภาพการเมืองและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป รู้จักปรับตัวให้เข้ากับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลง แต่ก็ยังยอมรับในอำนาจของบุคคลที่เหนือกว่า ยังคงอิงอยู่กับระบบข้าราชการและนักการเมือง โดยแสวงหาประโยชน์จากข้าราชการและนักการเมืองเหล่านั้น โดยอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัว การเป็นพรรคพวกกัน และ

ระบบอุปถัมภ์ในการพึ่งพิงประโยชน์ร่วมกัน สิ่งหนึ่งที่ยังปรากฏให้เห็นในท้องถิ่นอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ก็คือ การอาศัยบารมีจากนักการเมืองทุกระดับและข้าราชการ ในลักษณะของคนสนิทหรือพวกพ้อง เพื่อเพิ่มความสำคัญให้กับตนเองในสังคม กล่าวคือเป็นการยอมรับอำนาจที่เหนือกว่าและแสวงหาอำนาจ การยอมรับทางสังคมอยู่ในขณะเดียวกัน

ความสัมพันธ์ของประชาชนกับกลุ่มผู้นำท้องถิ่นที่เป็นทางการ มีตำแหน่งในชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้บริหารและสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สมาชิกสภาจังหวัด และผู้นำท้องถิ่นในตำแหน่งที่ไม่เป็นทางการ เช่น หัวหน้าคุ้มบ้าน ผู้นำกลุ่มอาชีพ พระภิกษุ เป็นต้น โดยทั่วไปสภาพสังคม ชุมชนของอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัยจะยอมรับในความสามารถและเชื่อถือผู้นำนั้น ซึ่งปกติแล้วผู้นำที่ได้รับการเลือกภายในกลุ่มไม่ว่าจะเป็นการเลือกตามกฎหมาย เช่น การเลือกตั้ง การเลือกตั้งกันเอง โดยความเหมาะสม ผู้นำจะมีลักษณะที่เรียกได้ว่าเป็นผู้มี “บารมี” ซึ่งก็หมายความว่าผู้ที่ได้รับการคัดเลือกนั้นมีความเหมาะสม มีชื่อเสียง มีความสามารถ มีลักษณะของความเป็นผู้นำ มีอาวุโส เป็นบุคคลที่มีฐานะทางสังคมดี หรืออาจมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีก็ได้

ความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับกลุ่มผู้นำท้องถิ่นมีความสำคัญมาก และมี ความสัมพันธ์เชิงระบบอุปถัมภ์ที่ชัดเจน และต่างมีผลประโยชน์ตอบแทนซึ่งกันและกันทุกฝ่าย กล่าวคือ ประชาชนกับผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่นกับนักการเมือง นักการเมืองกับประชาชน เป็นต้น เพราะผู้นำจะให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านกำลัง ทุนทรัพย์ ตลอดจนปัจจัยอื่นๆ ที่ผู้นำสามารถช่วยเหลือได้ ในขณะเดียวกันผู้ตามเปรียบเสมือนลูกน้อง หรือผู้รับอุปถัมภ์ก็จะ ให้ความเคารพและความเกรงใจในตัวของผู้นำ พร้อมทั้งช่วยเหลือผู้นำในเรื่องต่างๆ ที่ตนสามารถช่วยเหลือได้ อาทิเช่น ผู้ใหญ่บ้านและกำนัน มีลักษณะของการเป็นผู้นำทางธรรมชาติ (natural leader) และผู้นำที่เป็นทางการ (legal leader) ในขณะเดียวกันก็มีหน้าที่ที่จะต้องดูแลทุกข์สุขและ แก้ไขปัญหาต่างๆ ของประชาชนในหมู่บ้านและตำบล โดยประสานงานกับหน่วยงานราชการและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับผู้ใหญ่บ้านและกำนันเป็นตัวเชื่อมที่สำคัญระหว่างราชการกับประชาชนใน ท้องถิ่น ลูกบ้านให้ความเคารพเชื่อถือในตัวผู้ใหญ่บ้านและกำนัน เพราะมาจากการเลือกตั้งของ หมู่บ้าน ประกอบกับวัฒนธรรมดั้งเดิมของสังคมไทยที่ให้ความเคารพนับถือในผู้อาวุโส และผู้มี อำนาจ ก็ยอมทำให้ ผู้ใหญ่ กำนันบ้านนั้นเป็นที่ยอมรับในหมู่บ้านและตำบลสูง

ลักษณะของความสำคัญระหว่างประชาชนกับกลุ่มผู้นำท้องถิ่น ในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ประชาชนมีความสัมพันธ์กับผู้นำต่างๆ ในระดับดี มีความเคารพและเชื่อฟังผู้ที่ ได้รับการเลือกตั้งให้เป็นหัวหน้ากลุ่มต่างๆ มีความร่วมมือร่วมใจกันในอัตราสูง สังเกตได้จากเมื่อมี งานบุญ งานวัด งานเทศกาลต่างๆ ผู้นำท้องถิ่นจะขอความร่วมมือภายในกลุ่มซึ่งจะช่วยเหลือกัน เป็นอย่างดี ในทางการเมืองผู้นำท้องถิ่นเป็นผู้ที่จะนำหน้าในการประสานงานกับหน่วยราชการ

รวมทั้งการเข้าพบนักการเมือง เพื่อขอความช่วยเหลือต่างๆ แก่สมาชิกกลุ่ม ผู้นำที่มีความสนิทสนมกับนักการเมืองก็จะได้รับความช่วยเหลือที่ดีกว่ากลุ่มอื่นๆ และเมื่อถึงคราวหาเสียงเลือกตั้ง ผู้นำกลุ่มก็จะทำหน้าที่ช่วยเหลือในการหาเสียงเลือกตั้งให้แก่ักการเมือง ในลักษณะของการเป็นหัวคะแนนให้ โดยสามารถคุมสมาชิกภายในกลุ่มให้เลือกเพื่อเข้ามาบริหารงานด้านการเมือง เพราะให้ความช่วยเหลือแก่กลุ่มได้ สภาพโดยทั่วไปแล้วความสัมพันธ์จึงเป็นลักษณะของการพึ่งพาและอุปถัมภ์กันและกัน เป็นการแลกเปลี่ยนทรัพยากรบางอย่างระหว่างกัน โดยต่างฝ่ายต่างได้ประโยชน์

จากการศึกษาการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ของอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย พบว่าผู้นำในกลุ่มต่างๆ เหล่านี้ มีความสัมพันธ์กับนักการเมืองทุกระดับทั้งนายกฯและสมาชิกสภาองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญ ในลักษณะของการเป็นฐานคะแนนเสียง หรือการเป็นฐานอำนาจที่สำคัญแก่นักการเมืองในการเมืองส่วนท้องถิ่น โดยมีนัยแห่งระบบอุปถัมภ์เป็นตัวกลางที่รักษาสถานภาพของความสัมพันธ์ดังกล่าวให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น และส่งผลทางการเมืองอย่างชัดเจน

ความสัมพันธ์ของประชาชนในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ที่มีต่อข้าราชการและระบบราชการจึงมีความสำคัญในทัศนะของประชาชน โดยทั่วไป เพราะหน่วยงานราชการทุกหน่วยนั้นต่างมีหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามรักษาความสงบและช่วยเหลือประชาชนทั้งสิ้น ความสำคัญที่ประชาชนมีต่อข้าราชการเป็นลักษณะของการให้ความเคารพและเกรงใจ เชื่อฟังและปฏิบัติตาม ประกอบกับคุณลักษณะของข้าราชการที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายและวัฒนธรรมการยอมรับในอำนาจของผู้ที่เหนือกว่าแล้วยอมให้ข้าราชการมีอิทธิพลที่เหนือประชาชน โดยเฉพาะข้าราชการที่มีอำนาจให้คุณให้โทษแล้วยอมสร้างความเกรงกลัวจากประชาชนโดยทั่วไปได้ไม่ยาก และอาจจะเป็นพรรคพวกกับนักการเมือง ทั้งนี้โดยหวังที่จะพึ่งพาอำนาจหน้าที่ของข้าราชการในการสร้างประโยชน์ให้ตนเอง และเพื่ออาศัยอิทธิพลของข้าราชการเสริมบารมีให้กับตนเอง

ข้าราชการทุกระดับในท้องถิ่น นับเป็นข้าราชการที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการปกครองซึ่งมีความสัมพันธ์กับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ข้าราชการเหล่านี้มีหน้าที่ในการควบคุมดูแลการปกครอง และการบริหารงานในส่วนท้องถิ่นให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สนองตอบความต้องการของประชาชน โดยส่วนรวม หากพิจารณาถึงลักษณะวัฒนธรรมไทยในการยอมรับอำนาจของผู้ที่เหนือกว่าแล้ว ความสำคัญของข้าราชการในการเมืองระดับท้องถิ่นนั้น จะพบว่ามี ความสำคัญต่อการเมืองระดับท้องถิ่นเป็นอย่างยิ่ง เพราะถือว่าเป็นแกนหลักที่สำคัญในกระบวนการเมืองท้องถิ่น ซึ่งในแต่ละกระบวนการนั้นจะต้องมีข้าราชการเข้ามามีส่วนร่วมกำกับดูแลในทุกขั้นตอนไป

ดังที่กล่าวมาในข้างต้นแล้วว่าประชาชนในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ยังคงรักษาไว้ซึ่งธรรมเนียมและวัฒนธรรมของสังคมไทยที่ยึดถือสืบต่อกันมา เช่นการต้อนรับ การสนทนาปราศรัย การถือโชค ถือลาภ ผีสงเทวดา ระบบอาวุโส การเคารพนับถือผู้มีเงิน ผู้มีอำนาจวาสนา ตลอดจนวัฒนธรรมไทยในด้านพิธีกรรมต่างๆ ตั้งแต่เกิดจนตาย เช่น งานบวช งานแต่งงาน งานศพ วัฒนธรรมและธรรมเนียมปฏิบัติต่างๆ ระบบเจ้าขุนมูลนาย ซึ่งฝังอยู่ในรากเหง้าจิตใจประชาชนมาตลอดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันก็ยังคงอยู่ ประชาชนโดยทั่วไปต่างรับมรดกตกทอดมาจนเคยชินว่าการเมืองการปกครองนั้นเป็นเรื่องของเจ้าขุนมูลนาย หรือผู้มีอำนาจวาสนา มีควรวที่สามัญชนธรรมดาทั่วไปจะเข้าไปยุ่งเกี่ยว จนทำให้ประชาชนขาดความกระตือรือร้นที่จะเข้าไปมีสิทธิมีเสียงในการบริหารงานของรัฐ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่างๆ การเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยของไทยจึงขาดการควบคุมจากประชาชน อีกทั้งประชาชนยังมีความเชื่อในการยอมรับอำนาจของผู้ที่มีสถานะทางสังคมที่สูงกว่า อันเป็นลักษณะวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมในอดีตที่สืบทอดกันมาจากระบบศักดินาของไทย และโดยที่ระบบการเมืองไทยเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ไม่มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่รุนแรง จึงมิใช่เรื่องแปลกเลยในสังคมไทยทุกระดับยังคงเหลืออิทธิพลวัฒนธรรมทางการเมืองเหมือนเช่นในอดีต ที่ยังปลูกฝังอยู่ในทัศนคติ ความเชื่อทางการเมืองของประชาชน

วัฒนธรรมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนส่วนใหญ่ในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ยังเป็นลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า กล่าวคือประชาชนยังยอมรับอำนาจของรัฐ มีความรู้ความเข้าใจในระบบการเมืองท้องถิ่น โดยทั่วไป แต่ไม่สนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง การเข้ามามีส่วนร่วมเป็นไปในลักษณะของการเชิญชวน การร้องขอ และขี้นามากว่าที่จะเกิดขึ้นโดยสมัครใจ กลุ่มที่สนใจการเมืองจึงเป็นกลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ และมีโอกาสในสังคมที่ดีกว่า

การยอมรับในฐานะของผู้มีอำนาจและผู้ที่มีโอกาสทางสังคมที่เหนือกว่า กลายเป็นลักษณะเด่นอย่างหนึ่งของสังคมชนบท ในสังคมท้องถิ่นของอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัยเคารพนับถือกันตามฐานะแห่งอำนาจ คนที่มีอำนาจน้อยกว่าคนที่มีอำนาจมากกว่า ความสัมพันธ์ระหว่างกันและกันก็เป็นลักษณะของความสัมพันธ์ในลักษณะแบบส่วนตัวที่ยึดถือตัวบุคคลพวกพ้องมากกว่าหลักการ จะเห็นได้จากชีวิตประจำวัน โดยทั่วไปและในทางการเมืองในชีวิตประจำวัน โดยทั่วไป ในทางการเมืองท้องถิ่นจะเห็นได้จากการเลือกตั้งก็จะเลือกคนที่เคารพนับถือกัน มีบุญคุณกัน เคยช่วยเหลือกันมากกว่าที่จะพิจารณาถึงความรู้ความสามารถของบุคคลและหลักการทางการเมือง

นอกจากนี้ชาวบ้าน โดยทั่วไป ยังมีแนวความคิดความเชื่อที่ยอมรับในความแตกต่างของบุคคลอันมาจากอำนาจวาสนา เชื่อในนรกหรือสวรรค์ เชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม มีสำนึกใน

บุญคุณคนที่ช่วยเหลือและตอบแทนหากมีโอกาสมีความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ อันส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชน เช่น ในกรณีที่นักการเมืองท้องถิ่น หรือหัวหน้าคณะ ที่เคยช่วยเหลือหรือสร้างบุญคุณเอาไว้ เมื่อถึงคราวการเลือกตั้งก็จะเลือกนักการเมืองผู้นั้นเป็นการตอบแทน เพราะเกรงว่าหากไม่เลือกผู้นั้นจะเกิดบาปขึ้นกับตนเอง เป็นต้น

การมีส่วนร่วมกับการเมืองท้องถิ่นของประชาชน ภายในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย นั้น มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ประชาชนนอกเขตชุมชนนั้นมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ต่ำกว่า ต้องอาศัยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นแกนนำที่สำคัญ เพราะประชาชนสนใจอยู่กับการประกอบอาชีพสนใจที่จะทำมาหากินมากกว่าที่จะสนใจเรื่องของการเมือง และในเมื่อประชาชนยังขาดความสนใจในเรื่องการเมืองท้องถิ่นอย่างแท้จริง แม้จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองก็เกิดจากการชักจูงและชี้นำมิได้เกิดจากความสมัครใจและสนใจเต็มร้อยของประชาชนเอง ในแง่นี้ไม่น่าจะเกิดผลดีต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะการเมืองในระดับท้องถิ่น เพราะถ้าหากประชาชนถูกชักจูงไปในทิศทางที่ผิด ย่อมจะส่งผลเสียหายต่อระบอบการปกครองโดยรวม

นักการเมือง ข้าราชการและผู้ประกอบกิจการที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญให้นักการเมืองท้องถิ่นแสวงหาเพื่อสร้างฐานอำนาจทางการเมืองให้เกิดขึ้นในเทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล ของอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย

ข้อสรุปข้างต้นเป็นสิ่งที่ยืนยันได้ถึงลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้นักการเมืองท้องถิ่นสามารถสร้างฐานอำนาจได้โดยเป็นความสัมพันธ์ที่แนบแน่น มีความเกี่ยวข้องกันอย่างลึกซึ้ง ซึ่งเราจะเห็นได้ว่านักการเมืองท้องถิ่นจะได้ประโยชน์จากปัจจัยต่างๆ อย่างไม่จำกัดและในทุกกระบวนการ โดยมีความชัดเจนระหว่างความสัมพันธ์กับนักการเมืองท้องถิ่นในลักษณะเฉพาะตัวบุคคล การเมืองส่วนท้องถิ่นนั้นเป็นเรื่องของอำนาจ เป็นเรื่องของประโยชน์ ปัจจัยด้านต่างๆที่สามารถสร้างฐานอำนาจให้กับนักการเมืองท้องถิ่นถือว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญ สำหรับนักการเมืองท้องถิ่นแสวงหาและครอบครอง เพื่อเข้าสู่การครอบครองอำนาจทางการเมือง อันซึ่งนำมาซึ่งเกียรติยศ ผลประโยชน์ อำนาจและอิทธิพล ในระบบการเมืองและสังคมของท้องถิ่นอย่างไม่จำกัด ด้วยเหตุนี้จึงไม่แปลกใจเลยที่นักการเมืองท้องถิ่นพยายามที่จะจัดกลุ่มผู้นำในทุกชุมชนและพยายามครอบงำ โดยการอุปถัมภ์ และกลไกการปกครองของทุกชุมชน เพื่อเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนในชุมชนกับนักการเมืองท้องถิ่น ในลักษณะที่สามารถชักจูง หรือชักนำประชาชนได้ ทั้งนี้โดยใช้กลไกระบบอุปถัมภ์ของสังคมไทย ควบคู่ไปกับความไม่รู้ในเรื่องระบบการปกครองท้องถิ่นของประชาชน ภายใต้ลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าในสังคมไทย จึงทำให้นักการเมืองท้องถิ่นนั้นสามารถใช้ปัจจัยในชุมชนเป็นฐานอำนาจที่สำคัญในการประสบความสำเร็จในการสมัครรับเลือกตั้งและเป็น

นักการเมืองท้องถิ่น และแสวงหาผลประโยชน์จากอำนาจทางการเมืองนั้น การจัดสรรผลประโยชน์ต่างๆ ให้กับปัจจัยที่สนับสนุน เป็นการทำให้สร้างฐานอำนาจและการรักษาฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ไปในขั้นตอนเดียวกัน โดยในลักษณะดังกล่าวนี้เป็นกระบวนการต่างตอบแทน โดยจะได้รับผลประโยชน์กันทุกฝ่าย และต่างคนต่างรู้สึกพึงพอใจกับสภาพทางการเมืองในลักษณะดังกล่าว

ในท้องถิ่นอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ยังมีความชัดเจนของระบบอุปถัมภ์และการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ ระหว่างผู้มีอำนาจ มีฐานะทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม ที่เหนือกว่าผู้ที่ย่อมกว่า อันมีลักษณะของการอุปถัมภ์และการตอบแทนกันที่ชัดเจน ซึ่งประชาชนยังมีความยากจน จึงเป็นปัจจัยที่เอื้อหนุนให้ระบบอุปถัมภ์สามารถดำเนินไปได้ด้วยดีในกระบวนการทางการเมืองท้องถิ่น นักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัยในระบบอุปถัมภ์เป็นหลักสำคัญในการพวยรักษาสถานะและฐานอำนาจทางการเมืองไว้ให้นานที่สุด ระหว่างประชาชนที่มีความยากจนกับนักการเมืองท้องถิ่นที่สามารถพึ่งพาได้ ประโยชน์ที่ต่างฝ่ายต่างได้รับนั้น จึงเป็นลักษณะของการตอบแทนบุญคุณกันในแบบของผู้อุปถัมภ์กับผู้รับอุปถัมภ์ การเลือกตั้งจึงเป็นเรื่องของการเลือกตัวบุคคล หรือเลือกเพื่อตอบแทนบุญคุณที่ช่วยเหลือ หรือแม้กระทั่งเป็นการเลือกตั้งจากการตอบแทนจากการซื้อเสียง ซึ่งนับว่าผิดหลักและก่อให้เกิดผลร้ายแก่การปกครองในระบอบประชาธิปไตยและหลักการกระจายอำนาจ เพื่อให้ท้องถิ่นบริหารตนเองเป็นอย่างมาก

ความคิดการเชื่อมวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนในท้องถิ่นอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ยังมีอิทธิพลจากการปกครองและระบอบสังคมแบบดั้งเดิมอยู่มาก กล่าวคือประชาชนยังยึดติดกับความสัมพันธ์ส่วนบุคคล ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมือง ฉะนั้นด้วยลักษณะของความคิดความเชื่อทางการเมืองดังกล่าว จึงเป็นสิ่งที่นักการเมืองท้องถิ่นยอมเล็งเห็นและสามารถใช้คุณลักษณะดังกล่าวเพื่อเป็นประโยชน์ในทางการเมืองได้

การดำรงรักษาความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับปัจจัยที่สนับสนุน ให้ยังอยู่ในท้องถิ่นนั้น เป็นสิ่งที่นักการเมืองท้องถิ่นดำเนินการอย่างตลอดและต่อเนื่องเพราะดังที่กล่าวแล้วว่า ปัจจัยที่สนับสนุนให้ สามารถสร้างฐานอำนาจทางการเมืองได้นั้นเปรียบเสมือนแหล่งทรัพยากรที่สำคัญ นำมาซึ่งอำนาจทางการเมือง อันเป็นที่ต้องการของนักการเมืองท้องถิ่นทุกคน จึงจะต้องทำทุกวิถีทางที่จะสามารถสร้างฐานอำนาจและมีอิทธิพลเหนือปัจจัยต่างๆ เหล่านั้นให้ได้

ดังนั้นสรุปได้ว่า การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย มีลักษณะที่อาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับผู้ให้การสนับสนุนที่เป็นทั้งผู้ให้การอุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ และการบริหารงานนี้ยังคงเป็นแหล่งทรัพยากรทางการเมืองที่สำคัญของ

นักการเมืองท้องถิ่นที่ต้องแสวงหาและครอบครอง เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ อำนาจ และ อิทธิพล และทำให้นักการเมืองสามารถใช้อำนาจทางการเมืองเป็นฐานอำนาจที่สำคัญ รวมถึงการจัดสรรผลประโยชน์ต่างๆ ให้กับบุคคล และเป็นการทำหน้าที่เพื่อรักษาอำนาจทางการเมืองไว้ให้นานที่สุดในระยะยาวการเดียวกัน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษากระบวนการและขั้นตอนในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นใน อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย

1.1.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองส่วนท้องถิ่นใน อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและอธิบายข้อมูลพื้นฐาน เป็นการศึกษาจากนักการเมืองท้องถิ่น ในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย จำนวน 2 กลุ่ม ประกอบด้วยคือกลุ่มที่ 1 นักการเมืองในเทศบาลตำบล จำนวน 2 แห่ง ๆ ละ 3 คน รวมทั้งหมด 6 คน และกลุ่มที่ 2 นักการเมืองในองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 6 แห่ง ๆ ละ 3 คน รวมทั้งหมด 18 คน

สำหรับกลุ่มตัวอย่างวิจัย มี 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่ 1 กลุ่มนายกองค์เทศบาล และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 8 แห่ง ๆ ละ 1 คน รวมทั้งหมด 8 คน และกลุ่มที่ 2 กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 8 แห่ง ๆ ละ 2 คน รวมทั้งหมด 16 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับนักการเมืองท้องถิ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทุกคนและการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอคีรีมาศกับผู้วิจัย จากการปฏิบัติงานในพื้นที่

เมื่อได้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างวิจัย 2 กลุ่มดังกล่าวแล้ว จึงนำข้อมูลที่ได้มาเรียงตามแบบประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลมาประเมินผลแล้วทำการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อสรุปผลการศึกษิตตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

1.3 ผลการวิจัย

ในการศึกษาวิทยานิพนธ์ เรื่อง การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นของเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย จากการรวบรวมซึ่งมีรายละเอียด อันประกอบไปด้วยปัจจัยอันเป็นสิ่งหล่อหลอมความคิดทางการเมือง จากการรวบรวมด้านข้อมูลเอกสาร และการสัมภาษณ์ตลอดจนการนำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่วิเคราะห์เนื้อหาเพื่อสรุปผลการศึกษิตตามวัตถุประสงค์

ตอนที่ 1 คุณลักษณะทั่วไปของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย

การวิเคราะห์ในเรื่องคุณลักษณะทั่วไปของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ซึ่งแบ่งออกเป็น 8 ข้อ ได้แก่ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา ตำแหน่งที่ดำรงอยู่ วาระการดำรงตำแหน่ง ชื่อหน่วยงาน ซึ่งจะวิเคราะห์ในเชิงปริมาณ โดยการนับจำนวนและคำนวณค่าร้อยละ ปรากฏผลดังนี้

พบว่า ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย เป็นนักการเมืองจากองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 18 คน นักการเมืองจากเทศบาลตำบลจำนวน 6 คน เพศชาย 16 คน เพศหญิง 8 คน ดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 6 คน ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลจำนวน 2 คน ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 16 คน ดำรงตำแหน่งสมาชิกเทศมนตรีเทศบาลตำบลจำนวน 8 คน มีวาระการดำรงตำแหน่งมากที่สุดสองสมัยจำนวน 14 คน มีอายุระหว่าง 41-50 ปี มากที่สุดจำนวน 10 คน มีระดับการศึกษาอยู่ในชั้นปริญญาตรีมากที่สุดจำนวน 15 คน ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากที่สุดจำนวน 20 คน รวมผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด 24 คน

ตอนที่ 2 กระบวนการและขั้นตอนในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของ นักการเมืองส่วนท้องถิ่น

ผลการศึกษาพบว่า

1. ช่วงก่อนการลงสมัครรับเลือกตั้ง ในการศึกษาการสร้างฐานอำนาจของนักการเมืองท้องถิ่น เมื่อพิจารณานักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัยแล้วพบว่า มีกระบวนการและขั้นตอนเพื่อที่จะเป็นนักการเมืองตั้งแต่เมื่อเริ่มมีความสนใจในการเมืองการปกครองท้องถิ่น มีการเตรียมความพร้อมให้กับตนเองก่อนการสมัครรับเลือกตั้ง กระบวนการที่เห็น ได้ชัดเจนของนักการเมืองท้องถิ่นทุกคนก่อนการสมัครรับเลือกตั้ง คือ การอุทิศเวลาให้เป็นส่วนรวมมากที่สุด กล่าวคือ ช่วยเหลืองานสังคม งานวัด งานโรงเรียน หรือช่วยงานตามหมู่บ้านที่จัดศาสนาพิธี ซึ่งกระบวนการนี้เป็นการแสดงตัวให้ประชาชนโดยทั่วไปได้เห็น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการสมัครรับเลือกตั้งในภายหน้า อาจกล่าวได้ว่ากระบวนการนี้เป็นการแสวงหาผู้สนับสนุนไปในขั้นตอนเดียว

2. ช่วงลงสมัครรับเลือกตั้งจะเห็น ได้ว่าการรณรงค์หาเสียงเป็นกระบวนการที่นักการเมืองท้องถิ่นให้ความสำคัญอย่างมากในการเป็นนักการเมืองท้องถิ่น แต่การรณรงค์หาเสียงไม่เป็นกระบวนการที่มีแนวทางชัดเจน เพียงแต่อาศัยความเคารพนับถือ ความสนิทสนมกันในการพูดคุย มากกว่าที่จะประกาศนโยบายเพื่อให้ประชาชนได้ตัดสินใจลงคะแนนเสียงให้ ซึ่งกระบวนการรณรงค์หาเสียงลักษณะนี้นักการเมืองท้องถิ่นทุกคนจะเริ่มจากการพูดคุยกันในหมู่ญาติ พี่ น้อง หรือ เพื่อนก่อนที่จะพูดคุยกันในวงกว้างขึ้นไป ในขั้นตอนนี้นักการเมืองท้องถิ่นจะใช้เป็นกระบวนการในการแสวงหาและรวบรวมผู้สนับสนุน เพื่อสร้างฐานอำนาจทางการเมืองต่อไป

3. ช่วงระหว่างการดำรงตำแหน่ง จะเห็นได้ว่ากระบวนการที่ผ่านมาเป็นเสมือนการแสวงหา เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจจากการเป็นนักการเมืองท้องถิ่น และเมื่อได้รับการเลือกตั้งให้เข้ามาเป็นนักการเมืองท้องถิ่นแล้ว จึงจะเป็นกระบวนการและขั้นตอนในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองอย่างแท้จริงของนักการเมืองท้องถิ่น เมื่อเป็นผู้เข้ามาใช้อำนาจรัฐ ในฐานะผู้บริหารท้องถิ่นจึงสามารถใช้อำนาจในการกำหนดนโยบายต่างๆ ในการพัฒนาท้องถิ่นให้ตรงตามการรณรงค์หาเสียงของตนเองได้ และอาจมีการทบทวน แก้ไขเพิ่มเติมนโยบายต่างๆ ตามอำนาจที่ตนมีเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้ที่สนับสนุนตน จะเห็นได้ว่ากระบวนการลักษณะนี้เป็นการประสานความร่วมมือกับผู้สนับสนุนให้มีความมั่นคงยิ่งขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์ในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองให้ยาวนานต่อไป

4. ช่วงการเตรียมตัวสมัครรับเลือกตั้งครั้งใหม่ สำหรับการเตรียมความพร้อมในการเลือกตั้งครั้งใหม่ของนักการเมืองท้องถิ่น เป็นกระบวนการที่สำคัญเพื่อรักษาฐานอำนาจทางการเมืองไว้

ให้นานที่สุดของนักการเมืองท้องถิ่น ซึ่งในขั้นตอนนี้การแสวงหาและการรวบรวมผู้สนับสนุนจะเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญอย่างมาก ในกระบวนการนี้จะเห็นได้ว่าเป็นกระบวนการที่กลับไปเริ่มต้นใหม่ในการแสวงหาเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจ ซึ่งหากระหว่างการมีอำนาจช่วงดำรงตำแหน่งทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นประสานความร่วมมือกับผู้สนับสนุนและติดต่อประสานงานอย่างสม่ำเสมอ ดำเนินการกำหนดนโยบายให้เป็นไปตามที่ผู้สนับสนุนร้องขอ การเตรียมตัวเพื่อลงสมัครรับเลือกตั้งครั้งใหม่ จึงไม่เป็นปัญหา อุปสรรคในการณรงค์หาเสียงเพื่อให้ได้รับการเลือกตั้งกลับมาเป็นนักการเมืองอีกครั้ง และยังเป็นกระบวนการ ขั้นตอนในการรักษาฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ไปในขั้นตอนเดียวกัน

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่า

1. ปัจจัยด้านครอบครัว จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างฐานอำนาจของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ของอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย พบว่าปัจจัยขั้นพื้นฐานที่ส่งผลให้นักการเมืองท้องถิ่นประสบความสำเร็จในการสมัครรับเลือกตั้งคือปัจจัยด้านครอบครัว นักการเมืองท้องถิ่นทุกคนได้รับการสนับสนุนในการสมัครเป็นนักการเมืองท้องถิ่น โดยเฉพาะครอบครัวที่เคยมีสมาชิกในครอบครัวเป็นนักการเมืองท้องถิ่น หรือมีสมาชิกในครอบครัวเป็นผู้นำท้องถิ่นและเป็นข้าราชการ หรือประกอบอาชีพเกี่ยวกับการก่อสร้าง ซึ่งปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้ครัวครัวสนับสนุนให้เป็นนักการเมืองท้องถิ่นคือเกียรติยศ ชื่อเสียง และผลประโยชน์อันจะเกิดขึ้นจากการมีอำนาจทางการเมือง

2. ปัจจัยด้านเครือญาติ ปัจจัยด้านนี้เปรียบเสมือนปัจจัยด้านครอบครัว เพราะสังคมชนบทมีการเคารพญาติพี่น้อง ซึ่งเสมือนเป็นครอบครัวเดียวกัน เมื่อมีสมาชิกในครอบครัวต้องการที่สมัครเป็นนักการเมืองท้องถิ่น ญาติจึงสนับสนุนอย่างเต็มที่เพื่อประสบความสำเร็จในการสมัครรับเลือกตั้งนักก็กล่าวได้ว่าเครือญาติเป็นปัจจัยด้านที่สนับสนุนให้มีการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น

3. ปัจจัยด้านเพื่อน จากการศึกษาพบว่าประชาชนในอำเภอคีรีมาศส่วนใหญ่เรียนโรงเรียนเดียวกัน เพราะมีโรงเรียนประจำอำเภออยู่แห่งเดียว ผู้ที่มีความสนใจในการเมืองท้องถิ่นส่วนใหญ่จึงมีเพื่อนมาก ทั้งเพื่อนหมู่บ้านเดียวกัน เพื่อนโรงเรียนเดียวกัน เพื่อนห้องเรียนเดียวกัน เพื่อนจึงเป็นปัจจัยที่ทำให้นักการเมืองประสบความสำเร็จในการเลือกตั้งและมีส่วนทำให้นักการเมืองสร้างฐานอำนาจได้ เพราะนักการเมืองท้องถิ่นจะคำนึงถึงปัจจัยด้านเพื่อนเป็นลำดับต่อจากปัจจัยด้านครอบครัวและปัจจัยด้านญาติเสมอ โดยเฉพาะเพื่อนที่มีตำแหน่งหน้าที่ หรือมีบทบาทสำคัญในหมู่บ้าน อาทิเช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ข้าราชการหรือผู้ประกอบการร้านค้า

4. ปัจจัยด้านผู้อุปถัมภ์ จะเห็นได้ว่าการก้าวเข้ามาเป็นนักการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นจนเป็นกระบวนการในการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง นักการเมืองนั้นๆ จะต้องเป็นผู้อุปถัมภ์เสมอ โดยเฉพาะผู้ที่สมควรรับเลือกตั้งให้เป็นนักการเมืองท้องถิ่นในตำแหน่งนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นตำแหน่งที่สามารถเอื้อประโยชน์ หรือตอบแทนผู้สนับสนุนได้ โดยการกำหนดนโยบายในการบริหาร ผู้ให้การอุปถัมภ์นักการเมืองส่วนใหญ่จะมีตำแหน่งหน้าที่สำคัญๆ ในประเทศและในจังหวัด เช่น รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นายกองกิจการบริหารส่วนจังหวัด หรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ที่ต้องการการตอบแทนของนักการเมืองท้องถิ่น โดยการเป็นตัวแทนในการลงพื้นที่ อยู่กับท้องถิ่นเพื่อรักษาฐานคะแนนเสียงหรือแสวงหาคะแนนเสียงสำหรับการเลือกตั้งครั้งต่อไป

5. ปัจจัยด้านผู้รับอุปถัมภ์ ปัจจัยด้านผู้รับอุปถัมภ์ก็มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าปัจจัยด้านอื่นๆ ที่ทำให้นักการเมืองท้องถิ่นสามารถสร้างฐานอำนาจทางการเมืองได้ เพราะผู้รับอุปถัมภ์ก็เปรียบเสมือนตัวแทนของนักการเมืองท้องถิ่นที่อยู่ในชุมชน อยู่ในหมู่บ้าน คอยรักษาคะแนนเสียงและแสวงหาคะแนนเสียงให้นักการเมืองท้องถิ่น ซึ่งประการสำคัญคือการรักษาสีหน้าไว้ให้เหนียวคู่ต่อสู่ทางการเมือง โดยการเจาะเข้าพื้นที่ที่เป็นฐานเสียงของกลุ่มต่อสู้นั้นเอง ผู้รับอุปถัมภ์ของนักการเมืองท้องถิ่นส่วนใหญ่จะอยู่ในกลุ่มของประชาชนทั่วไป หรือเป็นเพื่อที่ให้ความเคารพหรือให้การช่วยเหลือกันมาตลอด

6. ปัจจัยด้านเงินทุน ปัจจัยด้านเงินทุนเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุดในการที่นักการเมืองท้องถิ่นจะก้าวเข้ามาสร้างฐานอำนาจทางการเมือง ซึ่งนักการเมืองส่วนใหญ่แล้วจะใช้เงินทุนในการสมัครรับเลือกตั้งจากครอบครัว ยกเว้นผู้ที่สมัครเป็นนักการเมืองในตำแหน่งนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สามารถแสวงหาผู้สนับสนุนด้านเงินทุนเพื่อสมัครรับเลือกตั้งได้ ซึ่งแหล่งเงินทุนที่ให้การสนับสนุนนี้จะเป็นกลุ่มเดียวกับผู้อุปถัมภ์ เพราะนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นตำแหน่งที่สามารถตอบแทนผู้ให้การสนับสนุนได้ทั้งด้านนโยบายและงบประมาณ

จากการศึกษาการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลของอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย พบว่าทุกคนต้องการที่จะกลับมาเป็นนักการเมืองส่วนท้องถิ่นอีกครั้งในการเลือกตั้งครั้งหน้า โดยให้เหตุผลว่าต้องการที่จะปฏิบัติงานที่ยังค้างค้างในสมัยที่ผ่านมา และยังมีมั่นใจว่าผู้ที่ให้การสนับสนุนในการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมา ยังให้การสนับสนุนอยู่เช่นเดิม

สรุปว่าการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ของอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย มีกระบวนการและขั้นตอนในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในครั้งนี้ เป็นกระบวนการที่ผู้สนใจที่จะ

สมัครเป็นนักการเมืองท้องถิ่นปฏิบัติอยู่เป็นประจำ โดยใช้วิถีชีวิตของท้องถิ่นในการเสนอตัวโดยการร่วมงานที่เป็นสาธารณะ ซึ่งกระบวนการในการหาเสียงไม่เน้นการเป็นหลักการแต่จะเน้นกระบวนการเข้าถึงพื้นที่โดยการพูดคุย พบปะทั้งในภาวการณ์ปกติและเทศกาลต่างๆ และเมื่อเข้ามามีอำนาจทางการเมืองก็จะนำนโยบายที่เป็นกระบวนการในการหาเสียงมาปฏิบัติ โดยการกำหนดนโยบายหรือทบทวนนโยบายให้เอื้อประโยชน์ต่อผู้สนับสนุน ซึ่งถือว่าเป็นการประสานความร่วมมือในการเตรียมความพร้อมเพื่อลงสมัครรับเลือกตั้งในครั้งต่อไปในขั้นตอนเดียว ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในข้อที่หนึ่ง ด้านปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลของอำเภอคีรีมาศ จากการศึกษาพบว่า ครอบครัว เครือญาติ เพื่อน ผู้ให้การอุปถัมภ์ ผู้รับอุปถัมภ์ เงินทุน เป็นปัจจัยที่ทำให้นักการเมืองส่วนท้องถิ่นในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัยประสบความสำเร็จในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นนักการเมือง และเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่น โดยเฉพาะปัจจัยเหล่านั้นเป็นนักการเมือง เป็นข้าราชการ เป็นผู้นำท้องถิ่นหรือประกอบกิจการอันเป็นที่รู้จักของสังคมทั่วไปอย่างกว้างขวาง ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในข้อที่สอง

2. อภิปรายผลการวิจัย

ในกรณีศึกษาี้ พบว่านักการเมืองส่วนท้องถิ่นได้ใช้ปัจจัยทั้งหลายที่ประกอบกันภายในพื้นที่ เป็นเครื่องมือรักษาความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับปัจจัยที่สนับสนุนเพื่อสร้างฐานอำนาจทางการเมืองท้องถิ่น ดังนี้คือ

2.1 การใช้อำนาจทางการเมืองในการกำหนดนโยบาย ทบทวนนโยบายในการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้เอื้อประโยชน์ต่อผู้สนับสนุนในลักษณะการได้งานทำ ซึ่งก็จะมีผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นและปัจจัยที่สนับสนุน กล่าวคือประโยชน์ต่อปัจจัยด้านครอบครัว เครือญาติ เพื่อน ผู้อุปถัมภ์ ผู้รับการอุปถัมภ์ โดยมีประชาชนในพื้นที่เป็นผู้รับผลประโยชน์ลำดับสุดท้าย

2.2 การใช้อำนาจทางการเมืองในการแต่งตั้งให้เข้ามาเป็นนักการเมืองท้องถิ่น ในฐานะคณะผู้บริหารท้องถิ่น ในตำแหน่ง รองนายกฯ เลขานุการนายกและที่ปรึกษานายก เพื่อปัจจัยด้านครอบครัว เครือญาติ เพื่อน ผู้อุปถัมภ์ ผู้รับการอุปถัมภ์ ที่ให้การสนับสนุน เข้ามาใช้อำนาจทางการเมืองและมีผลประโยชน์ร่วมกัน

2.3 การใช้อำนาจทางการเมืองในการพิจารณาคัดเลือกคนในครอบครัว เครือญาติ เพื่อน ผู้อุปถัมภ์ ผู้รับการอุปถัมภ์ ที่ให้การสนับสนุนเข้ามา มีตำแหน่งหน้าที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในตำแหน่งลูกจ้าง

ด้วยปัจจัยทั้ง 3 ดังกล่าว ถือได้ว่าเป็นกลไกของการเมืองท้องถิ่นที่สำคัญ ที่นักการเมืองท้องถิ่นใช้เป็นกระบวนการและขั้นตอนในการเชื่อมต่อความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นและปัจจัยที่ให้การสนับสนุนให้ยึดติดและอยู่ภายใต้อิทธิพลการควบคุม ภายใต้กลไกของระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทย กลไกของระบบการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ และวัฒนธรรมการเมืองแบบไพร่ฟ้า ทำให้ประชาชนในพื้นที่ตกอยู่ภายใต้การชี้นำของปัจจัยที่ให้การสนับสนุนและนักการเมืองท้องถิ่น ทำให้นักการเมืองท้องถิ่นสามารถที่จะสร้างฐานอำนาจทางการเมืองและแสวงหาประโยชน์จากการเมืองท้องถิ่นได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ เอส เอ็น อีเซนส์เตด และ แอล โลนิงเกอร์ (S.N. Eisenstad and L.Roniger) ในเรื่องลักษณะพื้นฐานของระบบอุปถัมภ์

สำหรับการศึกษาการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ของอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัยนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า เรื่องการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองส่วนท้องถิ่นนั้น สามารถสรุปและเสนอประเด็นต่างๆ ได้ในระดับหนึ่งดังที่ผู้ทำการวิจัยและนำเสนอไปแล้วข้างต้น ซึ่งกระบวนการและขั้นตอนในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นขึ้นอยู่กับปัจจัยภายในและภายนอกที่มาคอยกำหนดให้เกิดพฤติกรรมในรูปแบบต่างๆ เมื่อนำทฤษฎีมาวิเคราะห์เปรียบเทียบและรองรับจะเห็นว่าเหตุผลที่สอดคล้องกับทฤษฎีสี่ทฤษฎี คือ ทฤษฎีเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์ และทฤษฎีความสัมพันธ์เชิงผลประโยชน์

ทฤษฎีเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์ ทฤษฎีนี้อธิบายความสัมพันธ์ทางสังคมและการเมืองของไทยเป็นความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์กับผู้ได้อุปถัมภ์ (Patron-client relation) ระบบอุปถัมภ์หมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคน 2 สถานภาพ โดยฝ่ายแรกมีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงกว่า (patrons) จะใช้อำนาจและปัจจัยต่างๆ ให้ความคุ้มครองต่ออีกฝ่ายหนึ่งที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่ต่ำกว่า (clients) ซึ่งฝ่ายหลังจะตอบแทน โดยการช่วยเหลือในเรื่องต่างๆ ไปและอุทิศตัวรับใช้ผู้อุปถัมภ์ ลักษณะดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่เสมอภาคกัน ในแนวนี้ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์และผู้ได้อุปถัมภ์จึงเป็นการแลกเปลี่ยนที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างคนสองกลุ่มดังกล่าว คือ ความสัมพันธ์จะเป็นการตอบแทนบุญคุณกัน โดยผู้อุปถัมภ์จะไม่มีวันเป็นหนี้บุญคุณของผู้ได้อุปถัมภ์เลย ความสัมพันธ์เช่นนี้ถูกควบคุมด้วยกฎทางจริยธรรมเป็นส่วนใหญ่

ผู้อุปถัมภ์มักจะอาศัยอำนาจ และทรัพยากรที่มีอยู่ให้บริการ หรือปกป้องคุ้มครองในลักษณะต่างๆ ต่อผู้ได้อุปถัมภ์ ขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งคือผู้ได้อุปถัมภ์จะต้องทำอะไรต่างๆ ตอบแทน

ความต้องการของผู้อุปถัมภ์ เช่น การช่วยเหลือในการต่อสู้และการช่วยเหลือทางด้านการเมือง เช่น การลงคะแนนเสียงตามที่ผู้อุปถัมภ์ชี้แนะ หรือเป็นหัวคะแนนให้ หรือให้ความช่วยเหลือในกรณีอื่นๆ อีกมากมาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของแมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber) ในเรื่องวิวัฒนาการมาจากระบบชนชั้นและสถานภาพทางสังคม (Class and Status) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพิ่มพงษ์ เชาวลิต และศรีสมภพ จิตรภรณ์ศรี ศึกษาเกี่ยวกับการหาเสียงอย่างไรให้เป็น ส.ส. (เพิ่มพงษ์ เชาวลิต และศรีสมภพ จิตรภรณ์ศรี 2533: 86)

ระบบอุปถัมภ์จะมีความเข้มแข็งและอิทธิพลมากมาย โดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนา เช่น ในสังคมหรือชุมชน เพราะในชุมชนต่างๆ จะมีคนกลุ่มเล็กๆ กลุ่มหนึ่งซึ่งจะมีจำนวนน้อยเป็นกลุ่มที่ได้เปรียบทางเศรษฐกิจ มีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีกว่าคนส่วนใหญ่ เพราะการกระจายรายได้ยังไม่ดีพอและไม่เป็นธรรม คนกลุ่มนี้จะใช้ความได้เปรียบดังกล่าวให้ความคุ้มครองและช่วยเหลือคนส่วนใหญ่ จนคนส่วนใหญ่ที่อยู่ในชุมชนยอมเข้ามาอยู่ใต้อุปถัมภ์ ยอมทำตามที่ผู้อุปถัมภ์แนะนำหรือชี้แนะอย่างขาดเหตุผล เพราะผู้ใต้อุปถัมภ์มีความเสียเปรียบอยู่ตลอดเวลา การสร้างระบบอุปถัมภ์ขึ้นในลักษณะนี้มักสร้างได้ง่ายและใช้เวลาไม่นานหากผู้อุปถัมภ์มีฐานะทางการเงินดีมาก ในกระบวนการเลือกตั้ง ผู้มีเงินหาเสียงจำนวนมากและมักจะใช้เงินหาเสียงอย่างไม่มีขีดจำกัดในแทบทุกวิถีทาง จึงอยู่ในฐานะอุปถัมภ์และมีโอกาสได้รับเสียงจำนวนมากด้วย โดยผู้อุปถัมภ์คนหนึ่งจะมีผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์จำนวนไม่แน่นอน และผู้รับอุปถัมภ์คนหนึ่งอาจยอมรับการอุปถัมภ์จากผู้อุปถัมภ์หลายคนในขณะเดียวกัน หรืออาจเปลี่ยนผู้อุปถัมภ์คนใหม่ได้ หรือสามารถจะยกตัวเองเป็นผู้อุปถัมภ์ระดับรอง คือเป็นทั้งผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ อยู่ภายใต้อุปถัมภ์อีกคนหนึ่งหรือหลายคนก็ได้ แต่ลักษณะความสัมพันธ์ต่อกันจะไม่เปลี่ยนแปลงกล่าวคือ ผู้อุปถัมภ์จะให้ความคุ้มครองและความช่วยเหลือต่างๆ ขณะที่ผู้รับอุปถัมภ์ก็จะยอมทำตามคำแนะนำ หรือการชี้แนะของผู้อุปถัมภ์ หรือทำการช่วยเหลือผู้อุปถัมภ์ในเรื่องต่างๆ ทั้งในด้านสังคม การเมือง เช่น การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งตามผู้อุปถัมภ์ที่ต้องการ เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ ทฤษฎีความสัมพันธ์ในเชิงผลประโยชน์การเมืองกับผลประโยชน์เป็นสิ่งที่เกี่ยวพันกันอย่างใกล้ชิด ไม่เว้นแม้แต่การเมืองในระดับท้องถิ่น เพราะโดยธรรมชาติของประชาชนหรือบุคคลโดยทั่วไป มักจะสนใจในสิ่งที่ตนจะได้รับตอบแทนมากกว่าการเสียสละ และเป็นหลักการขั้นมูลฐานอย่างหนึ่งว่า การเมืองมักเป็นกิจกรรมของมนุษย์ที่เป็นไปเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ตอบแทนของบุคคลบางคนหรือบางกลุ่ม ผลประโยชน์ของบุคคลใดก็หมายถึง สภาวะการณ์ที่บุคคลนั้นได้ประโยชน์ตอบแทน หรืออีกนัยหนึ่งได้แก่ประโยชน์ที่บุคคลจะแสวงได้จากสภาวะการณ์ใดๆ ซึ่งสอดคล้องกับคำอธิบายของ Peter M. Blau ถึงการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ว่าเป็นการกระทำโดยสมัครใจบุคคลที่ถูกจูงใจโดยผลตอบแทนที่คาดว่าจะ

จะได้รับจากผู้อื่น และสอดคล้องกับงานวิจัยของจรรยา สุภาพ เรื่องระบบการเมืองเปรียบเทียบ (ประชาธิปไตย-เผด็จการ) และหลักวิเคราะห์การเมืองแผนใหม่ (จรรยา สุภาพ 2519: 185)

ภายใต้ความสัมพันธ์ของนักการเมืองท้องถิ่นกับผู้ให้การสนับสนุน ซึ่งมี ความสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้งและแนบแน่น ดังที่กล่าวมาแล้วในข้างต้น ชุมชนที่รวมตัวกันเป็นเขต เลือกตั้งนั้นเป็นที่มาของนักการเมืองที่จะเข้าสู่การเมืองระดับท้องถิ่นท้องถิ่น เข้าทำหน้าที่ใน กระบวนนิติบัญญัติและบริหาร และใช้อำนาจทางการเมืองบริหารท้องถิ่น นักการเมืองท้องถิ่นมี ความจำเป็นที่จะต้องสร้างอำนาจและอิทธิพลเหนือผู้ให้การสนับสนุนตน เพื่อที่จะสามารถชนะ การเลือกตั้งและเข้าสู่อำนาจทางการเมือง เพื่อเป็นพื้นฐานในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองใน กระบวนการต่อไป

ในกรณีศึกษาพบว่า นักการเมืองท้องถิ่นใช้กลุ่มตัวแทนต่างๆ ในการรวบรวมความ ต้องการของชุมชนและเป็นตัวแทนที่สำคัญที่ใช้เชื่อมต่อแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่าง นักการเมืองท้องถิ่นกับประชาชน ซึ่งมีบทบาทที่สำคัญยิ่งในการเลือกตั้งเปรียบเสมือนเป็น หัวคะแนนที่สำคัญของนักการเมืองท้องถิ่นนั้นๆ และหากว่านักการเมืองนั้นชนะการเลือกตั้งเป็น นักการเมืองท้องถิ่น ซึ่งหมายถึงการครอบครองอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่น ที่สามารถบันดาลให้ เกิดผลประโยชน์อื่นๆ ได้ กลุ่มผู้สนับสนุนเหล่านี้ เป็นกลุ่มที่จะได้รับการตอบแทนทั้งทางด้าน ทรัพย์สิน และรวมถึงอิทธิพลที่ใช้ในการคุ้มครอง นอกจากนี้กลุ่มผู้สนับสนุนเหล่านี้ยังสามารถมี อิทธิพลเหนือประชาชนในชุมชนได้ด้วยในลักษณะของการเป็นผู้สนิท หรือเป็นผู้ได้อุปถัมภ์ของ นักการเมืองท้องถิ่น ซึ่งบางคนนั้นผู้นำท้องถิ่นและพ่อค้าประชาชนก็ให้ความเกรงใจอยู่ไม่น้อย

จากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัยพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างระบบราชการกับผู้นำ ท้องถิ่นนั้น เป็นกลไกที่สำคัญยิ่งที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสามารถหาผลประโยชน์ได้ทั้งสองกลไกนี้ เพราะความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์ที่นักการเมืองท้องถิ่นอุปถัมภ์ข้าราชการ และผู้นำท้องถิ่น ต่างๆ ประกอบกับการที่นักการเมืองท้องถิ่นหรือผู้ให้การสนับสนุนนักการเมืองท้องถิ่นเป็นผู้ที่มี ชื่อเสียง สร้างผลงานให้กับท้องถิ่นไว้มาก จึงไม่เป็นการยากที่จะหาประโยชน์จากทั้งสองกลไก ซึ่ง การใช้กลไกทั้งสองเป็นเครื่องมือในการสร้างประโยชน์ให้กับท้องถิ่น เพราะผลตอบแทนที่ได้รับ นั้นย่อมเป็นสิ่งที่แสดงถึงศักยภาพของนักการเมืองที่มีความสามารถในการประสานงานกับ หน่วยงานต่างๆ สร้างความเจริญให้กับท้องถิ่นได้ ผลที่ได้รับก็คือการยอมรับในตัวนักการเมือง ท้องถิ่นนั้นจากประชาชน

จากการสังเกตการณ์ยังพบว่าอิทธิพลของนักการเมืองท้องถิ่นและผู้ให้การสนับสนุน นักการเมืองท้องถิ่น สร้างความเกรงใจให้กับทั้งข้าราชการและผู้นำท้องถิ่น และสามารถสร้าง ประโยชน์ให้กับตัวนักการเมืองท้องถิ่นตลอดจนผู้ให้การสนับสนุน ซึ่งสามารถช่วยเหลือในด้าน

การเลือกตั้งได้เป็นอย่างดี ผลตอบแทนที่นักการเมืองท้องถิ่นจะมีให้แก่ข้าราชการและผู้นำท้องถิ่นที่เห็นได้ชัดเจนก็คือ เมื่อเข้าดำรงตำแหน่งนักการเมืองท้องถิ่นแล้วก็จะประสานถึงผู้ที่อุปถัมภ์ตน ซึ่งมีอำนาจทางการเมืองที่เหนือกว่าหรือเป็นข้าราชการระดับสูงสนับสนุนข้าราชการ ทางด้านยศตำแหน่ง ความดีความชอบหรือโยกย้ายตำแหน่งไปสู่ตำแหน่งที่มีอำนาจมากกว่าเดิม ซึ่งนั่นก็จะ เป็นประโยชน์ในการใช้อำนาจเพื่อช่วยเหลือในด้านการเลือกตั้งได้เป็นอย่างดี ส่วนผู้นำท้องถิ่นก็ช่วยเหลือสนับสนุนในการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น หรือสนับสนุนในการเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น หรือที่เรียกว่าเป็นการสนับสนุนด้านฐานคะแนนเสียงและนอกจากนี้ยังพยายามสนับสนุนอื่นๆ ให้ได้รับประโยชน์จากการบริหารงานท้องถิ่นของตน เช่นการได้โครงการก่อสร้างของกลุ่มผู้สนับสนุนที่เป็นผู้รับเหมาก่อสร้าง หรือสนับสนุนให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองของท้องถิ่น ตามอำนาจของตน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เดชะ สิทธิสุทธิ ในเรื่องการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มการเมืองในเมืองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่ม “สันติธรรม” ในเทศบาลเมืองนครปฐม (เดชะ สิทธิสุทธิ : 2541)

ผลประโยชน์ตอบแทนเมื่อนักการเมืองท้องถิ่นได้รับตำแหน่งที่มีต่อชุมชนนั้น ก็คือความเจริญให้กับท้องถิ่น แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของชุมชน ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน โดยพยายามกำหนดนโยบาย ผลักดันโครงการและงบประมาณที่เป็นประโยชน์มาให้กับชุมชนที่ให้การสนับสนุน เช่น โครงการก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก หรือถนนลาดยาง โครงการขุดคลองเพื่อการเกษตร เป็นต้น นอกจากนี้สิ่งที่นักการเมืองท้องถิ่นไม่สามารถทะเลาะได้คือการอุปถัมภ์ช่วยเหลือกลุ่มผู้ที่ทำให้การสนับสนุนตนจนได้ดำรงตำแหน่ง และให้การช่วยเหลือในการเลือกตั้ง โดยอาศัยอำนาจในการดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นฐานอำนาจในการอุปถัมภ์ หรือประสานการอุปถัมภ์ ดังที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่ากระบวนการดังกล่าวนี้ ได้มีความสัมพันธ์ในเชิงผลประโยชน์ในเชิงผลประโยชน์ระหว่างกลุ่มกับองค์กรต่างๆ ในระดับต่างๆ อย่างแนบแน่น ภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของสังคมไทย

การสร้างฐานอำนาจทางการเมือง ความสัมพันธ์ในเชิงอำนาจ และอิทธิพล บุคคลที่มาเป็นนักการเมืองท้องถิ่นมีแรงจูงใจต่างๆ กัน ถึงแม้ว่าเราจะมองรวมๆ ว่าเป็นผู้ที่อยากแสวงหาอำนาจ ฐานะทางการเมือง สังคม รวมทั้งพิทักษ์หรือสร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของตนเอง และพรรคพวก แต่นักการเมืองท้องถิ่นที่มีความคิดหรือจิตสำนึกในระดับต่างๆ ที่อยากทำประโยชน์ให้กับท้องถิ่นก็ยังมีอยู่พอสมควร หรือในระดับต่างๆ กัน ทั้งที่เป็นจิตสำนึกของตนเอง หรือของเพื่อนพ้อง กลุ่มผู้ให้การสนับสนุน และทั้งเกิดจากแรงผลักดันจากประชาชนในหมู่บ้านของตน หรือในระดับท้องถิ่น สอดคล้องกับการศึกษาของวิทยา เชียงกุล ในเรื่องรัฐประหารเมืองไทย (วิทยา เชียงกุล 2535: 108)

ภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ในโครงสร้างสังคมไทย อำนาจและผลประโยชน์เป็น ประโยชน์เกื้อกูลซึ่งกันและกัน “อำนาจ” มีความหมายในเชิงความสามารถและความพร้อมที่จะ จัดการให้เป็นไปตามที่ผู้ใช้อำนาจนั้นต้องการ ผู้นำจะมีอำนาจในกลุ่มได้ จะต้องมีความสามารถ และพร้อมที่จะแก้ไขปัญหาต่างๆ ในกลุ่มได้ การจะมีอำนาจได้ขึ้นอยู่กับว่ามีอำนาจ มีความพร้อมใน ด้านทรัพยากรต่างๆ มากกว่าสมาชิกกลุ่มคนอื่นๆ ทรัพยากรเหล่านั้น ได้แก่ อำนาจ เงิน ความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร เทคโนโลยีและองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนภดล สุคนธวิธ ในเรื่องพรรค การเมืองไทยกับการเมืองท้องถิ่น: ผลประโยชน์และฐานอำนาจ (นภดล สุคนธวิธ 2539: 172)

ในการศึกษาการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาล ตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ของอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย พบว่าประชาชนในท้องถิ่น ไม่สนใจนโยบายในการรณรงค์หาเสียงเพื่อการเลือกตั้งของนักการเมืองท้องถิ่นมากนัก แต่จะให้ความสนใจในตัวผู้สมัครและกลุ่มผู้ที่ให้การสนับสนุนนักการเมืองท้องถิ่นนั้นมากกว่า การไป เลือกตั้งยังต้องอาศัยการชักจูง โน้มน้าว และถูกชี้นำในการเลือกตั้ง ทั้งนี้การใช้สิทธิเลือกตั้งยังมีทัศนคติที่ไม่ถูกต้องตามหลักประชาธิปไตย ยังมีทัศนคติในการเลือกตั้งที่ยึดติดกับตัวบุคคล มากกว่า เมื่อพิจารณาถึงลักษณะทางวัฒนธรรมการเมืองท้องถิ่น ยังคงปรากฏวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าที่ชัดเจน มีการยอมรับในสถานะของบุคคลที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจที่เหนือกว่า และผูกพันกันอย่างแนบแน่นด้วยระบบอุปถัมภ์ โดยลักษณะภาพรวมดังกล่าวมานี้ ข่อม ทำให้นักการเมืองท้องถิ่นสามารถสร้างฐานอำนาจทางการเมืองและอิทธิพลได้เหนือประชาชน และกลุ่มผู้สนับสนุนในท้องถิ่น

การใช้แนวคิดและทฤษฎีต่างๆ เพื่อสนับสนุนการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ก็เพราะว่าแต่ละแนวคิดและทฤษฎีที่กล่าวมาได้อธิบายหลักการและเหตุผลในเรื่องที่เป็นองค์ประกอบของ กระบวนการต่างๆ ในการตัดสินใจของบุคคลที่จะมีพฤติกรรมในการตัดสินใจที่จะกระทำสิ่งหนึ่ง สิ่งใดลงไป ด้วยแรงกระตุ้นจากภายใน จึงส่งผลให้เกิดการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของ นักการเมืองท้องถิ่นขึ้น

ระบบอุปถัมภ์ เป็นตัวกำหนดที่ส่งผลให้เกิดการตอบสนองต่อกันทั้งทางตรงและ ทางอ้อม ผู้อุปถัมภ์มักจะอาศัยอิทธิพลและทรัพยากรที่มีอยู่ให้บริการ หรือปกป้องคุ้มครองใน ลักษณะต่างๆ ต่อผู้รับอุปถัมภ์ ในขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งคือผู้รับอุปถัมภ์จะต้องทำอะไรต่างๆ ตอบ แทนความต้องการของผู้อุปถัมภ์ หรืออาจเรียกได้ว่าระบบอุปถัมภ์นำไปสู่ระบบประโยชน์ต่างตอบแทน ซึ่งการช่วยเหลือในการต่อสู้และการต่อสู้ทางด้านการเมือง เช่นการลงคะแนนเสียงตามที่ผู้อุปถัมภ์ชี้แนะ หรือเป็นหัวคะแนนให้ หรือให้ความช่วยเหลือในกรณีอื่นๆ อีกมากมาย ผู้อุปถัมภ์นั้น เป็นได้ทั้ง นักการเมือง ข้าราชการ ประชาชนทั่วไป

ความสัมพันธ์ในเชิงผลประโยชน์ เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับข้าราชการและผู้นำท้องถิ่น เพื่อต้องการที่จะได้รับการช่วยเหลือจากอำนาจทางการเมือง หลังจากผู้สมัครที่ให้การสนับสนุนเข้ามาเป็นนักการเมืองท้องถิ่น โดยนักการเมืองท้องถิ่นจะมีการตอบแทนผู้ให้การสนับสนุน โดยการเป็นตัวกลางให้ผู้อุปถัมภ์ตนซึ่งมีอำนาจเหนือกว่าตอบแทนตามที่ผู้สนับสนุนต้องการ แต่ยังคงเป็นประโยชน์ในทางการเมืองของตนอยู่ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการชักจูง โน้มน้าวสะกดขี่ในการเลือกตั้ง ทั้งนี้การใช้สิทธิเลือกตั้งโดยวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า มีการยอมรับในสถานะของบุคคลที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจที่เหนือกว่า และผูกพันกันอย่างแนบแน่น โดยลักษณะภาพรวมดังกล่าวมานี้ ย่อมทำให้นักการเมืองท้องถิ่นสามารถสร้างฐานอำนาจทางการเมืองและอิทธิพลได้เหนือประชาชน และกลุ่มผู้สนับสนุนในท้องถิ่น และสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น

ในการวิจัยนี้มีข้อดีในส่วนที่ ผู้ที่ถูกศึกษา คือ นักการเมืองส่วนท้องถิ่นในอำเภอศรีมหา จังหวัดสุโขทัย ให้ความร่วมมือเป็นอย่างมากสะดวกในการเข้าพบ และแสดงออกถึงความจริงใจในการให้ข้อมูล ข้อสอบถามทั้งในประเด็นการวิจัยและนอกประเด็น ซึ่งถือว่ามีความสำคัญต่อการศึกษาวิจัย อีกทั้งข้อมูลเอกสารอันเป็นหัวใจหลักของการวิจัยครั้งนี้ ได้ถูกรวบรวมไว้เป็นระบบดี ของแหล่งข้อมูลต่างๆ ทั้งในมหาวิทยาลัยต่างๆ และในท้องถิ่นอำเภอศรีมหา จังหวัดสุโขทัย จึงทำให้การรวบรวมข้อมูลเป็นไปได้ด้วยดี

ในข้อด้อยของการวิจัยที่พบคือ การวิเคราะห์ข้อมูลที่มีเนื้อหาค่อนข้างมาก และกระจัดกระจายอยู่ในหลายๆ ที่ และหลายๆ แห่ง ซึ่งอาจจะนำมาเสนอไม่ครบทุกภาคส่วน แต่ทั้งนี้ข้อมูลที่รวบรวมมาได้ และวิเคราะห์แล้วนั้นก็มีความชัดเจนและตอบปัญหาและวัตถุประสงค์ได้ครบถ้วน ในด้านการตีความผู้วิจัยยังขาดประสบการณ์อาจจะทำให้การตีความด้อยค่าลงไป

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

3.1.1 นักการเมืองท้องถิ่นอาศัยระบบอุปถัมภ์ในการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง

นักการเมืองท้องถิ่นเป็นตัวแทนของประชาชนในการเข้ามาควบคุมดูแลและใช้อำนาจรัฐ ฉะนั้นนักการเมืองท้องถิ่นจึงเปรียบเสมือนตัวกลางระหว่างอำนาจของประชาชน และอำนาจของรัฐ ซึ่งเป็นอำนาจที่มีความสำคัญตามบัญญัติแห่งกฎหมายในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งนั่นก็หมายความว่านักการเมืองท้องถิ่นต้องเป็นตัวแทนของประชาชนและเป็นตัวแทนของท้องถิ่น ปกป้องดูแลผลประโยชน์โดยส่วนรวมให้เป็นไปเพื่อประชาชนและท้องถิ่นให้มากที่สุด ตลอดจน

ป้องกันมิให้องค์กรใดๆ สามารถเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ได้ แต่ถ้านักการเมืองท้องถิ่นอาศัยอำนาจทางการเมืองอันชอบธรรมจากการเลือกตั้งของประชาชนเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ก็ยากที่ระบบการปกครองท้องถิ่นจะมีความเข้มแข็ง ยกที่ประชาชนและท้องถิ่นจะได้รับการพัฒนาอย่างแท้จริง อาจกล่าวได้ว่าประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจหากนักการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งมาแล้วไม่ดีก็จะได้ไม่ได้รับการเลือกตั้งอีกในครั้งต่อไป แต่ในความเป็นจริงระบบอุปถัมภ์มีอิทธิพลต่อระบบการเมืองท้องถิ่นอย่างมาก แท้จริงแล้วประชาชนน่าจะตัดสินใจเลือกตั้งจากพฤติกรรมของตัวนักการเมืองกลับกลายเป็นผู้รับอุปถัมภ์และเป็นเครื่องมือในการหาเสียงของนักการเมือง นั่นก็หมายความว่าหากนักการเมืองท้องถิ่นผู้ใดที่สามารถใช้ระบบอุปถัมภ์ในท้องถิ่นมากเท่าไรก็จะได้รับการเคารพ นับถือ ยกย่องตามวัฒนธรรมการเมืองแบบไพร่ฟ้าที่ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมองว่านักการเมืองเหล่านี้เป็นผู้มีบุญ และวาสนา ซึ่งระบบอุปถัมภ์นี้จะเป็ปัจจัยที่สำคัญในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นอย่างความมั่นคง และจะทำให้ให้นักการเมืองท้องถิ่นนั้นๆ สามารถชนะการเลือกตั้งทุกครั้ง ซึ่งก็เท่ากับว่านักการเมืองท้องถิ่นสามารถเข้ามามีอำนาจทางการเมืองอย่างเด็ดขาดและใช้ระบบอุปถัมภ์ในการแสวงหาประโยชน์อย่างไม่จบสิ้น ยกที่องค์กรใดจะเข้ามาตรวจสอบ

ผู้วิจัยขอเสนอให้สถาบันพระปกเกล้าเป็นหน่วยงานหลักในการปลูกฝังค่านิยมอุดมการณ์ ความรู้ที่ถูกต้องให้กับนักการเมืองท้องถิ่น เพราะสถาบันพระปกเกล้าเป็นสถาบันสำคัญในการส่งเสริมการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยทุกระดับ ในด้านความรู้สำหรับนักการเมืองที่เข้ามาเป็นตัวแทนประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่น สร้างจิตสำนึกให้กับนักการเมืองในการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ของประชาชนและท้องถิ่น ปลูกฝังค่านิยมอุดมการณ์และปรัชญาการทำงานที่ถูกต้อง ซึ่งหากพัฒนาให้นักการเมืองท้องถิ่นมีค่านิยมที่ถูกต้อง มีอุดมการณ์ที่สูงขึ้นทางการเมืองท้องถิ่น และอุดมการณ์ในการรักษาผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น ก็จะทำให้สามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความยั่งยืน

3.1.2 การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น โดยการทุจริตการเลือกตั้ง การทุจริตการเลือกตั้งในทางการเมืองท้องถิ่นยังปรากฏให้เห็นในการเลือกตั้งทุกครั้ง ไม่ว่าจะเป็นการแจกเงิน แจกสิ่งของหรือสัญญาว่าจะให้ โดยเฉพาะนักการเมืองท้องถิ่นตำแหน่งนายกองค์กรปกครองท้องถิ่น โดยหลักแล้วระบอบประชาธิปไตยจะเกิดขึ้นในการปกครองได้นั้นประชาชนซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญในการปกครองต้องมีความรู้ความเข้าใจในทางการเมืองการปกครองระดับหนึ่ง ประชาชนต้องมีความสำนึกในสิทธิและหน้าที่ความเป็นพลเมือง รู้จักความรับผิดชอบต่อส่วนรวมในการเลือกตั้ง อีกทั้งต้องมีทัศนคติและอุดมการณ์ทางการเมืองเป็นอย่างดี ซึ่งการเมืองการปกครองท้องถิ่นก็เช่นเดียวกัน แต่การเมืองการปกครองท้องถิ่นปัจจุบันประชาชน

ยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ขาดอุดมการณ์ทางการเมืองที่ถูกต้อง ขาดจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อส่วนรวมจากผลกระทบทางการเมืองที่มาจาก การเลือกตั้งของ การเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ประกอบกับประชาชนส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อย ปัจจัยของความยากจน จึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์และระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นยังคงอยู่ จึงเป็นปัจจัยที่เอื้อให้นักการเมืองท้องถิ่นแสวงหาผลประโยชน์และสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่นอย่างมั่นคง

ผู้วิจัยขอเสนอให้กระทรวงศึกษาธิการมอบนโยบายให้สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศึกษาวิจัยเพื่อให้ทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจต่อการเมืองการปกครองท้องถิ่นของประชาชนทั่วไป โดยให้ส่งการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกจังหวัดดำเนินการพร้อมนำเสนอในรูปแบบของการจัดหลักสูตรการสอนเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ การพัฒนาจิตสำนึกทางการเมือง ต่อสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานศึกษา และให้สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานศึกษา นำเสนอต่อกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาระบบการศึกษาทุกระดับชั้นการศึกษาในภาพรวมของประเทศ โดยมุ่งหวังให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักทฤษฎี ปรัชญาในการเมืองการปกครองในท้องถิ่น เพื่อสร้างจิตสำนึกในการเป็นพลเมืองตั้งแต่เยาวชน ซึ่งปฏิบัติให้ครบทุกด้านอย่างต่อเนื่องและให้ความสำคัญอย่างจริงจัง จากนั้นจึงตราเป็นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยความเห็นชอบของรัฐสภา ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และมอบเป็นนโยบายให้เขตพื้นที่การศึกษาจัดหลักสูตรการศึกษาให้เหมาะสมกับท้องถิ่น ต่อไป

3.1.3 การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นโดยอาศัยระบบราชการและเจ้าหน้าที่รัฐ ระบบราชการและเจ้าหน้าที่รัฐทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ตลอดจนเจ้าหน้าที่รัฐที่สังกัดท้องถิ่น ถือว่าเป็นระบบราชการที่เป็นกลไกสำคัญในทางการเมืองการปกครองและการเลือกตั้งของท้องถิ่น เพราะระบบราชการเป็นหน่วยงานที่ควบคุม ดูแลการปกครองท้องถิ่นตามบัญญัติแห่งกฎหมาย การปกครองท้องถิ่นเป็นเสมือนพื้นฐานในการสอนให้ประชาชนรู้จักการปกครองตนเอง การมีส่วนร่วมในการบริหารและพัฒนาท้องถิ่นตามหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งระบบราชการและประชาชนควรเป็นกลไกสำคัญในการถ่วงดุลอำนาจของนักการเมืองท้องถิ่นให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการปกครอง แต่การเมืองท้องถิ่นปัจจุบันยังชัดเจนในเรื่องของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ จึงปรากฏความร่วมมือและแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กันระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับเจ้าหน้าที่ที่อยู่ในระบบราชการ ส่งผลให้นักการเมืองท้องถิ่นมีอิทธิพลและอำนาจ ได้รับความเคารพยำเกรง จึงสามารถผูกขาดทางการเมืองท้องถิ่น และจะสืบต่อเป็นทายาทในการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง หากนักการเมืองไม่มี

อุดมการณ์ในการทำเพื่อส่วนรวม ทำเพื่อท้องถิ่นอย่างแท้จริง นั่นก็หมายความว่าประชาชนและท้องถิ่นจะได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงและต่อเนื่อง ไม่มีวันจบสิ้น

ผู้วิจัยขอเสนอให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นหน่วยงานหลักในการสร้างความรู้ความเข้าใจในทางการเมืองท้องถิ่น และอุดมการณ์ทางการเมืองท้องถิ่นที่ถูกต้องให้กับประชาชน และนักการเมืองท้องถิ่น โดยมอบเป็นนโยบายให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดลงพื้นที่ในการสร้างจิตสำนึก อุดมการณ์ทางการเมืองให้กับประชาชนและนักการเมืองอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ ทั้งในช่วงไม่มีการเลือกตั้งและเน้นหนักเพิ่มความถี่ในระหว่างที่จะมีการเลือกตั้งด้วยสื่อต่างๆ ตลอดจนเพิ่มบุคลากรในการสืบสวนสอบสวนให้เหมาะสมกับการตรวจสอบการกระทำผิดของนักการเมืองท้องถิ่น เพื่อเป็นการกระตุ้นและเร้าให้เกิดความตื่นตัวทางการเมืองการปกครองให้เกิดกับประชาชนและนักการเมืองท้องถิ่นตลอดเวลา

อีกหน่วยงานที่ผู้วิจัยขอเสนอ คือคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ต้องเป็นหน่วยงานในการพัฒนาจิตสำนึกและกวดขัน ลงโทษ ต่อของข้าราชการที่ไม่เป็นกลางทางการเมืองและข้าราชการที่มีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางการเมืองอย่างหนักและเด็ดขาด สร้างจิตสำนึกในทางการเมืองที่ถูกต้องต่อเจ้าหน้าที่รัฐในสังกัด โดยการจัดเป็นหลักสูตรการอบรมสัมมนา พัฒนาให้ระบบราชการใช้ระบบคุณธรรมในการบริหารตามสายงานผู้บังคับบัญชา เลิกใช้ระบบอุปถัมภ์ไม่ให้ระบบการเมืองมาครอบงำ สร้างอุดมการณ์ในการทำงานและปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง

3.1.4 จำกัดนักการเมืองท้องถิ่นไม่ให้สร้างฐานอำนาจทางการเมือง โดยกำหนดกำหนดหลักเกณฑ์ เป็นขั้นตอนดังนี้

1) หากองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีการยกฐานะมาแล้ว 10 ปี ให้ยุบองค์การบริหารส่วนตำบลแล้วจัดตั้งให้เป็นเทศบาลตำบล เพื่อเป็นการจำกัดนักการเมืองที่ไม่ดีเข้ามามีอำนาจทางการเมือง เพราะการเลือกตั้งรูปแบบเทศบาลจะแบ่งเป็นเขตการเลือกตั้งเป็น 2 เขต ซึ่งนักการเมืองที่ไม่ดีก็จะไม่ได้รับการยอมรับและไม่ได้คะแนนเสียงจากหมู่บ้านอื่น

2) ให้นายกเทศบาลมีวาระการดำรงตำแหน่งไม่เกิน 2 วาระติดต่อกัน เพื่อจำกัดการสั่งสมอำนาจ และอิทธิพลและให้เว้นวรรคทางการเมือง 1 วาระ จึงจะลงสมัครรับเลือกตั้งได้

3) จัดให้มีการลงคะแนนเสียงประเมินการปฏิบัติหน้าที่ของนักการเมืองท้องถิ่น จากประชาชนทั่วไปในลักษณะลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ว่า ผ่านหรือไม่ผ่าน ในการปฏิบัติหน้าที่ ทุก 2 ปี

4) หากผลการประเมินไม่ผ่านให้ผู้ว่าราชการจังหวัดออกคำสั่งปลด แล้วให้ท้องถิ่นจัดให้มีการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างภายใน ภายใน 30 วัน โดยให้ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งมีวาระเท่าที่เหลือของสภา

5) ผู้ที่ถูกผู้ว่าราชการจังหวัดมีคำสั่งปลดจากตำแหน่ง กรณีประชาชนลงคะแนนเสียงไม่ผ่านในการปฏิบัติงาน ให้เว้นวรรคทางการเมือง 1 วาระ จึงจะสามารถลงรับสมัครการเลือกตั้งได้อีกครั้ง

ผู้วิจัยขอเสนอให้กระทรวงมหาดไทย ดำเนินการจัดทำรายละเอียดตราเป็นพระราชบัญญัติตามเงื่อนไขข้างต้น นำเสนอรัฐสภาเพื่อพิจารณา เมื่อผ่านการพิจารณาให้บังคับใช้วันถัดจากประกาศในราชกิจจานุเบกษา

3.1.5 ควรปรับปรุงกฎหมายผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ทางการเมืองท้องถิ่นให้มากขึ้น โดยกำหนดให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งนักรการเมืองท้องถิ่นมีอายุไม่ต่ำกว่า 15 ปีบริบูรณ์ โดยให้นับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคมของปีที่มีการเลือกตั้ง แทนกำหนดเดิมที่ให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งให้มีอายุ 18 ปี บริบูรณ์ เพราะการปกครองท้องถิ่น มีลักษณะความใกล้ชิดประชาชน บำบัดทุกข์บำรุงสุขของประชาชน พัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญครบทุกด้าน เหมือนกับการปกครองท้องที่ ซึ่งมีกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้บริหารและปกครอง ซึ่งผู้ที่มีสิทธิออกเสียงการเลือกตั้ง กำนัน ผู้ใหญ่บ้านต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 15 ปีบริบูรณ์ เพราะผู้ที่มีอายุ 15 ปี ในท้องถิ่นปัจจุบันเป็นผู้ที่มีความรู้ รับการปลูกฝังอุดมการณ์ทางการเมืองที่ถูกต้องจากสถานศึกษา

ผู้วิจัยขอเสนอให้กระทรวงมหาดไทย ดำเนินการจัดทำรายละเอียดตราเป็นพระราชบัญญัตินำเสนอรัฐสภาเพื่อพิจารณา เมื่อผ่านการพิจารณาให้บังคับใช้วันถัดจากประกาศในราชกิจจานุเบกษา

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ถือว่าการเริ่มต้นของความสนใจที่กำลังเกิดขึ้นในการเมืองการปกครอง ซึ่งการเมืองในระดับท้องถิ่นถือว่าเป็นหัวใจหลักในการพัฒนาการเมืองการปกครองของประเทศ โดยมีนักรการเมืองส่วนท้องถิ่นมีความสำคัญในฐานะพื้นฐานของสังคมประเทศชาติ ผู้วิจัยเห็นว่ายังมีประเด็นการศึกษามากมายที่น่าสนใจสำหรับการศึกษา ซึ่งผลการศึกษานี้หากถูกนำมาใช้จะเกิดประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเมืองการปกครองของประเทศทุกระดับ

3.2.1 ควรมีการศึกษาการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักรการเมืองท้องถิ่นกรณีศึกษาสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยศึกษาถึงกระบวนการและขั้นตอน รวมถึงปัจจัยที่สนับสนุนให้สามารถสร้างฐานอำนาจทางการเมืองท้องถิ่น

3.2.2 ควรมีการศึกษาการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น เปรียบเทียบระหว่างนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล กับ นายกองจัดการบริหารส่วนตำบล โดยศึกษา ถึงกระบวนการและขั้นตอน รวมถึงปัจจัยที่สนับสนุนให้สามารถสร้างฐานอำนาจทางการเมือง ท้องถิ่น

3.2.3 ควรมีการศึกษาพฤติกรรมการณ์การสนับสนุนการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง ท้องถิ่นของประชาชนในท้องถิ่น จากความแตกต่างของบริบททางสังคม เช่น อาชีพ ฐานะทาง สังคมและมุมมองต่อการเมือง

3.2.5 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่เป็นแนวทางการแก้ไขปัญหา การผูกขาดทาง การเมืองของนักการเมืองส่วนท้องถิ่น

3.2.6 ควรมีการศึกษาการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง กับการพัฒนา และปัญหา ในการบริหารงานของนักการเมืองท้องถิ่น

3.2.7 ในการศึกษาครั้งนี้อาจมีข้อจำกัดในเรื่องของการศึกษาและหาข้อมูลจาก กลุ่มเป้าหมายที่อาจจะต้องใช้ความระมัดระวังเป็นพิเศษ เพราะกลุ่มเป้าหมายกำลังหมดวาระและ เตรียมตัวในการสมัครรับเลือกตั้งครั้งใหม่ จึงเป็นเงื่อนไขและข้อจำกัดในการศึกษาหากจะทำให้ งานวิจัยเกิดประโยชน์สูงสุด ควรศึกษาในช่วงระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งที่เหมาะสม และควรมี การศึกษาปัจจัยอื่นที่มีความสำคัญ เช่น ประชาชนในท้องถิ่น ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนน วงษ์ตระหง่าน (2539) *การเมืองในระบอบประชาธิปไตยไทย* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- _____ . (2529) *มิติทางการเมืองในปรากฏการณ์ของสังคมไทย* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- จรูญ สุขภาพ (2531) *การเมืองและการปกครองไทย* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช
 _____ . (2519) ระบบการเมืองเปรียบเทียบ (ประชาธิปไตย-เผด็จการ) และหลักวิเคราะห์
 การเมืองแผนใหม่ กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช
- จุมพล หนีมพานิช (2544) “ความหมายขอบข่ายและความสัมพันธ์ระหว่างรัฐศาสตร์กับศาสตร์อื่น”
 ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาหลักการและวิธีการศึกษาทางรัฐศาสตร์* หน่วยที่ 1 หน้า 7-
 16 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชารัฐศาสตร์
- เจริญรัตน์ บำรุงนา (2549) “พฤติกรรมคอร์รัปชันทางการเมืองของเจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นประทวน
 กรณีศึกษาการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดพังงา”
 วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง)
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ชรินทร์ สันประเสริฐ (2543) “ระบบการเมืองการปกครอง 1” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชามนุษย์กับ
 สังคม* หน่วยที่ 4 หน้าที่ 171 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศิลปะ
 ศาสตร์
- ชัยวัฒน์ ชื่นโกสุม (2536) “การสร้างและรักษากฎอันค้ำประกันของพรรคพลังธรรมในเขตพื้นที่
 กรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2536) *การเมืองการบริหาร* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์บรรณกิจ
- ชิตพล กาญจนกิจ (2540) “การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของพลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์”
 วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- รูปนรรต พรหมอินทร์ (2540) “การมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่น” ใน *รวมบทความทาง
 รัฐศาสตร์* เนื่องในโอกาสครบรอบ 19 ปี มสธ. ครบรอบ 15 ปี รัฐศาสตร์
 กรุงเทพมหานคร พิมพ์อักษร

- เดชะ สิทธิสุทธิ (2541) “การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มการเมืองในการเมืองท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่ม “สันติธรรม” ในเทศบาลเมืองนครปฐม” วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- เทอดพงศ์ นราทิพย์ (2547) “การเมืองท้องถิ่นกับการชนวิ้ว” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- นภดล สุนทรวิท (2539) “พรรคการเมืองไทยกับการเมืองท้องถิ่น: ผลประโยชน์และฐานอำนาจ” วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- นลินี ดันฐวนิต์ (2525) “การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอำนาจในชนบทไทย: ศึกษาเปรียบเทียบหมู่บ้านที่มีโครงการของรัฐและหมู่บ้านที่ไม่มีโครงการพัฒนาของรัฐ” วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยามหาบัณฑิต (สังคมวิทยา) แผนกอิสระสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- นवल ป้อมทุ่ง (2552, 5 มิถุนายน) นายกองค้การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม สัมภาษณ์เรื่อง การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น สัมภาษณ์โดย ว่าที่ร้อยโท มงคล เกษประทุม ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย
- นิวัฒน์ รุ่งสาคร (2540) “ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล” วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- บุญส่ง ชำนาญเสื่อ (2552, 3 มิถุนายน) นายกองค้การบริหารส่วนตำบลนาเชิงคีรี สัมภาษณ์เรื่อง การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น สัมภาษณ์โดย ว่าที่ร้อยโท มงคล เกษประทุม ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลนาเชิงคีรี อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย
- ปธาน สุวรรณมงคล (2540) “การปฏิรูปการปกครองท้องถิ่นไทย” ใน รวมบทความทางรัฐศาสตร์ เนื่องในโอกาสครบรอบ 19 ปี มสธ. ครบรอบ 15 ปี รัฐศาสตร์ กรุงเทพมหานคร พิมพ์อักษร
- ประกิต พรจันทรรักษ์ (2552, 25 พฤษภาคม) นายเทศมนตรีเทศบาลตำบลบ้านโดนด สัมภาษณ์เรื่อง การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น สัมภาษณ์โดย ว่าที่ร้อยโท มงคล เกษประทุม สำนักงานเทศบาลตำบลบ้านโดนด อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย
- ประทาน คงฤทธิ์ศึกษากร (2525) *ทฤษฎีการปกครองท้องถิ่น* เอกสารการศึกษาสาขารัฐประศาสนศาสตร์ ฉบับที่ 34 คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตบริหารศาสตร
- ประหยัด หงส์ทองคำ (2540) การปกครองท้องถิ่นไทย กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช

ไพโรจน์ บุญผูก (2520) การพัฒนาการเมืองไทย กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช
เพิ่มพงษ์ เชาวลิศ และศรีสมภพ จิตรภิมย์ศรี (2533) หาคะแนนอย่างไรให้เป็น ส.ส.

กรุงเทพมหานคร พิมพ์อาด

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2546) ประมวลสาระวิชาการวิเคราะห์การเมือง และระเบียบวิธี
วิจัยทางรัฐศาสตร์ หน่วยที่ 1-15 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชา
รัฐศาสตร์

_____ (2544) “เอกสารการสอนชุดวิชาหลักและวิธีการศึกษาทางรัฐศาสตร์” หน่วยที่ 1-15
นนทบุรี พิมพ์ครั้งที่ 16 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

_____ (2537) “เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารการปกครองท้องถิ่น” หน่วยที่ 8-15
นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชารัฐศาสตร์

ยุทธชัย จอมพงษ์ (2549) “แนวคิดทางการเมืองของสมณะโพธิรักษ์” วิทยานิพนธ์รัฐศาสตร์
มหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

เยี่ยม จิวารายณ์ (2552, 27 พฤษภาคม) นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลทุ่งหลวง สัมภาษณ์เรื่อง การ
สร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น สัมภาษณ์โดย ว่าที่ร้อยโท มงคล
เกษประทุม สำนักงานเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย

วิเชียร สุทธิวิสัย (2552, 7 มิถุนายน) นายองค์การบริหารส่วนตำบลโตนด สัมภาษณ์เรื่อง การสร้าง
ฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น สัมภาษณ์โดย ว่าที่ร้อยโท มงคล
เกษประทุม ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลโตนด อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย

วิชา เชียงกุล (2535) *รัฐประหารเมืองไทย* กรุงเทพมหานคร สารมวลชน

สมเกียรติ ยูพาพันธ์ (2548) “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออกเสียงเลือกตั้งนายองค์การบริหารส่วน
ตำบล: ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี” วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง

สมบุญ ดิบุญ (2552, 10 มิถุนายน) นายองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งยางเมือง สัมภาษณ์เรื่อง การ
สร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น สัมภาษณ์โดย ว่าที่ร้อยโท มงคล
เกษประทุม ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งยางเมือง อำเภอคีรีมาศ จังหวัด
สุโขทัย

สมพงษ์ เกษมสิน (2541) *การปกครองไทย* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช

สมพงษ์ เกษมสิน และ จริญญา สุภาพ (2520) *ลัทธิการเมืองและเศรษฐกิจเปรียบเทียบ*
กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช

เกษประทุม ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลนาเชิงคีรี ตำบลนาเชิงคีรี อำเภอคีรีมาศ
จังหวัดสุโขทัย

สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลนาเชิงคีรี 2 (2552, 4 มิถุนายน) สัมภาษณ์เรื่อง การสร้างฐาน
อำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น สัมภาษณ์โดย ว่าที่ร้อยโท มงคล
เกษประทุม ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลนาเชิงคีรี ตำบลนาเชิงคีรี อำเภอคีรีมาศ
จังหวัดสุโขทัย

สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม 1 (2552, 6 มิถุนายน) สัมภาษณ์เรื่อง การสร้างฐาน
อำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น สัมภาษณ์โดย ว่าที่ร้อยโท มงคล
เกษประทุม ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม ตำบลบ้านป้อม อำเภอคีรีมาศ
จังหวัดสุโขทัย

สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม 2 (2552, 6 มิถุนายน) สัมภาษณ์เรื่อง การสร้างฐาน
อำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น สัมภาษณ์โดย ว่าที่ร้อยโท มงคล
เกษประทุม ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม ตำบลบ้านป้อม อำเภอคีรีมาศ
จังหวัดสุโขทัย

สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้ำพุ 1 (2552, 14 มิถุนายน) สัมภาษณ์เรื่อง การสร้างฐาน
อำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น สัมภาษณ์โดย ว่าที่ร้อยโท มงคล
เกษประทุม ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้ำพุ ตำบลน้ำพุ อำเภอคีรีมาศ
จังหวัดสุโขทัย

สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้ำพุ 2 (2552, 15 มิถุนายน) สัมภาษณ์เรื่อง การสร้างฐาน
อำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น สัมภาษณ์โดย ว่าที่ร้อยโท มงคล
เกษประทุม ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้ำพุ ตำบลบ้านน้ำพุ อำเภอคีรีมาศ
จังหวัดสุโขทัย

สร้อยสุดา ภาคนาม (2552, 2 มิถุนายน) สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลคีรีมาศ หมู่ที่ 8
สัมภาษณ์เรื่อง การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น สัมภาษณ์โดย
ว่าที่ร้อยโท มงคล เกษประทุม ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลคีรีมาศ อำเภอ
คีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย

สถานี บันลังซ์ (2539) “พฤติกรรมการณ์ลงเสียงคะแนนเลือกตั้งของประชาชนในเขตชนบท”

วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2531) ทฤษฎีสังคมวิทยา : เนื้อหาและแนวทางการใช้เบื้องต้น

กรุงเทพมหานคร เจ้าพระยาการพิมพ์

- สิงห์ สังก (2552, 13 มิถุนายน) นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลบ้านน้ำพุ สัมภาษณ์เรื่อง การสร้าง
 ฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น สัมภาษณ์โดย ว่าที่ร้อยโท มงคล
 เกษประทุม ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้ำพุ อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย
- สุทิน อ่อนปาน (2552, 2 มิถุนายน) สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลคีรีมาศ หมู่ที่ 2
 สัมภาษณ์เรื่อง การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น สัมภาษณ์โดย
 ว่าที่ร้อยโท มงคล เกษประทุม ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลคีรีมาศ อำเภอคีรี
 มาศ จังหวัดสุโขทัย
- สุริย์พันธ์ จิรสัตย์สุนทร (2531) “ความสัมพันธ์ระหว่างหัวคะแนนกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง
 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในระบบการเลือกตั้งของไทย: ศึกษาเฉพาะกรณีเขตเลือกตั้งที่
 1 จังหวัดสุราษฎร์ธานี” วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สุวิทย์ รุ่งวิสัย (2528) พฤติการณ์การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนในเขตอำเภอเมือง
 เชียงใหม่ กรุงเทพมหานคร ลำพวยการพิมพ์
- เสนีย์ คำสุข (2532) “การศึกษากรณีผู้สมัครรับเลือกตั้งไม่ได้รับการเลือกตั้ง” วิทยานิพนธ์ปริญญา
 รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อนัน ปิ่นโตนด (2552, 1 มิถุนายน) นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลคีรีมาศ สัมภาษณ์เรื่อง การ
 สร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น สัมภาษณ์โดย ว่าที่ร้อยโท มงคล
 เกษประทุม ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลคีรีมาศ อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย
- อภิชาติ พุ่มแก้ว (2533) “พรรคการเมืองไทยกับฐานคะแนนเสียง: กรณีของพรรคประชากรไทยใน
 เขตกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อุทัย หิรัญโต (2543) การปกครองท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์
 _____ . (2542) การบริหารยุคถัด กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ

รายนามผู้ตรวจสอบเครื่องมือ

2. **ชื่อ/นามสกุล** รองศาสตราจารย์ พรรณยุพา นพรัถ
สถานที่ทำงาน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ จังหวัดพิจิตร โลก
วุฒิทางการศึกษา ปริญญาโทสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารงานสังคม
ประสบการณ์หรือความชำนาญ
 1. เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองให้กับ
 นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา
 2. เป็นกรรมการออกข้อสอบ และตรวจสอบประมวลความรู้สำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา
 3. เป็นอาจารย์บัณฑิตศึกษา
 4. เป็นคณะกรรมการวิชาการคณะศึกษาศาสตร์
1. **ชื่อ/นามสกุล** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. โอภาส ปัญญา
สถานที่ทำงาน คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
วุฒิทางการศึกษา
 - 1 ชื่อปริญญาโท. M.A. (Anthropology)
 - 2 ชื่อปริญญาเอก Ph.D. (Human Geography)**ประสบการณ์หรือความชำนาญ**
 - 1 เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าให้กับนิสิตระดับ
 บัณฑิตศึกษา
 - 2 เป็นกรรมการออกข้อสอบ และตรวจสอบประมวลความรู้สำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา
 - 3 เป็นอาจารย์บัณฑิตศึกษา
 - 4 เป็นคณะกรรมการวิชาการคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
3. **ชื่อ/นามสกุล** นายจรินทร์ บุญมัธยะ
สถานที่ทำงาน มุทนิธิบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
วุฒิทางการศึกษา ปริญญาโท. MA. (in Agricultural and Rural Development), Institute of
 Social Studies, The Hague, The Netherlands, 1995
ประสบการณ์หรือความชำนาญ
 1. ปัจจุบันเป็นอาจารย์สอนหลักสูตรบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
 2. เป็นผู้เชี่ยวชาญในการทำวิจัย

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยและแบบประเมินเครื่องมือวิจัย

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย

คำชี้แจง

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ที่ได้รับการเลือกตั้ง ตั้งแต่ 31 กรกฎาคม 2548 จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ.2552) โปรดตอบคำถามตามความเป็นจริง คำตอบที่ท่านให้สัมภาษณ์ให้ผู้วิจัย ถือเป็นความลับที่สุด ผู้วิจัยจะนำคำตอบของท่านมาวิเคราะห์เพื่อการวิจัยเท่านั้น
2. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้มีทั้งหมด 2 ข้อ
 - การสัมภาษณ์ถึงกระบวนการและขั้นตอนในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองส่วนท้องถิ่น
 - การสัมภาษณ์ถึงปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองส่วนท้องถิ่น
3. หลักการจัดทำแบบสัมภาษณ์ผู้วิจัยจัดทำตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นไปเพื่อการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขารัฐศาสตร์ แขนงวิชา การเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ซึ่งหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย

(นายกเทศมนตรี สมาชิกเทศมนตรี นายกและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล)

ข้อมูลส่วนตัว

ชื่อ-สกุล.....อายุ..... อาชีพ.....การศึกษา.....

ตำแหน่งทางการเมือง..... สมัยที่..... (พ.ศ.).....

ชื่อองค์กร.....

กรุณาอธิบายถึงการรณรงค์หาเสียงและการปฏิบัติหน้าที่เมื่อได้เข้ามาดำรงตำแหน่ง
นักการเมืองท้องถิ่นซึ่งข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะปิดเป็นความลับและจะนำไปวิเคราะห์เป็น
ภาพรวมในการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ตามหลักศึกษา
ทางวิชาการตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

1. กระบวนการและขั้นตอนในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองส่วนท้องถิ่น

1.1 ก่อนการลงสมัครรับเลือกตั้งให้เป็นนักการเมืองท้องถิ่น

1.1.1 ประกอบอาชีพ.....

1.1.2 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างไรบ้าง.....

1.1.3 การเตรียมตัวสมัครรับเลือกตั้ง.....

1.1.4 การหาผู้สนับสนุน.....

1.1.5 ระดับการศึกษา.....

1.1.6 ครอบครัวและเครือญาติ.....

1.2 ลงสมัครและได้รับการเลือกตั้งให้เป็นนักการเมืองท้องถิ่น

1.2.1 นโยบายในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง.....

1.2.2 กระบวนการในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง.....

1.2.3 ปัญหาในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง.....

1.2.4 การแสวงหาและรวบรวมผู้สนับสนุน.....

1.2.5 อื่น ๆ.....

- 1.3 ระหว่างการดำรงตำแหน่งเป็นนักการเมืองส่วนท้องถิ่น
- 1.3.1 นำนโยบายที่พรรคฯหาเสียงเลือกตั้งมาปฏิบัติอย่างไร.....
- 1.3.2 การทบทวน แก้ไขเพิ่มเติม นโยบายที่พรรคฯหาเสียงเลือกตั้งอย่างไร.....
- 1.3.3 ปัญหาด้านการนำนโยบายที่พรรคฯหาเสียง ไปปฏิบัติ.....
- 1.3.4 การประสานความร่วมมือกับผู้สนับสนุน.....
- 1.3.5 อื่น ๆ.....
- 1.4 ลงสมัครรับเลือกตั้งใหม่
- 1.4.1 การเตรียมความพร้อมในการสมัครรับเลือกตั้งครั้งใหม่.....
- 1.4.2 นโยบายในการเสนอตัวต่อประชาชนเพื่อสมัครรับเลือกตั้งครั้งใหม่.....
- 1.4.3 ปัญหาด้านการเตรียมความพร้อมในการสมัครรับเลือกตั้งครั้งใหม่.....
- 1.4.4 การแสวงหาและรวบรวมผู้สนับสนุน.....
- 1.4.5 อื่น ๆ.....

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองส่วนท้องถิ่น

- 2.1 ปัจจัยด้านครอบครัว
- 2.1.1 การสนับสนุนจากครอบครัวในการเป็นนักการเมืองท้องถิ่น.....
- 2.1.2 ในครอบครัวมีผู้ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งเป็นนักการเมืองท้องถิ่นหรือไม่ อย่างไร.....
- 2.1.3 ในครอบครัวมีผู้ที่รับราชการหรือเคยรับราชการหรือไม่ อย่างไร.....
- 2.1.4 ในครอบครัวมีผู้ประกอบการอาชีพเป็นผู้รับเหมาก่อสร้างหรือไม่.....
- 2.2 ปัจจัยด้านเครือญาติ
- 2.2.1 การสนับสนุนจากเครือญาติในการเป็นนักการเมืองท้องถิ่น.....
- 2.2.2 เครือญาติมีผู้ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งเป็นนักการเมืองท้องถิ่นหรือไม่ อย่างไร.....
- 2.2.3 เครือญาติมีผู้ที่รับราชการหรือเคยรับราชการหรือไม่ อย่างไร.....
- 2.2.4 เครือญาติมีผู้ประกอบการอาชีพเป็นผู้รับเหมาก่อสร้างหรือไม่.....
- 2.3 ปัจจัยด้านเพื่อน
- 2.3.1 การสนับสนุนจากเพื่อนในการเป็นนักการเมืองท้องถิ่น.....
- 2.3.2 มีเพื่อนดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งเป็นนักการเมืองท้องถิ่นหรือไม่ อย่างไร.....
- 2.3.3 มีเพื่อนรับราชการหรือเคยรับราชการหรือไม่ อย่างไร.....
- 2.3.4 มีเพื่อนผู้ประกอบการอาชีพเป็นผู้รับเหมาก่อสร้างหรือไม่.....

2.4 ปัจจัยด้านผู้ให้อุปถัมภ์

- 2.4.1 การสมัครรับเลือกตั้งสังกัดพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองหรือไม่.....
- 2.4.2 มีนักการเมืองทุกระดับ หรือพรรคการเมือง กลุ่มการเมือง ให้การสนับสนุนในการสมัครรับเลือกตั้งหรือไม่.....
- 2.4.3 การตอบแทนผู้อุปถัมภ์ในลักษณะใด.....

2.5 ปัจจัยด้านผู้ได้อุปถัมภ์

- 2.5.1 มีการสนับสนุนของผู้ได้อุปถัมภ์ในการเป็นนักการเมืองท้องถิ่นหรือไม่.....
- 2.5.2 การตอบแทนผู้ได้อุปถัมภ์ในลักษณะใด.....

2.6 ปัจจัยด้านเงินทุน

- 2.6.1 แหล่งเงินทุนสำคัญที่สนับสนุนการเลือกตั้งเป็นนักการเมืองส่วนท้องถิ่น.....

2.7 ปัจจัยด้านอื่นๆ

- 2.7.1 ท่านต้องการที่จะกลับมาเป็นนักการเมืองส่วนท้องถิ่นอีกครั้งหรือไม่ เพราะเหตุใด.....
- 2.7.2 ปัจจัยใดที่คิดว่าท่านจะได้รับการเลือกตั้งให้กลับมาเป็นนักการเมืองท้องถิ่น.....
- 2.7.3 ปัจจัยด้านคู่แข่งชั้น.....
- 2.7.4 ปัจจัยด้านการเมืองระดับจังหวัด/ระดับชาติ.....

แบบประเมินเครื่องมือการวิจัย

หัวข้อวิจัย การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย

ผู้วิจัย ว่าที่ร้อยโท มงคล เกษประทุม
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
รัฐศาสตร์ แขนงวิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ประเภทเครื่องมือ แบบสัมภาษณ์ จำนวน 1 ชุด

หัวข้อประเมิน	ระดับ			
	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ควรปรับปรุง
1. สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย	/			
2. ความเหมาะสมของเนื้อหา		/		
3. คุณค่าของประเด็นคำถามต่องานวิจัย	/			
4. ความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ	/			
5. รูปแบบและภาษาที่ใช้	/			

ข้อเสนอแนะอื่นๆ..... ลองปรับอีกนิด โดยเฉพาะการจัดรูปแบบ.....

.....

(ลงชื่อ)

รองศาสตราจารย์ พรรณยูพา นพรัค

ผู้ประเมิน

แบบประเมินเครื่องมือการวิจัย

หัวข้อวิจัย การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย

ผู้วิจัย ว่าที่ร้อยโท มงคล เกษประทุม
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
รัฐศาสตร์ แขนงวิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ประเภทเครื่องมือ แบบสัมภาษณ์ จำนวน 1 ชุด

หัวข้อประเมิน	ระดับ			
	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ควรปรับปรุง
1.สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย	/			
2.ความเหมาะสมของเนื้อหา	/			
3.คุณค่าของประเด็นคำถามต่องานวิจัย		/		
4.ความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ	/			
5.รูปแบบและภาษาที่ใช้	/			

ข้อเสนอแนะอื่นๆ..... ลองปรับอีกนิด โดยเฉพาะการจัดรูปแบบ.....

.....

(ลงชื่อ) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โอภาส ปัญญา ผู้ประเมิน

แบบประเมินเครื่องมือการวิจัย

หัวข้อวิจัย การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย

ผู้วิจัย ว่าที่ร้อยโท มงคล เกษประทุม
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
รัฐศาสตร์ แขนงวิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ประเภทเครื่องมือ แบบสัมภาษณ์ จำนวน 1 ชุด

หัวข้อประเมิน	ระดับ			
	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ควรปรับปรุง
1. สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย	/			
2. ความเหมาะสมของเนื้อหา	/			
3. คุณค่าของประเด็นคำถามต่องานวิจัย	/			
4. ความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ	/			
5. รูปแบบและภาษาที่ใช้	/			

ข้อเสนอแนะอื่นๆ..... ลองปรับอีกนิด โดยเฉพาะการจัดรูปแบบ.....

.....

(ลงชื่อ)

นายจรินทร์ บุญมัชยะ

ผู้ประเมิน

ภาคผนวก ค

บัญชีรายชื่อนักการเมืองท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างในเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล
ในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย

1 เทศบาลตำบลไทรนาค

- 1.1 นายประกิต พรจันทรรักษ์ นายกเทศมนตรี และ
- 1.2 สมาชิกสภาเทศบาลตำบลบ้านไทรนาค จำนวน 2 คน

2.เทศบาลตำบลทุ่งหลวง

- 2.1 นายเข้ม จีวนารายณ์ นายกเทศมนตรี และ
- 2.2 สมาชิกสภาเทศบาลตำบลทุ่งหลวง จำนวน 2 คน

3.องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม

- 3.1 นายนवल ป้อมทุ่ง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม และ
- 3.2 สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม จำนวน 2 คน

4.องค์การบริหารส่วนตำบลนาเชิงคีรี

- 4.1 นายบุญส่ง ชำนาญเสื่อ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเชิงคีรี และ
- 4.2 สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลนาเชิงคีรี จำนวน 2 คน

5.องค์การบริหารส่วนตำบลไทรนาค

- 5.1 นายวิเชียร สุทธิวิทย์ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลไทรนาค และ
- 5.2 สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลไทรนาค จำนวน 2 คน

6.องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งยางเมือง

- 6.1 นายสมบุญ ดีบุญ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งยางเมือง และ
- 6.2 สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งยางเมือง จำนวน 2 คน

7.องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้ำพุ

- 7.1 นายสิงห์ สังกคง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้ำพุ และ
- 7.2 สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้ำพุ จำนวน 2 คน

8.องค์การบริหารส่วนตำบลศรีคีรีมาศ

- 8.1 นายอนัน ปิ่นไทรนาค นายกองค์การบริหารส่วนตำบลศรีคีรีมาศ และ
- 8.2 นางสร้อยสุดา ภาคนาม สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีคีรีมาศ หมู่ที่ 8
- 8.3 นายสุทิน อ่อนปาน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลศรีคีรีมาศ หมู่ที่ 2

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	ว่าที่ร้อยโท มงคล เกษประทุม
วัน เดือน ปีเกิด	2 ธันวาคม 2520
สถานที่เกิด	ตำบลเขาบางแกรก อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี
ประวัติการศึกษา	ครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย (คบ.) สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร 2545 ประกาศนียบัตรบัณฑิต บัณฑิตอาสาสมัคร (บอ.) รุ่นที่ 34 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพมหานคร 2546
สถานที่ทำงาน	องค์การบริหารส่วนตำบลศรีคีรีมาศ อำเภอกีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย
ตำแหน่ง	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน